

Deng'den Sunu

Dergimiz yayınlanan sayısı ile, 10. yılına girdi. 10 yıl içinde yayınlanan toplam 50 sayı, içinde bulunduğumuz zor koşulları dikkate alınca, kuşkusuz büyük bir kararlılığı, özveriye ve cesareti gerektiriyor. Yayınlanan 50 sayıdan sonra geriye dönüp baktığımızda, Deng'in savunduğu düşüncelerin temelini çeyrek asır önce atanlar ile derginin temelinde harcı olanlar başta olmak üzere, bu süreçte bulunmuş her arkadaşımızın, her yoldaşımızın kararlı davrandığını, gerekli cesaret ve özveriye gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Deng dergisi, 1980 darbesi sonrasında yayınlanan Medya Güneşi ve Özgür Gelecek gibi, Kürt kimlikli dergilerin hemen ardından yayın hayatına başladı. Deng'in çıkışı, Kürt siyasi hareketi açısından da önemli bir gelişmeydi.

Türkiye şartlarında Deng gibi siyasi bir dergiyi çıkarmanın, birtakım bedelleri ödemeyi de beraberinde getirdiği, şüphe götürmez bir gerçek. Geride bıraktığımız 10 yıllık süre içinde çıkardığımız sayıların tümü toplatıldı. Sahiplerimiz ve yazarlarımız müdürlerimiz aleyhinde yüzü aşkın dava açıldı. Bu davalar sonucunda, sahip ve yazarlarımız müdürlerimiz astronomik hapis ve para cezalarına çarptırıldılar. Bazı sayılarımıza daha yayınlanmadan matbaada el konulurken, bazılarının dağıtımı ve okunması engellendi. Dergimizi okuyanlar ve bulunduranlar, baskı ve saldırılara maruz kaldılar.

Hiç şüphe yok ki, dergimize yöneltilen bu baskı ve saldırıların temel nedeni, ülkedeki sorunların çözümü için savunduğumuz ilkeli ve tutarlı politikaları. Egemenler, savunduğumuz tutarlı politikaları kendileri açısından ürkütücü bulduklarından, bu politikaların halk kitlelerine ulaşmasını önlemek için ellerinden geleni yaptılar.

10 yıl önce yola çıktığımızda savunduğumuz politikalar, bir yandan bu politikaların yaşama geçirilmesinden korkan egemenlerin saldırılarının hedefi olurken, diğer yandan da, aynı kuşvarda yürüdüğümüz güçlerin yer yer ahlaki boyutları da zorlayan eleştiri ve suçlamalarının da hedefi oldu. Oysa bugün birçok kesim tarafından kabul gören politikalar, daha ilk yayınlandığında Deng sütunlarında yer alan tartışmaların ürünüdür. Geline süreç birkez daha gösterdi ki, daha yayın yaşamına adım atarken savunduğumuz ve tutarlı biçimde bugünlere taşıdığımız, köklü bir geleneğin ürünü olan politikalar, bugün birçok kesim tarafından kabul görmektedir. Bu, bizler açısından oldukça sevindirici ve onur verici bir gelişmedir.

Özellikle Deng'in 2. sayısında yer alan M.Jiyan ve A.Dicleli imzalı legal demokratik mücadeleye ilişkin yazılar, uzun sürecek ve sonuçta HEP, DEP gibi siyasal oluşumların ortaya çıkmasını beraberinde getirecek bir siyasi tartışma sürecinin de başlangıç adımlarıydı. Başlangıçta söz konusu yazılarda öne sürülen fikirlerle şiddetle karşı çıkan ve o zamanlar legal demokratik mücadeleyi yok sayan, hatta ihanetle eşdeğer-

de tutan bazı anlayışların bugün geldikleri nokta, bizler açısından oldukça öğretici ve ibret vericidir. Söz konusu yazılar kaleme alındığında, öne sürülen fikirlere şiddetle karşı çıkan kişi ve çevrelerin büyük bir bölümü, bugün Kürt sorununu legal demokratik zeminde tartışan ve sorunun çözümü için çaba harcayan siyasi partilerde politika yapmaktadırlar.

Deng'in Kürt yayın yaşamına getirdiği yenilikler ve yaptığı katkılar, sadece siyasal anlamda savunageldiği gerçekçi ve tutarlı politikalarla sınırlı kalmadı. Deng dergisi, faaliyetlerini kitap ve broşür yayınlamak da güçlendirdi. Bir diğer deyimle Deng, Kürt siyasal ve kültürel yaşamına damgasını vuran birçok yazılı eserin halkımıza kazandırılması konusunda da önemli işler yaptı. Deng Yayınları, özellikle Kürt dili, edebiyatı ve kültürünün geliştirilmesi konusunda örnek sayılabilecek, takdire değer çalışmalara imza attı. Kemal Burkay'ın Kürtler ve Kürdistan adlı tarih-araştırma kitabı, D.İzoli'nin Kürtçe sözlüğü, büyük Kürt şairi Cigerxwin'in divanları, Mehmet Emin Bozarslan'ın Şerefname ve Mem û Zin adlı çalışmaları, Nikitin'in Kürtler adlı değerli tarih incelemesi ve daha birçok değerli yayının aralarında bulunduğu toplam 43 kitap ve broşür yayınladı.

Dergimizin çıktığı ilk günden bu yana bizlere katkı sunan herkesi, onurlu çabalarından dolayı bir kez daha kutluyor, siz okurlarımızdan aldığımız güçle, daha nice on yıllar birlikte olmayı; umudu, sevgiyi ve inancı paylaşmayı umuyoruz...

★ ★ ★

49'uncu sayımızın yayınlanmasından bugüne kadar geçen süre içinde, Türkiye gündemi yine benzer konularla doluydu. Türkiye, PKK lideri Öcalan'ın İtalya'ya gidişiyle başlayan süreci halen tartışıyor. Türkiye'nin, Öcalan'ın İtalya'dan gönderilmesine yönelik tüm çabaları sonuçsuz kalırken, şovenist propagandanın etkisiyle dolup taşan sokaklarda şimdilerde sessizlik hakim. Zaten, İtalya'yı protesto mitingleri adı altında sokaklara dökülen ve çılgınca sağa sola saldıranların, bizzat İçişleri Bakanlığı'nın gizli genelgesi ile yönlendirildiği de sonradan anlaşıldı.

İçerde ve dışarda, izlediği tutarsız ve gününbirlik şiddet politikaları nedeniyle köşeye sıkışan Türk devleti, tarihinin en büyük siyasi krizlerinden birini yaşıyor. Ne 28 Şubat kararları, ne Cumhurbaşkanı Demirel'in ve MGK'nın tavsiyeleri, sistemin içine düştüğü krizi azaltmadı.

ANASOL-D hükümetinin, çete bağlantısı nedeniyle düşürülmesinin ardından başlayan hükümet kurma çalışmaları, yaklaşık iki ay sonuçsuz devam etti. Hükümeti kuracağına kesin gözüyle bakılan DSP lideri Ecevit de, onun görevi devretmesinin ardından Cumhurbaşkanı'nca görevlendirilen Yalın Erez de, hükümeti kurmak için yeterli desteği bulamadılar. Ve hükümeti kurma görevi, son olarak yeniden Ecevit'e verildi. Daha önce boyunun ölçüsünü alan Ecevit'in bir kez daha hükümeti kurma görevine talip olması, DYP ve ANAP liderlerinden aldığı sözlerden ve tabii bunun karşılığında onlara önerdiği tavizlerden kaynaklanıyor...

★ ★ ★

Geçtiğimiz iki ayın en çok tartışılan sorunlarından biri de, dünyayı saran ve etkileri giderek Türkiye'de de görülmeye başlanan ekonomik krizdi. Aslında Türkiye, dünyayı saran ekonomik krizden, iddia edildiği ölçüde etkilenmemişti; ancak kriz edebiyatı yapmak, sermaye çevrelerinin işine geliyordu. Türk-İş ve DİSK gibi iki büyük işçi sendikası konfederasyonunu da yedeğine alan patronlar, krizi fırsat bilip emekçilere yönelik eşi görülmemiş bir hak gaspı ve işten atma hareketi başlattılar. Krizin faturasını, işten atılan yüzbinlerce işçi, sendikasılaştırılan ve kazanılmış hakları ellerinden alınan emekçiler ödedi...

★ ★ ★

Türkiye yeni bir seçim sürecine girdi. Düzen partileri, tüm kesimlerin Meclis'te temsil edilebilmesi için gereken yasal düzenlemeleri yapmadılar. Bunu yapmadıkları gibi, seçim sürecinin başlamasıyla birlikte içine girdikleri bazı hesaplarla, özellikle sol, demokrat, yurtsever kesimlerin önüne aşılabilir duvarlar örmeye çalışıyorlar. Düzen partileri, sol ve yurtsever kesimlerin güçlü olduğu illerde ve özellikle de Kürdistan'da yapacakları ittifaklar için şimdiden harıl harıl çalışırken, sol ve yurtsever kesimdeki partiler ne yazık ki sağlıklı bir ittifakı henüz gerçekleştirebilmiş değiller.

Yine de, muhaliflerin seçimele oluşturulacak geniş bir ittifakla gitmesi için çalışmalar sürüyor. Bu konuda özellikle DBP'nin özverili ve dürüst çabaları öne çıkıyor.

★ ★ ★

50'nci sayımızı da yine dolu bir gündemle çıkarıyoruz. Yazarımız **İbrahim Metin**'in "Sorunlar arttıkça kriz derinleşiyor" başlıklı yazısı, **Kürdistan Sosyalist Partisi-PSK**'nin 25. kuruluş yıldönümü nedeniyle yayınlanan "Kuruluşumuzun 25. Yılında Partimiz Daha Güçlü, Halkımız Özgürlüğe Daha Yakın!" başlıklı bildirisi, DBP Genel Başkanı **Refik Karakoç**'un EMEP'in düzenlediği konferansta yaptığı konuşmadan alınan "Siyasal özgürlüklerin Anayasal düzlemde kısıtlanması" başlıklı yazısı, yazarımız **B.Şilan**'in "Biz bize sohbet!.." başlıklı yazısı, **Aydın Güneşli**'nin "Mücadele Biçimleri ve Barışçıl, Demokratik Mücadele Yöntemi" başlıklı yazısı, yazarımız **Mehmet Bayrak**'ın "İttihat'tan Cumhuriyet'e 'aşiret' ve 'laiklik' politikaları" başlıklı değerlendirmesi ile "**DBP 2. Olağan Kongresi Sonuç Bildirgesi**" ve "**DBP 2. Olağan Büyük Kongresi**"nde kabul edilen kararlar" bu sayımızda yer alıyor.

Gelecek sayılarda buluşmak dileğiyle...

Sorunlar arttıkça kriz derinleşiyor

Türkiye henüz kozmik halde bulunan bir mağma bulutunu andırıyor. Kim nerede neyi savunuyor belli değil. Herşey altüst olup birbirinin içinde erimiş adeta. Dünün çetecileri, gaspçıları, demokrasi ve barış düşmanları demokrasi havarisi kesilirken; devrimciliği, demokratlığı kimseye bırakmayan kimi kişi ve çevreler, rejimin çizdiği rotada hızla yol alıyorlar.

İbrahim Metin

Türkiye henüz kozmik halde bulunan bir mağma bulutunu andırıyor. Kim nerede neyi savunuyor belli değil. Herşey altüst olup birbirinin içinde erimiş adeta. Dünün çetecileri, gaspçıları, demokrasi ve barış düşmanları demokrasi havarisi kesilirken; devrimciliği, demokratlığı kimseye bırakmayan kimi kişi ve çevreler, rejimin çizdiği rotada hızla yol alıyorlar. Politik süreç, bu anlamda her gün yeni bir gelişmeye yolaçarak ekonomik, siyasi ve sosyal yaşamı derinden etkileyen sonuçlar yaratıyor. Bu yüzden toplumu bunaltan sorunlar azalacağına sürekli arttı ve toplumsal dengeleri altüst eden bir boyuta ulaştı. Buna bağlı olarak içerde ve dışarda gündem konuları hızla değişiyor ve yaşanan her değişiklik kendine uygun yeni tavrı alışlar ve politikalar da-

yatıyor. Ülkeyi yöneten güçler ise tam bir aymazlık içinde görünüyorlar; ülkenin ve toplumun geleceğini karartan kirlilik, çatışma ve çekişmeler sanki başka bir ülkede yaşanıyor gibisi bir hava var herkeste. Peşpeşe patlayan ve her biri bir hükümet düşürecek boyutta olan skandallar, pişkin politikacıların kılını bile kıpırdatmaya yetmiyor. Çete danışmanlığı ve ihale takipçiliği o kadar tatlı gelmiş ki, yığınların temiz toplum istekleri onlara masal gibi geliyor. Ekonomik ve siyasal alanda yaşanan derin kriz, ahlaki ve sosyal çöküntüyle birleşerek toplumun umudunu ve geleceğe olan güvenini kemirirken onlar, emek harcanmadan kazanılmış servetleriyle har vurup harman savuruyorlar.

Bu durum böyle daha ne kadar devam edebilir? Açlık ve se-

Rejimin doruklarından başlayarak, kanlı bir irin gibi ülkenin her tarafına yayılan çete ve mafya ilişkileri; halkın, devleti yöneten güçlere olan güvenini sarsarken aynı zamanda kitlelerin düzenden kopuşunu da hızlandırıyor. Kitleler, yaşadıkları yoksulluk ve sefaletin nedenini her geçen gün biraz daha farkediyorlar. Sistemi ayakta tutan karapara sultası; vurgun, soygun ve rüşvete dayalı politikalar bu bilinçlenmede etkin bir rol oynuyor. Bu bilindiği içindir ki, egemenlerin şartlandırma ve uyutma aracı durumundaki yazılı ve görsel medya, kitlelerin kafasını karıştırmak için, çetelerin üzerine yürüdüğü, mafyanın kökünün kazındığı yönünde yalan ve düzmece haberler yayınlıyorlar. Oysa mafya diye teşhir edilenler deşifre olmuş birkaç tetikçiden başkası değildir. Bunları kullanan esas mafya ve çete liderleri ise, devlet katlarındaki yerlerini koruyorlar. Bir Eyüp Aşık'ın istifa ettirilmesi bu gerçeği değiştirmiyor. Açar, Güreş, Çiller ve diğerleri hala devlet zırhı altındalar ve sistem bunları yargılayacak bir gücü bugüne kadar ortaya koyabilmiş değildir.

faletle yüzyüze bırakılan kitlelerin homurtusu, ülkeyi hava boşluğuna düşmüş uçak gibi sallarken, MGK'nın otomatik pilotluğu daha ne kadar işe yarar? Bunu süreç içinde hep birlikte göreceğiz, ama öyle sanıyorum ki bunu anlamak için çok fazla beklememiz gerekmeyecek.

Rejimin doruklarından başlayarak, kanlı bir irin gibi ülkenin her tarafına yayılan çete ve mafya ilişkileri; halkın, devleti yöneten güçlere olan güvenini sarsarken aynı zamanda kitlelerin düzenden kopuşunu da hızlandırıyor. Kitleler, yaşadıkları yoksulluk ve sefaletin nedenini her geçen gün biraz daha farkediyorlar. Sistemi ayakta tutan karapara sultası; vurgun, soygun ve rüşvete dayalı politikalar bu bilinçlenmede etkin bir rol oynuyor. Bu bilindiği içindir ki, egemenlerin şartlandırma ve uyutma aracı durumundaki yazılı ve görsel medya, kitlelerin kafasını karıştırmak için, çetelerin üzerine yürüdüğü, mafyanın kökünün kazındığı yönünde yalan ve düzmece haberler yayınlıyorlar. Oysa mafya diye teşhir edilenler deşifre olmuş birkaç tetikçiden başkası değildir. Bunları kullanan esas mafya ve çete liderleri ise, devlet katlarındaki yerlerini koruyorlar. Bir Eyüp Aşık'ın istifa ettirilmesi bu gerçeği değiştirmiyor. Açar, Güreş, Çiller ve diğerleri hala devlet zırhı altındalar ve sistem bunları yargılayacak bir gücü bugüne kadar ortaya koyabilmiş değildir.

Açıktır ki devlet içinde çökrenmiş çete ve mafya örgütlerinin bugüne kadar çökertilmemiş olmasında muhalif güçlerin ortak tavır koyma eksikliğinin yanı sıra, kitlelerin örgütlülük ve bilinç düzeyinin, hesap sor-

maya yeter ölçüde olmamasının da payı var. Ancak o günler de gelecek; hiç kimse, yığınların olup bitenleri; çete ve mafya ilişkilerini dizi film izler gibi izlediğini düşünmesin. Bugün siyasi partiler ve parlamento başta olmak üzere bütün devlet kurumları, halk kitleleri nezdinde bir güven yitimi içindedirler ve bu durum halkın, gözlem ve değerlendirmeye gücünü kullanmaya başladığını gösteriyor. Vekil diye seçilip çete ve mafya örgütlerinin meclisteki temsilciliğine soyunanlar, işçi ve emekçi yığınların gazabına uğradıklarında, bu gerçeği fark edeceklerdir.

Türkiye'yi yöneten güçler, demokrasi dışı tutumlarıyla yaratmış oldukları çekişme ve çatışma ortamından, şiddet ve terörü artırarak çıkmaya çalıştıkça, açmazları daha da büyüyecek, emekçi kesimlerdeki bilinçlenme daha çok artacaktır. Bu bakımdan yaşanmakta olan çok boyutlu kriz, gelecek günlerde daha çok derinleşecek, toplumsal ve siyasal çelişkileri keskinleştirecektir.

Kürt sorununun askeri yöntemlerle ve zorla çözülmeye çalışılmasının yarattığı uluslararası tepkiler, giderek Kürt halkına duyulan ilgi ve desteğe dönüşürken, egemenlerin takınmış olduğu tutum, tam bir deve kuşu politikasıdır ve bu politika, öntümüzdeki günlerde tüm Kürdistan ve Türkiye halkının işini kolaylaştıracak, egemenlerin çağdaş dünyadan tecritini de beraberinde getirecektir. Bunun ipuçları şimdiden görülmeye başlanmıştır. Türk devleti bugün ne Avrupa Birliği'ne alınmakta ne de İslam Dünyasıyla uyum içine girebilmektedir. O iki arada bir derede kalarak, kendi içinde çatışma-

lı, emeğe ve özgürlüklere düşmanın karakterinin bedelini ödemektedir. Kuşkusuz onlar bu sonucu hak etmişlerdir ama gelişen baskı ve belirsizlik ortamından halk yığınları da derin acı ve üzüntü çekmektedirler.

Özetlemek gerekirse, bugün toplumu bunalıtan sorunların tümü adil olmayan sistemden ve egemen kliğin antidemokratik yönetim tarzından kaynaklanıyor. Ülkeye hakim olan güçler, çağdaş olmayan bu politikaları ata yadigarı saydıkları için, bundan vazgeçmeleri halinde yalnız çıkarlarını değil, ülkeyi de kaybedebilecekleri endişesini taşıyorlar. Bu nedenle demokratikleşmek, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün önünü açarak, yığınların sesine kulak vermek yerine, karşılaşılan her sorunda zoru ve baskıyı dayatarak kurtulabileceklerini düşünüyorlar. Bugüne dek tutumları hep böyle oldu, bugün de durum çok farklı değildir. Gerçeklere ve çağa göz kapayan bu tutum yüzünden, çözüm diye ortaya koydukları her uygulama, sorunları biraz daha içinden çıkılmaz hale getirmekten, kaosu derinleştirip istikrar-sızlığı arttırmaktan başka bir işe yaramıyor. Bu yüzden ülke, içine düştüğü ateş çemberinden bir türlü çıkamıyor ve yangın azaltacağına, daha çok büyüterek toplumun en geniş kesimlerini içine alıyor.

Geçen sayımızda (Sayı:49) politik gündemi işgal eden kimi konulara değinmiş, olası gelişmelerle birlikte, netleşmesi daha uzun süreçler gerektiren belirsizlikleri değrlendirmiştik. Geçirdiğimiz iki aylık süre içinde, tümünden olmasa da gündemdeki bazı konular netleşti, bazılarının da ne yönde gelişeceği biraz daha

belirginleşti. Bunları bir kez daha irdelemek ve üzerinde durmakta yarar olduğunu düşünüyoruz.

Krizin faturası işçi ve emekçi yığınlara çıkarılıyor

Yaşamakta olan siyasi kriz, hükümet bunalımına yolaçarak, egemenlerin yönetememe krizini derinleştirirken, Uzakta olduğu sanılan ve yönetenlerce "bizi etkilemez" denilen sermayenin uluslararası krizi, gelip kapıya dayandı. Bu durum, sermayedarların seslerini yükseltmelerine, ideolojik bir propaganda aracı olarak dillerine doladıkları ülkenin "ali menfaatleri" ve "toplumsal barış" sloganını unutmalarına yolaçtı. Elbet bu, emek, barış ve özgürlük güçleri bakımından hiç de şaşırtıcı bir durum değildir; aksine olup bitenler sermayenin sınıfsal özüne ve çıkarlarına denk düşüyor. Bu yüzden krizin etkileri görülür görülmez, sermayedarlar ağız ve tutum birliği içinde bunun sonuçlarını işçi ve emekçi yığınlara fatura etmek için harekete geçtiler. Sabancı "yangın var" diyerek mevcut durumu ve işçi çıkarma gerekçesini açıklarken, Rahmi Koç "ateş bacayı sardı, Sabancı doğru söylüyor" deyip, yeni dönemde büyük sermaye kesiminin alacağı tutumu ortaya koymuş oldu.

Öyle görünüyor ki, yürütülmekte olan sendikasılaştırma, işten çıkarma ve kazanılmış sosyal hakları budama politikasına bugünden sonra daha çok hız verilecek ve kriz, toplu işten çıkarmalar ve sermayenin teröre dönüşen saldırılarıyla aşılmaya çalışılacaktır. Daha şimdiden işten çıkarılanların sayısı 600 bini bulmuştur. Devlet güdümlü sen-

dika liderleri bile durumdan kaygılı görünmektedir. Sayıları 700 bine yaklaşan kamu işçileri, yüzde yüzlerde seyreden enflasyona karşı, sıfır zam tehdidi ile karşı karşıyadırlar. Yatırım ve istihdam olanakları daralırken, işsizlik artmakta, enflasyon oranı büyümektedir. Bu yetmezmiş gibi egemenler daha ağır faturaları işçi ve emekçi kitlelerinin sırtına yıkmamanın hazırlığı içindedirler. Oysa yaratılan krizin nedeni işçi ve emekçi kitleler değildir. Mevcut kaynakları kirli savaşta aktaran, faiz, döviz, repo oyunları ve rant gelirleriyle kriz şartlarını yaratanlar kendileridir. Emeğin hakkını gaspedip artı emek ürünlerinden dağ gibi stok yaratanlar, şimdi, bu stokların yükünü vatan millet adına halka yıkmamanın hazırlığı içindedirler. Bu tablodan işçi ve emekçiler değil kendileri sorumludur. Özelleştirme adı altında kamu bankalarını yağma eden rüşvet ve soygunla bugünkü durumu yaratanlar onlardır.

Eğer krizin etkileri azaltılmak ve ekonomik çöküşün önüne geçilmek isteniyorsa bu, kirli savaşa, soygun ve talan politikasına son vermekle mümkündür. Kürt halkının ulusal demokratik hakları tanınmadan, Anayasa ve yasalardaki anti demokratik, baskıcı ve inkarcı hükümler kaldırılmadan bunun mümkün olmayacağını, yöneten klikten başka herkes biliyor, görüyor. Tek çere, demokratik kanalların açılması, kitlelerin güç ve enerjisinin harekete geçirilmesidir. Egemenlerin açmazı da bu tutumda ifadesini bulmaktadır. Siyasi istikrarı sağlamak adına attıkları adımlarda olduğu gibi, ekonomik istikrar için düşündükleri önlemler de krizi derinleştirici

etkenlere dönüşüyor. Yalnız türedi zenginler değil, büyük kapitalistler de başka türlü davranamıyorlar. Krizin etkileri görülür görülmez Tofaş ve Renault başta olmak üzere tekstil ve inşaat sektörlerinde işten çıkarmaların ve ücretsiz izinlerin gündeme alınması bunu gösteriyor. İşveren temsilcileri panik havası yaratarak, bu hava içinde varolan sınırlı hakları da tırpanlamak için harekete geçtiler. "Esnek çalışma" modeliyle çalışma saatlerinin azaltılıp kapasite kullanımının düşürülmesini amaçlayan işveren kesimi, bu tutumuyla bir kez daha krizin dinamiklerini ateşleyecek ve bunalımı yığınlaraya yarak istikrarsızlığın artmasına yolaçacaktır. Son günlerde bu yönde örnekler çoğalmaya başladı. İşsizler ordusu hergün biraz daha büyürken, kitlelerin açlık ve sefaletle yüzyüze kalması düzenden kopuşu hızlandırıyor, yığınları sömürü ve baskı düzenine karşı çıkmaya yöneltiyor. Fabrika önlerine yığılan işçiler oturma ve açlık grevleriyle patronlara uykusuz geceler geçirirken, onlarca yıldır ertelene ertelene büyütülüp kördüğüm haline getirilen sorunlar, toplumun uyanmasına ve politik bilincin artmasına yolaçıyor. Seka ve Yatağan'da işçilerin geliştirdiği direniş, işçi sınıfının kendi gücüne güvenilek eyleme geçmesinin ve olumlu sonuçlar almasının mevcut şartlarda da olanaklı olduğunu ortaya koydu.

Henüz sistemi değiştirmeye yeter boyutta olmasa bile, bu gelişmeler egemenleri korkutuyor. Rant paylaşımı ve karapara aklama yarışına girişen siyasi kadrolar birbirlerini aklamaya çalışırken, büyük patronlar tehlikeyi görüyor ve bir ağızdan bağırıyor-

lar; "önlem alın!" Kim alacak önlemi? Ülke kaynaklarını hortumlamada birbirleriyle yarışan, menfaat gruplarına dönüşerek mafyalaşan düzen partileri mi; yoksa her defasında sermayenin çağrısına uyarak, ülkenin devrimci ve yurtsever güçlerini acımasızca ezen militarist güçler mi? Sorunun yanıtı şimdilik çok net değil. Geçmiş deneylere ve elde kalan sonuçlara bakıldığında, her ikisinin de seçenek olarak düşünülemeyeceğini söylemek mümkündür. Ancak devleti yönetenlerin bu somut sonuçlarla ilgili oldukları pek söylenemez. Onlar hala mevcut partilerden ve posası çıkmış liderlerden vazgeçmeye niyetli görünmüyorlar. TUSİAD İstişare Konseyi Başkanı Bülent Eczacıbaşı'nın parti liderlerini kastederek, "Barışıp el sıkışmıyorsanız, bari kavgaya ara verin!" şeklinde ifade ettiği sözler; hem bu niyeti, hem serzenişi, hem de umutsuzluğu ortaya koyar niteliktedir.

Düzen partileri sorunlara çözüm üretemezler

Düzen partileri sermayenin istediği türden bir mutabakatı oluşturabilirler mi? Mevcut şartlarda bu pek mümkün görünmüyor. Son birkaç yılda denenmeyen parti kalmadı gibi. Biriken sorunlar karşısında hiçbir hükümet kalıcı ve sorunları çözücü olamadı. Çıkar kavgası, rant bölüşümü ve oy kaygısı buna olanak tanımıyor. Sömürgeci çıkarlarla Kürt halkının barış ve eşitlik istemi çatıştığı ve emekçi yığınlar sistemle istenen ölçüde barışmadığı için, kurulan mutabakatlar uzun ömürlü olamıyor. Egemenleri korkutan, peşpeşe hükümet değiştirmelerine neden olan da budur. Çare olarak düşü-

Bugün küçüğünden büyüğüne, muhalefetinden hükümet partilerine kadar pisliğe bulaşmamış, skandallarla sarsılmamış birtek düzen partisinden sözedilemez. Ecevit ayrık tutulursa ki, O da soldan sağa savrularak güvenilmezliğin ve tutarsızlığın sembolü haline gelmiştir ve bugün burjuva partilerinin pisliklerini temizleme görevini üstlenmiştir.) Dolayısıyla mevcut partilerin kitleler üzerinde varolan yönlendirici ve inandırıcı etkisi hemen hiç kalmadığı gibi, burjuva politik kadrolara duyulan güven de kaybolmuştur. Meclisin yolsuzluk dosyalarıyla ilgili yaptığı son oylamalar, düzen partilerinin en bağınaz destekçilerini bile hayrete düşürmüştür. Halkın gözünün içine baka baka birbirlerini haksız servet edinmek, kara para aklamak, çete ve mafya örgütlerine mensup olmakla suçlayan partiler, iş, denetim mekanizmalarının işletilmesine ve Anayasa Mahkemesine gelip dayanınca, kaşla göz arasında birbirlerini aklama yolunu seçtiler.

nülen '95 Seçimlerinin siyasi krizi artıran bir etkene dönüşmesi ve ardından oluşan hükümetlerin kısa sürede iflas etmesi bunu gösteriyor. Bugün küçüğünden büyüğüne, muhalefetinden hükümet partilerine kadar pisliğe bulaşmamış, skandallarla sarıslanmamış bir tek düzen partisinden söz edilemez. Ecevit ayrık tutulursa ki, O da soldan sağa savrulurken güvenilmezliğin ve tutarsızlığın sembolü haline gelmiştir ve bugün burjuva partilerinin pisliliklerini temizleme görevini üstlenmiştir.) Dolayısıyla mevcut partilerin kitleler üzerinde varolan yönlendirici ve inandırıcı etkisi hemen hiç kalmadığı gibi, burjuva politik kadrolara duyulan güven de kaybolmuştur. Meclisin yolsuzluk dosyalarıyla ilgili yaptığı son oylamalar, düzen partilerinin en bağnaz destekçilerini bile hayrete düşürmüştür. Halkın gözünün içine baka baka birbirlerini haksız servet edinmek, kara para aklamak, çete ve mafya örgütlerine mensup olmakla suçlayan partiler, iş, denetim mekanizmalarının işletilmesine ve Anayasa Mahkemesine gelip dayanınca, kaşla göz arasında birbirlerini aklama yolunu seçtiler.

Çiller ve Yılmaz, malvarlığı ve yolsuzluk suçlamalarıyla ilgili olarak birbirlerini aklayınca, sermaye çevreleri bay Ecevit'in ağzından, bunu, bir dönemin sonu ve temiz bir sayfanın açılması olarak yorumladılar. Mesaj yerini buldu ve Türk siyasetinin ilginçlikleri birbirini izlemeye başladı. Ecevit, sağıın birleştirilmesi misyonunu yükledi ve çok geçmeden bunun mukafatını, sermaye sözcülerinden övgüler ve Demirel'den hükümet kurma teklifini alarak elde etti. Böylece

bay Ecevit, kapitalistlerin gözünde kaybetmiş olduğu itibarı yirmi yıl aradan sonra geri alırken, sermaye çevreleri de güvenilmez ilan edip iktidardan düşürdükleri Ecevit'e tekrar kavuşmuş oldular. Demek ki allah eşeğini kaybettirip buldurarak yalnız fakiri değil, bazan zenginini de sevindirmiş. Bu örnek, daha yakın geçmişe kadar çıkarları için birbirlerinin yüzüne çamur atarak devlet haini ilan edenlerin, günü geldiğinde birbirlerini ne kadar kolay yalayıp akpak edebildiklerini ortaya koyuyor.

Bu Hacivat Karagöz oyunu kitlelerin gözünden kaçırılabilir mi? Kaçırılmayacağını, aksine kitleleri düzenden uzaklaştıracaklarını daha önce söyledik. Bu örnekler Barış, demokrasi ve özgürlük güçlerinin yıllardır anlatmaya çalıştıkları bir olguyu, somut pratik içinde kitlelerin belleğine kazımaya yardımcı oluyor. Ve bu sonuç yukarıda değindiğimiz gibi düzen partilerine, rejime ve dolayısıyla sisteme güvensizliği de beraberinde getirecek, emekçi yığınların düzenden kopuşunu hızlandırıyor.

Ülkeyi yönetenler bu gerçeği gördükleri için binbir yalan ve demagojiyle kopuş sürecini durdurmaya çalışıyorlar. 28 Şubat'la başlatılan süreç, düzenin restorasyonunu ve kitleleri yeniden düzenin içine çekmeyi amaçlayan bir girişim olarak bu nedenle tezgahlandı. İlk elde bir laik-dinci ikilemi yaratılarak toplum karşıt kamplara bölündü. Kürt sorunu, demokratik haklar, zam ve zulüm politikalarının üzeri laiklik perdesiyle örtüldü. Sola ve yurtsever güçlere karşı yıllardır kullanılan şeriatçı güçleri birdenbire baş düşman olarak ilan ediliverdi. Böylece top-

lumun bir kesimi şeriatçıların yanına itilirken, diğer bir kesimi de generaller eliyle düzene giden kulvarda sıraya sokuldu. Bu yolla, düzen karşısında potansiyel tehlike oluşturan kitleler, rejim eliyle bölünüp parçalandı, sahte kampanyaların arkasından sürüklenerek etkisiz bir hale getirildi, güç ve enerjisi heba edildi.

Tümünden olmasa da emekçi yığınların önemli bir bölümünün bu kampanyaya aldandığını söylemek mümkündür. TÜRK-İŞ ve DİSK başta olmak üzere, sivil toplum kesimlerinin önemli bir kesimi bu dönemde kötü bir sınav verdiler. Sınıfsal konumlarına ve çıkarlarına aykırı bir biçimde davrandılar.

Egemenlerin MGK eliyle uygulamaya koyduğu plan, REFAH-YOL Hükümetini düşürmeye yetti ama, siyasi istikrarı sağlamaya yetmedi. MGK şemsiyesi altında generallerin zoruyla kurdurulan CHP destekli ANASOL-D Hükümeti de isteneni veremedi ve politik sahneden çekildi. RP'nin kapatılması, 8 yıllık temel eğitim yasasının çıkarılması gibi gelişmeler ise, rejimin istediği ölçüde bir rahatlık sağlayamadı. Egemenlerin çare olarak uygulamaya koyduğu plan, çok geçmeden çaresizliğe dönüştü ve arkasına aldığı kitle desteğiyle dinci kesim, çok geçmeden şaşkınlığını atlattı; FP etrafında örgütlenerek, bir bakıma yaşanan süreci tekrar başa döndürdü. Bölünmeler daha çok arttı, varolanları ise kemikleştirdi. Burjuva siyaseti bir tarafta DYP, FP, MHP, BBP ve DP, diğer tarafta ANAP, DSP, DTP ve neredede olacağına bir türlü karar veremiyen CHP ile ciddi bir eksen yarılmasına uğradı. Bu bakım-

dan egemenlerin işi güç görünüyor. Düzen partileri, yaşadıkları güven bunalımı ve prestij kaybı yüzünden can telaşına düşmüşler. Dün birbirlerine ne söylediklerine bakmazsın, kendilerini kurtaracak her kesimle ortak davranmaya, buna hizmet ettiği ölçüde herkesle kavga etmeye hazır görünüyorlar. Bu nedenle Sermaye kesiminin istediği merkez sağ ve merkez "sol" da birleşmiş parti modelleri ve bu temel üzerinde şekillenebilecek güçlü hükümetler hayal gibi görünüyor. Bununla birlikte egemen güçler bu isteklerinden vazgeçmeye de pek istekli değiller ve bu günlerde sık sık 28 Şubat'a atıfta bulunarak bu isteklerini askerlerin zoruyla gerçekleştirmeye çalışıyorlar.

Çok boyutlu kriz 28 Şubat süreciyle karşılanmaya çalışılıyor

ANASOL D Hükümeti gen-soruyla düşürülmüş, aradan bir aydan fazla bir zaman geçmesine rağmen, yenisi kurulamamıştır. Derin devletin güven duyduğu Ecevit, nafile turlarla zaman harcadıktan sonra, hükümet kurma yetkisini Demirel'e iade etmiş, Demirel de parti liderlerinin başaramadığı hükümet kurma görevini bağımsız milletvekili Yalım Erez'e vermiştir. Yalım Erez Doğru Yol partisinden parlamentoya girmiş ve Çiller'le ters düştüğü için DYP'den istifa etmek durumunda kalmış bir milletvekilidir. Uzun yıllar TOBB'un başkanlığını yapmış olması ve sermaye kesimiyle varolan organik ilişkileri Erez'in neden tercih edildiğinin ve nasıl bir politika izleyeceğinin işaretlerini vermektedir.

Şimdi öne çıkan soru, karar-

mış ve parçalı bu siyasi tablodan Yalım Erez'in bir hükümet çıkarıp çıkarmayacağıdır. Genel beklenti çıkarabileceği yönündedir. Bekleyip göreceğiz. Ama esas olan hükümetin kurulmasından çok, kurulacak hükümetin neler yapabileceğidir. Bu açıdan bakıldığında, ister Erez, ister bir başkası tarafından kurulsun, toplumun geniş kesimlerinin bu şartlarda kurulacak hükümetten bir beklentisi yoktur. Esasen Demirel başta olmak üzere egemen çevrelerin de böylesi bir hükümetten ciddi beklentiler içinde olduğunu sanmıyorum. Sadece mevcut koşullarda hükümetli bir görüntüyü sağlamaya çalışıyorlar, o kadar. Asıl hükümet işini MGK üstlenmiş götürüyor. Zaten Demirel çoktan beridir fiilen devlet ve hükümet başkanı gibi davranarak MGK'nın işini kolaylaştırıyor.

Demirel, sıkıştığı durumlarda açıkça MGK ve generallere atıfta bulunarak "bunu ben istiyor değilim" diyerek aba altında sopa gösteriyor. Hükümet kuruluşu için parti liderleriyle görüşürken, yanıtlanmasını istediği sorular, kendisine dikte edilenlere uygun bir model arayışı içinde olduğunu ve hükümeti, istenenleri gerçekleştirip kamuoyu karşısında üstlenebilecek bir taşeron olarak düşündüğünü ortaya koydu. Bu nedenle Yalım Erez tipi bir politikacı her zamane tercih nedenidir.

Demirel bunu kabul ettirebilmek için sık sık MGK'ya vurgu yapıyor ve ordunun 28 Şubat'ta alınan kararların takipçisi olduğunu, "Şeriatçı ve bölücü" tehdide karşı önlemler alınmadan seçime gitmenin ülke için felaket olduğunu söylüyor. Parti liderlerinin buna tepkisi ise, farklı bi-

çimlerde şekilleniyor. Bir taraftan baraja takılarak, eriyip yokolma ve hazine paylaşımının dışına düşme sözkonusudur. Öte yandan Kürt partilerinin de içinde olduğu barış ve demokrasi güçlerinin genel ve yerel seçimlerden kazançlı çıkabileceği ihtimali var. Ve düzen partileri ne yapmaları gerektiğine bu yüzden rahat karar veremiyorlar. Eh, haklarını yememek gerekir, ne de olsa, süreç onlar açısından bıçak sırtında işliyor. Hükümet krizi, Kürt sorunu, AB ile bozulan ilişkiler, çöken ekonomi, çete ve mafya ilişkileri, işçi ve emekçi kitlelerin yükselen muhalefeti... Adeta korkulu bir düş ortamında geziniyor gibiler. Polis, Mitçi, siyasetçi, işadamı gibi devleti imaje eden kesimlerle, birçok sanatçı hakkında hergün yeni bir skandal patlıyor. Suça bulaşmayan kurum, kuruluş ve politikacı kalmamış gibi. Düzenin adeta çivisi çıkmış.

Rejimin bu kaos içinde tunduğu tek dal ordu olarak görülüyor. Bu nedenle Demirel 28 Şubat sürecinin bekçisi kesilmiş. Her fırsatta 28 Şubat kararlarının yürürlükte olduğunu hatırlatıyor. Aslında Demirel'in bu çabaları olmasa bile, rejime muhalif kesimler 28 Şubat'ın süreklileşen darbe sürecinin başlangıcı olduğunu ve bu sürecin devam ettiğini, yaşadıkları deneylerle biliyorlar. Ayrıca 28 Şubat sürecini başlatanlar da hedeflerinin henüz çok azını gerçekleştirebildiler ve tümünden başarmadan saheneden çekilmeyecekleri biliniyor. Öte yandan süreçten etkilenen toplumsal ve siyasal çevreler de henüz son sözlerini söylemediler. Bu bakımdan 28 Şubat süreci işlemeye devam ediyor. Bu arada her iki kesimin de hem

Bugün toplumu bunaltan sorunların tümü adil olmayan sistemden ve egemen kliğin antidemokratik yönetim tarzından kaynaklanıyor. Ülkeye hakim olan güçler, çağdaş olmayan bu politikaları ata yadigarı saydıkları için, bundan vazgeçmeleri halinde yalnız çıkarlarını değil, ülkeyi de kaybedebilecekleri endişesini taşıyorlar. Bu nedenle demokratikleşmek, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün önünü açarak, yığınların sesine kulak vermek yerine, karşılaşılan her sorunda zoru ve baskıyı dayatarak kurtulabileceklerini düşünüyorlar. Bugüne dek tutumları hep böyle oldu, bugün de durum çok farklı değildir. Gerçeklere ve çağa göz kapayan bu tutum yüzünden, çözüm diye ortaya koydukları her uygulama, sorunları biraz daha içinden çıkılmaz hale getirmekten, kaosu derinleştirip istikrarsızlığı artırmaktan başka bir işe yaramıyor. Bu yüzden ülke, içine düştüğü ateş çemberinden bir türlü çıkamıyor ve yangın azalacağına, daha çok büyüyerek toplumun en geniş kesimlerini içine alıyor

kayıpları hem kazançları olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle de egemenler açısından, toplumun kamplara bölünerek rejime nefes aldırılması ve sistemin şimdilik dağılmaktan kurtarılıp zaman kazanılması, başarı olarak kaydedilebilir. Ancak rejimin kayıpları da var: O, Kürtlere ve demokratik sol güçlere karşı kullandığı en güçlü kozlarından birisini, laik dinci kartını bir kez daha aynı tarzda zor kullanabilecektir. FP ise; RP'nin başına gelenlerden hem ders çıkarmış görünüyor, hem mağdur rolü oynayarak kitlelerin desteğini kazanmaya çalışıyor. Emekçi yığınlar gelince; şeriatçı laik ikileminin, Kemalizmin ve destekçisi güçlerin işine geldiğini görmekte kazançlı çıktığını söyleyebiliriz

Mevcut koşullarda gidilecek bir seçim neyi değiştirir

Ülkenin yüzyüze bulunduğu sorunlara egemenlerin istediği çözümleri getiremeyen düzen partileri, peşpeşe hükümetler kurup değiştirerek, toplumu yönetememe riskini azaltmaya çalıştırlarsa da pek başarılı olamadılar. Bu amaçla denemedikleri lider ve parti hemen hiç kalmadı. Geride, kitlelerin düzenden kopuşunu durduracak bir rezerv kalmayıp darbe söylentileri yoğunlaşınca, panikleyip apartopar erken seçim kararı çıkardılar. Ancak Genel kurmay ve patronlardan beklenen onay gecikince, seçim kararı üzerinde kuşkular oluşmaya ve belirsizlik başgöstermeye başladı. Oysa genel ve yerel seçimlerin birarada, 18 Nisan '99 da yapılması aylar öncesinden kararlaştırılmış, yasa hükmüne dönüştürülmüştür. Buna rağmen bir belirsizlik sürmekte, ne kara-

rı alanlar ne de karşı çıkanlar geleceği kestirebilmektedir.

Özellikle egemenler cephesinde, yapılacak seçimin, '95 seçimlerinin ortaya çıkardığı tabloya benzer bir sonucu ortaya çıkarabilmesi ihtimali büyük bir endişe kaynağıdır. Demirel, "şartları hazırlanmadan gidilecek bir seçim, felaket getirir" sözleriyle bu endişeyi sık sık dile getiriyor. Yerine getirilmesi istenen şartlar en başta demokrasi, barış, özgürlük ve emek güçlerinin önünü kesecek yasal tedbirlerin biran önce alınmasıdır. FP'nin şahsında dinci kesimlerin bu yarışta güçsüz hale getirilmesi ise bir başka beklentileridir.

Diğer değişiklikler ise, iki seçimin (yerel- genel) birbirinden ayrılması ve Olağanüstü Hal yetkisini tüm il valiliklerine veren Yerel Yönetim Yasası'nın çıkarılmasıdır. Bu eğer başarılabılırsa, 20 yıldır Kürdistan'da uygulanmakta olan sıkıyönetim ve olağanüstü hal, bütün Türkiye'ye yayılacak demektir. En azından egemenlerin istediği budur.

Şoven kışkırtmalar eşliğinde Kürtlere ve politik örgütlerine karşı sürdürülen faşist saldırılar ve yoğunlaşan gericiilik, bu istemlerini gerçekleştirebilecekleri uygun bir psikolojik zemin oluşturuyor. Demirel, giderek ağırlaşan sorunları, bozulan iç ve dış dengeleri gerekçe göstererek, Kürtlerin ve emekçi kitlelerin seçimlere katılma ve olumlu sonuçlar alma haklarını toptan ortadan kaldırmak ve egemenlerin istediği yasal düzenlemelerin önünü açmak istiyor. Önerdiği "iki turlu, dar bölge çoğunluk" sistemi, bu amaca hizmet eden bir girişimdir. Birinci turda tek başına salt çoğunluğu sağlayamayan düzen partileri, ikinci turda barış

ve demokrasi güçlerine karşı birleşebileceklerdir.

Ne var ki, aralarındaki çıkar çekişmeleri ve eriyip yokolma korkusu yüzünden düzen partileri bu isteme sıcak bakmıyorlar. Yıllardan beri hazineden beslenen, ülke ve çevre barajları ve anti demokratik yasalarla korunup kollanan bu yapılar, mevcut durumun değişmesi halinde ne tür bir sonuçla karşılaşabileceklerini kestiremiyor, bu yüzden isteksiz ve çekingen davranıyorlar. Bu psikolojik korku, teorik olarak düzen partilerinin yenilgisi anlamına gelirken, düzen karşıtı kesimlerin, birlikte davranmaları halinde, düzen yanlısı güçleri rahatlıkla altedebileceklerini gösteriyor. Bütün bu değerlendirmeler ışığında, mevcut siyasi tablo ve hızlanan politik süreç gözönüne alındığında, MGK'nın istediği tüm yasal düzenlemelerin 18 Nisan '99 tarihinden önce gerçekleştirilmesi güç görünüyor. Bununla birlikte az da olsa, iki seçimin birbirinden ayrılması, yerel seçimler zamanında yapılırken, genel seçimlerin 2000 yılına ertelenmesi ihtimali vardır.

Konu başlığında sorduğumuz sorunun cevabına dönersek; İkiş birarada ya da ayrı zamanlarda yapılsın, eşitsiz ve anti demokratik koşullarda gidilecek bir seçim, krizi derinleştirmekten başka bir sonuç doğurmayaacaktır. Üstelik Kürt sorununu çözememiş, kitleleri açlık ve yoksullukla karşı karşıya bırakarak, ülkeyi yıkımın eşiğine getirmiş politik parti ve kadrolar, seçim meydanlarında kitlelere neyi söyleyeceklerdir? Devleti çete ve mafya örgütleri arasında nasıl paylaştıklarını, kamu bankalarını nasıl yağmaladıklarını ya da dü-

şüreceğiz derken enflasyonu nasıl azdırdıklarını mı söyleyecekler? Yoksa içerde ve dışarda izledikleri iki yüzlü ve kışkırtıcı politikalarla varolan sorunlara yenilerini eklediklerini mi anlatacaklar? Besbeli kitlelerin yüzüne bakacak ve birşey söyleyecek halleri yoktur. Ancak onlar yine de binbir demagojik söylem ve yalanla karayı ak göstermeye ve kitleleri yanıltmaya çalışacaklardır. Bu konuda en büyük korkuları, tüm bu gerçekleri yığınların gözü önüne serecek, düzenin ve yandaşlarının ipliğini pazara çıkaracak alternatif bir politik gücün ortaya çıkmasıdır. Seçim olgusu değerlendirilirken, önemle üzerinde durulması gereken konulardan birisi de işte budur.

Süreç iş ve güçbirliğini dayatıyor

Seçim süreci ırkçılığın, faşist saldırganlığın, soygun ve talan politikalarının afişe edilerek, barış ve demokrasi dalgasının yükseltildiği bir sürece dönüştürülebilir ve dönüştürülmelidir. Yoksul halk kitleleri, işçi ve emekçi yığınlar, seçim dönemlerinde kendi durumları ve ülke sorunlarıyla daha çok ilgili ve politikleşmeye daha çok yatkındırlar. Onlara çıkarlarının nerede olduğunu göstermek ve burjuva politikacıların yalanlarına karşı uyararak ilercici ve yurtsever olmanın gereğidir.

Peki bu nasıl başarılabılır? Daha önce de birçok kez yazdık. Düzen güçlerinin karşısına bugün kü dağınık ve bölük pörçük politik yapıyla çıkılması halinde, bundan düzen partileri kazançlı çıkacaktır. O halde barış, demokrasi, özgürlük ve emek güçleri azami programlarından vazgeçmeden, yığınların acil bek-

lentilerini içeren bir politik program etrafında, bir platformda biraraya gelebilirler. Bunun adı, DBP'nin önerdiği BARIŞ ve DEMOKRASİ PLATFORMU olabileceği gibi, başka bir ad da olabilir. Önemli olan adı değil, geniş halk kesimlerinin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmasıdır. Kuşkusuz her parti ve örgütün seçim süreçlerinden birtakım beklentileri vardır. Ancak bu beklentiler Kürdistan ve Türkiye halkının, işçi ve emekçi yığınlarının çıkarından daha önemli değildir. Bu nedenle oluşturulacak platform, salt parlamentoyu hedefleyen, seçim dönemlerine özgü ve seçim ihtiyaçlarını içeren bir platform olmamalı, bunu kapsamakla birlikte kitlelerin barış, demokrasi ve özgürlük taleplerini karşılayacak bir temelde oluşturulmalıdır. Böyle bir yaklaşımla ele alınması halinde, işbirliğinin kalıcı hale gelmesi yurtsever, ilercici ve sol güçlerin birliği önündeki engellerin kaldırılması rahatlıkla mümkün olabilir. Aksi halde politik perspektifini parlamentoya sınırlamış bir yapı ortaya çıkar ki, bu, eninde sonunda emekçi halk kitlelerinin çıkarlarından uzaklaşmayı ve düzenin istediği bir alana düşmeyi beraberinde getirecektir. Geçmişte bu duruma düşenler oldu ve bugün de benzer bir durumla yüzyüze kalma ihtimali vardır ve rejim bunu sağlamak için ciddi hazırlıklar içindedir. Nitekim seçimlerden sözedilmesi ile birlikte birçok kişi ve parti ismi ortada dolaşmaya başlamıştır. Bunların bir bölümü spekülasyon olsa bile, diğer bir bölümü, tarafların benzer niyet ve beklentilerini dışa vuracak türdendir.

Toplumsal en geniş kesimle-

Şoven kışkırtmalar eşliğinde Kürtlere ve politik örgütlerine karşı sürdürülen faşist saldırılar ve yoğunlaşan gericilik, bu istemlerini gerçekleştirebilecekleri uygun bir psikolojik zemin oluşturuyor. Demirel, giderek ağırlaşan sorunları, bozulan iç ve dış dengeleri gerekçe göstererek, Kürtlerin ve emekçi kitlelerin seçimlere katılma ve olumlu sonuçlar alma haklarını toptan ortadan kaldırmak ve egemenlerin istediği yasal düzenlemelerin önünü açmak istiyor. Önerdiği "iki turlu, dar bölge çoğunluk" sistemi, bu amaca hizmet eden bir girişimdir. Birinci turda tek başına salt çoğunluğu sağlayamayan düzen partileri, ikinci turda barış ve demokrasi güçlerine karşı birleşebileceklerdir. En azından egemenlerin beklentisi budur. Yerine getirilmesi istenen yıldır Kürdistan'da uygulanmakta olan sıkıyönetim ve olağanüstü hal, bütün Türkiye'ye yayılacak demektir.

rini kucaklayacak oluşumlar yerine kendi izdüşümü olan örgüt ve yapılarla biraraya gelerek, - ÖDP'nin Gökkuşluğu projesinde olduğu gibi- oluşturulacak birlikler, sürecin söz konusu tehlikelerini karşılamaya yetmezler. ÖDP, bugüne kadar kendini Türk solunun merkezi kabul eden ve legal zeminde, hangi partinin Kürtleri temsil edeceğini ya da etmesi gerektiğini belirleme hakkını kendinde gören bir tutum izledi. HADEP'le ilişki kurunca, tüm Kürtlerin kendisiyle birlikte davranmaya mecbur kalacağını varsayan bu yaklaşım, gerçekliğin ötesinde, faydacı ve öznel niyetlere dayanıyordu. Biz, bu yaklaşımın daraltıcı ve işbirliğini zorlaştırıcı bir işlev gördüğünü, tutarlı olmadığını birçok kez söyledik. Mevcut tablo karşısında bütün kesimlerin bu güven kırıcı tutum üzerinde durup sonuçlar çıkarması gerekir. Yakın geçmişe kadar sürdürülen "Kürt kesiminde siz, Türk kesiminde de biz varız" gibi yaklaşımlar sol ve yurtsever güçlerin birliğine hizmet etmedi ve işbirliği olanaklarını artırmadı. Bundan böyle benzeri tutumlardan bir fayda beklenemez. Keza işçi sınıfının ideolojik perspektifini, birlik zeminini için vazgeçilmez koşul olarak ileri sürenler de, bu tutumları ile geniş çerçevesel birliklerin oluşmasına beklenen katkıyı sunamazlar.

Barış ve demokrasi güçlerinin ortak bir platformda buluşarak, rejimin tuzaklarını boşa çıkarması, istenen ve beklenen bir durumdur, ancak bu hiç de kolay görünmüyor. ÖDP ve SİP, işbirliği ve platform görüşmelerinde, yasal zorunlulukları gerekçe göstererek, (üstüste iki seçime katılmamak kapatılma nedenidir.)

kendi şemsiyeleri altında ya da henüz kurulmuş ve hiçbir politik aktiviteleri bulunmayan bir partinin, (DEHAP'ın) şemsiyesi altında seçime girilmesi gerektiğini öne sürüyorlar. Bizce yasal gerekler, görüşmelerde olmazsa olmaz bir koşul olarak değil, gözetilmesi gereken bir faktör olarak düşünülmelidir. Zira benzer durumlar bu dönem olmazsa bile gelecek dönemde diğer partiler içinde söz konusu olabilir. Bu bakımdan hem tek tek partilerin hem de geniş halk yığınlarının çıkarları doğrultusunda platform görüşmeleri yürütülmelidir. HADEP ise, birlikten yana olduğunu söylemekle birlikte, bunun gerçekleşmesi yönünde herhangi bir çaba içinde görünmüyor. Bu tavır, HADEP'in genel seçimlerde ne yapacağına henüz karar vermediği ve büyük bir olasılıkla bağımsız adaylarla seçime girebileceği şeklinde yorumlara yolaçmaktadır. Barış Partisi'ne gelince; Toplumsal Barış Projesi adı altında başlattığı son kampanyayla, devletin üniter yapısı üzerinde oluşan kuşku bulutlarını giderme misyonunu üslenmiş ve Ecevitlerin partisiyle birleşme niyet ve çabası içine girdiğine dair söylentiler çoğalmıştır. Dolayısıyla barış, demokrasi ve emek güçlerinin bir platform üzerinde anlaşarak, seçim sürecine yanıt vermesi şimdilik zor görünüyor. Ancak bizim görevimiz yine de zor olanı başarmak olmalıdır.

Çözumsuzlük Kürt sorununu uluslararası alana taşıdı

Suriye ile yaratılan "Apo krizi" ve sonrasında yaşanan gelişmeler, rejimin Kürt halkına ve yurtsever güçlere karşı yeni saldırılara girişmesine neden oldu.

Cumhurbaşkanı ve başbakanın kışkırtıcı açıklamaları üzerine ırkçı saldırılar arttı ve yükseltileşen şovenist dalga toplumun büyük bir kesimini etkisi altına aldı. HADEP il ve ilçe binalarında başlatılan Öcalan'a destek amaçlı açlık grevleri, kolluk güçleri tarafından basıldı ve dışarıya çıkarılanlar, faşist grupların terörüne terkedildiler. Birçok yurtsever insan, kadın ve çocuk denmeden linç girişimlerinin hedefi oldu.

Egemenler, yaşadıkları çok yönlü krizi örtbas etmek için, sahte zaferlere ihtiyaç duyuyorlar. Öcalan'ın Suriye'den uzaklaştırılmış olması onlara bu yönde bir olanak sundu. Gizli-açık tüm devlet güçleri ve medya bu sahte zafer için seferber edildiler. Öyle bir zafer sarhoşluğu yaratıldı ki, toplum, bir çılgınlığın eşliğine gelip dayandı, coşku histeriye dönüştü. Öcalan'ı getirmek üzere polisten önce mehmecik basının kalemlerleri Roma yollarına düştüler ve zafer işaretleri eşliğinde "Apo'nun kellesini getirmeye" gittiklerini söylediler. Bu tutum bir yanıyla Türk medyasının gizli devletle olan bağı ele verirken, öte yandan Kürt sorununun bitirildiğine dair toplumda sahte beklentilerin oluşmasına yolaçtı. Ancak durum böyle olmadığı, çok geçmeden görüldü. Önce İtalya ve Alman başbakanlarının Kürt sorununun barışçı çözümü için "uluslararası konferans" önermeleri, ardından Avrupa Konseyi ve AB'nin bu yönde almış olduğu ve sorunun mevcut sınırlar içinde demokratik, barışçı bir çözüme kavuşturulması kararı, sahte zafer havasını dağıttı ve sevinci paniğe dönüştürdü. Ege-men klik ne yapacağını bilemez

hale geldi. Tehdit ve şantaj politikalarından başka bir yol ve yöntem bilmediği için de, yine aynı yola başvurdu; tehditler savurdu ve İtalyan mallarına karşı bir kampanya başlattı. Ne var ki, bu kampanya kendi ekonomisini vurdu. Büyük oranda Türk ve İtalyan ortak sermayesine dayanan otomobil sektörü tıkanmayla yüzyüze kaldı.

Türk devletinin akıl dışı tutumu ve hukuk tanımayan yöntemlerde ısrar edışı yeni değil elbet. O başından beri baskı politikalarından medet umdu ve Kürt ulusal sorununu bir terör sorununa indirgeyerek kurtulmaya çalıştı. Ama beklediğinin tersi oldu. Kürtler içerde ve dışarda baskı politikalarına direndi; direnerek süreyi lehlerine çevirmeyi başardılar. Sömürgeci devlet Ortadoğu labirentlerine sıkıştırıp, asimilasyon ve soykırım uygulayarak eritmek istediği Kürtleri, bu akılsız politikalarla Türkiye metropollerine ve dünyanın dört bir yanına yayarak Kürtlerin etrafına ördüğü ihate duvarını yine kendi elleriyle yıktı ve sorunun uluslararasılaşmasına yol açtı. Bu anlamda sayın Öcalan'ın İtalya'ya gelmiş olması da süreçte önemli katkılar sunmuştur.

Bundan sonra ne olur? Öcalan'ın burada kalıp kalmayacağı ve gelişmelerin bundan sonra nasıl bir seyir izleyeceği henüz netlik kazanmamıştır. Liderinin konum değiştirmesiyle PKK ne oranda değişecektir? Silahlı mücadeleye göre şekillenmiş, ilişki ve dengelerini bunun üzerine kurmuş olan örgüt yapısı, Öcalan'ın öngördüğü siyasi alana ne oranda uyum sağlayacaktır? Bütün bunlar, yalnız bizim değil PKK'nin de yanıt aradığı sorulardır ve zaman içinde yanıtları

oluşacaktır. Ancak bu aşamada şunu söylemek mümkündür: Sayın Öcalan, ister Roma'da, ister başka bir Avrupa ülkesinde kalsın, gelişmeler Türkiye'yi zorlayacak ve PKK'nin siyasal mücadele yöntemlerine doğru evrilmesini hızlandıracaktır. Bu ise Türk devletini korkutan bir durumdur. Barışçı, siyasal mücadele yöntemleri konusunda uzlaşmış, evrensel ve insani normlar temelinde uluslararası kabulü arkasına almış, ortak hareket eden bir Kürt Ulusal Kurtuluş hareketine uzun süre karşı koyamayacağını bilir. Bu nedenle Türk hükümetinin politikası, Öcalan'ı Avrupa dışında bir ülkeye göndermek ve PKK'nin siyasallaşmasını engellemek noktasında yoğunlaşıyor. Bunu başarabilirler mi? Sorunun yanıtı daha çok PKK'nin kışkırtmalar karşısında nasıl bir tutum takına-acağına; Avrupa hükümetlerinin, demokratik ve ilerici dünya kamuoyu ile Kürt siyasi partilerinin destek ve dayanışmasına bağlı olarak şekillenecektir. Bu açıdan bakıldığında, istenen ölçüde olmasa da uluslararası kamuoyunun ilgisi ve desteği küçümsenecek gibi değildir. Kürt siyasi partileri de, büyük çoğunlukla daha ilk günden başlayarak gerekli dayanışmayı göstermiş ve TC'nin saldırıları karşısında Öcalan'ı destekleyici bir tavır almışlardır. Bu bakımdan beklentileringerçekleşmesi büyük olası-lıktır.

Öte yandan devlet yıllardır Kürt Ulusal sorununu PKK'den, PKK'yi de Öcalan'dan ibaret sayıyor. Gerçek böyle olduğu için değil, işine öyle geldiği için böyle davranıyor. Oysa Kürt sorunu PKK'den önce de vardı, eğer çözüme kavuşturulmazsa, sonra da

var olacak. Ama TC, bu gerçeği gizlemek ve Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin sürekliliğini gözlerden kaçırmak, kapsamını daraltmak istiyor. Bu nedenle sorunu PKK ile başlamış gibi göstermeye özel bir önem veriyor. Dolayısıyla Öcalan yok edilir ya da etkisiz bir hale getirilirse, PKK'nin de Kürt sorununun da bitirilmiş olacağını varsayıyor. TC açısından bu anlaşılır bir durumdur. Devlet, Kürtlerin, seçilmiş organlar eliyle yönetilen, kurumuş bir halk olarak değil, kişiye tapan geri bir aşiretler topluluğu olarak görülmesini istiyor. PKK'den beklenen, devletin bu tuzağını boşa çıkarmak ve ulusal hareketin birliği önündeki engelleri kaldırmak için mücadele etmektir. Ancak PKK önderliğinin açıklama ve konuşmaları ile önde gelen kadrolarının tutumu bu beklentimizi karşılamaktan uzaktır.

Kürt halkının ulusal temsil kurumlarına olan ihtiyacı son günlerde sıkça dile getirilir oldu. Bizce de bu ihtiyaç yakıcıdır. Kürt ulusal sorunu tek tek partilerin üstesinden gelemeyeceği kadar büyümüş ve çözümü zorlaşmıştır. Çözümünü sağlamak için Kürt siyasi partilerinin yanısıra, tektek yurserverlerin, aydın ve sanatçıların güç ve enerjilerini bir kanala akıtmaları ve ulusal kurumları yaratmaları gerekmektedir.

Peki bu nasıl ve hangi temelde başarılabilecektir? PKK sözcülerine bakarsanız, dört parçada Kürtler çoktan birleşmiş ve ulusal önderlerini yaratmışlardır. Eğer durum buy- sa, Kürtler için birlik ihtiya-

cından söz etmek olanaklı değildir. O zaman sabah akşam, "birliğe gelmiyorlar" diye baş- ka politik yapıları suçlamanın ne mantığı var? Anlaşıyor ki, sözünü ettikleri birlik herkesin anladığı eşit, ilkeli bir birlik değil, birlik adı altında PKK'ye iltihakın sağlanmasıdır. Ne yazık ki, Kullanılan üslup ve yapılan tehditler başka türlü bir değerlendirmeye olanak tanımıyor.

Eğer durum böyle değilse, o zaman yapılması gerekenler bellidir. Hem hakaret edip hem gelmiyorlar diye eleştir- menin sürece hizmet etmediği görülmeli ve daha dikkatli bir üslup kullanılmalıdır. Ayrıca ortak iş yapma alışkanlığını geliştirecek bir ilişki kurulma- lı ve ısrarla sürdürülmelidir. Geçmişin inkarcı yaklaşımlarının yaratmış olduğu tortular, bir güvensizliğe neden olmuş, partiler arası ilişkileri zedelemiştir. Bunu gidermek için za- mana ve yeter çabaya ihtiyaç vardır. Kürt halkının temsili kurumlarını ve birliğini yarat- ması önemli bir gelişmedir an- cak, yaşatabilme becerisini göstermesi daha da önemlidir.

Özlemi duyulan ulusal ku- rumları kurabilmek için, önce- likle bu kurumların hayat bu- labileceği psikolojik atmosferi yaratmak ve güvene dayalı iş- birliği zeminini güçlendirmek gerekir. Süreci böyle işletir- sek, yarınlar için düşündüğü- müz ulusal kurumların temel- lerini bugünden sağlam atmış, üzerimize düşen görevleri ye- rine getirmiş oluruz. Aksi hal- de birlik istiyoruz diye birlik gerçekleşmez, gerçekleşse bile uzun ömürlü olmaz.

Türk devletinin akıl dışı tutumu ve hukuk tanımayan yöntemlerde ısrar ettiği yeni değil elbet. O başından beri baskı politikalarından medet umdu ve Kürt ulusal sorununu bir terör sorununa indirgeyerek kurtulmaya çalıştı. Ama beklediğinin tersi oldu. Kürtler içerde ve dışarda baskı politikalarına direndi; direnerek süreyi lehlerine çevirmeyi başardılar. Sömürgeci devlet Ortadoğu labirentlerine sıkıştırıp, asimilasyon ve soykırım uygulayarak eritmek istediği Kürtleri bu akılsız politikalarla Türkiye metropollerine ve dünyanın dört bir yanına yayarak Kürtlerin etrafına ördüğü ihate duvarını yine kendi elleriyle yıktı ve sorunun uluslararasılaşmasına yol açtı. Bu anlamda sayın Öcalan'ın İtalya'ya gelmiş olması da sürece önemli katkılar sunmuştur.

Kürdistan Sosyalist Partisi-PSK tarafından, Partinin 25. yılına girmesi nedeniyle yayınlanan bildiriyi, okurlarımızın çok yönlü bilgilenme sürecine katkıda bulunmak amacıyla yayınlıyoruz.

Deng

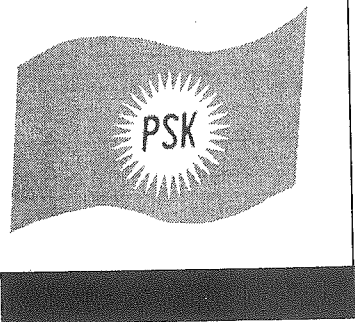
Kuruluşumuzun 25. Yılında Partimiz Daha Güçlü, Halkımız Özgürlüğe Daha Yakın!

Partimiz, ikibine bir kala kuruluşunun 25. yıldönümünü kutluyor. Sömürgeci zulmün kasırga gibi estiği Kürdistan koşullarında mücadele eden bir parti için, çeyrek asır hiç de az bir süre değildir.

Partimiz, Kürdistan adının ve coğrafyasının yok sayıldığı, Kürt halkının asimilasyoncu politikalar karşısında savunmasız olduğu bir dönemde kuruldu. O, sömürgeci zulme ve baskı rejimine karşı durarak kitlelerin barış, demokrasi ve özgürlük istemlerinin sözcüsü oldu.

Partimiz, 35 milyonluk Kürt halkının yok sayılan tarihsel geçmişini ve binlerce yıllık kültürel birikimini gün ışığına çıkarmak için çok yönlü yayın ve propaganda faaliyetlerine girişti. Sorunun çözümü için projeler geliştirip önerilerde bulundu ve bu uğurda kararlı bir mücadele yürüttü. Bunu yaparken en başta halkımızın özgücüne ve sağduyusuna güvendi.

Kürt sorununun adil ve barışçı çözümü için diyalog yolunu ve siyasal mücadele yöntemlerini benimseyen partimiz; mücadele

stratejisinde ülkemizin parçalı durumunu, halkımızın ulusal ve toplumsal gerçekliğini gözönünde tutan bir politika yürüttü.

Bugün eğer toplumun ve Kürt Ulusal Hareketi'nin büyük bir çoğunluğu bu politikalara yöneliyor ve sorunun çözümünü burada arıyorsa, bunda Kürdistan Sosyalist Partisi'nin (PSK) öngörülü politik tesbitleri kadar, uzun erimli ve kararlı tutumunun önemli bir payı var.

Halkımız, kuruluş yıllarından başlayarak partimizin politikalarını benimsedi ve kitle çizgisinde geliştirdiği mücadeleyle ona güven ve destek sundu. Bu gelişme ise egemen güçleri korkuttu; barış ve demokrasi düşmanı güçler bu yüzden, Kürt Ulusal Hareketini provoke ettiler ve bir bölümüyle de olsa silahlı çatışma zeminine çekerek, savaş ve terör yoluyla Kürt sorunundan kurtulmaya çalıştılar.

Bu, dünyada gelişen demokrasi eğilimine ve sorunları görülmeler yoluyla çözme politikasına aykırı bir tutumdur. Bu tutumun sahipleri izledikleri çağdışı politikalarla ülkeye yıkım, topluma acı getirdiler.

Halkımızın ulusal demokratik mücadelesini bastırmak için sürdürülen kirli savaş, onbinlerce insanımızın hayatına, milyonlarcasının sürgün yollarına düşerek acı çekmesine neden oldu. Bunlar yalnız evlerini, tarla ve hayvanlarını değil, geçmişle

olan tarihsel ve kültürel bağlarını da terketmeye zorlandılar ve yığıldıkları kent varoşlarında açlık ve sefaletin kucağına düştüler.

Bu acımasız kirli savaş Türk halkına da büyük zararlar verdi. Siyasi istikrar bozuldu, Şovenizm ve ırkçılık arttı. Kitleler dinsel gericiliğin ve bağınazlığın tuzağına düştüler. Ülke kaynakları kirli savaşta tüketildiği için kitlelerin alım gücü düştü, işsizlik ve pahalılık arttı. Gayri meşru ilişkiler en üst kademelerden başlayarak bütün devlet çarkını bir ağ gibi sardı. Toplumun ruh sağlığı ve dengeleri bozuldu. Militarizm güçlenirken, sivil toplum örgütleri güçsüzleşti, rüşvet ve yolsuzluk adalet sistemini işlemez hale getirdi, boşluğu ise çete ve mafya örgütleri doldurdu; ekonomik, sosyal ve siyasal hayat esir alındı.

Bütün bu olumsuzlukların sorumlusu Türk devletidir; sorundan kurtulmak da onun elindedir. Demokratik ve barışçı yolları açarak, yıkımı durdurmak ve sorunu adil ve eşitlikçi bir çözüme ulaştırmak mümkündür. Kuşkusuz bu genel anlamda bir değişim programını, özelde de Kürt sorununa yeni bir yaklaşımı gerektirir. Ne yazık ki Türk devletini yönetenler, böylesi akılcı ve sağduyulu politikalarından uzak görünüyorlar.

Kürt sorununun uluslararası bir sorun haline geldiği günü-

müzde, bu tutumu sürdürmekle egemenler, çok boyutlu krizi derinleştirmekten ve toplumu felakete götürmekten başka bir sonuç elde edemezler.

Rejimin saldırılarını boşa çıkarıp bu olumsuz gidişi durdurmanın anahtarı demokrasi, barış, özgürlük ve emek güçlerinin elindedir. Bu güçler elele verecek ülkeyi yıkımdan kurtarabilir, ülkeye barışı ve demokrasiyi getirebilirler.

Partimiz PSK, uluslararası ilerici ve sosyalist güçlerin Kürdistan coğrafyasındaki bir bileşeni olarak bu birliğin, hem Kürdistan hem de Türkiye zemininde sağlanabilmesi için üzerine düşen tüm görev ve sorumlulukları, yerine getirmeye devam edecektir.

Partimizi, sömürge koşullarında kurup hedef şaşırtmadan bugüne taşıyan kadrolara ve onu desteğiyle büyüyen halkımıza bin selam olsun!

Partimizin ideallerinin yaşamda yer bulması için gözünü kırpmadan hayatlarını feda eden şehitlerimize bin selam olsun!

Kuruluşunun 25. yılında Partimiz daha güçlü, halkımız özgürlüğe daha yakın!

**Yaşasın Kürdistan
Sosyalist Partisi!
Yaşasın Çeyrek Asırlık
Mücadelemiz!**

31 Aralık 1998

Kürdistan Sosyalist Partisi

PSK

*Siyasal özgürlüklerin Anayasal düzlemde kısıtlanması**

Refik Karakoç

Türkiye’de bugün yürürlükte olan 1982 Anayasası’nın bir darbe sonucu yapıldığı ve bir yasaklar demetinden ibaret olduğunu biliyoruz. Bu anayasanın artık Türkiye toplumuna uymadığı ve ihtiyaçlara cevap vermediğini, bu anayasanın ürünü olan kurum ve siyasetçiler dahi söylemektedir. Kısacası, mevcut anayasanın A’dan Z’ye kadar değiştirilerek, çağdaş demokratik bir Anayasa’ya dönüştürülmesi, demokratikleşme mücadelesinde olmazsa olmaz koşul haline gelmiştir.

Bu çerçeve içinde mevcut anayasanın Kürt sorunu ile ilgili içeriğini açmak ve kapsadığı zorluklara değinmek gerekir.

Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti çok sayıda dil, din ve kültüre sahip halkları bünyesinde bulunduran Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkıntıları üzerine kuruldu. Cumhuriyet kurulmadan önceki süreçte, Cumhuriyet kurucuları bu mozayik gözardı etmeyeceklerini dillendiriyorlar-

dı. Hatta Cumhuriyet’i kuranlar o dönemde “kurulacak Cumhuriyet Kürtlerin ve Türklerin ortak Cumhuriyeti olacaktır” diyorlardı. Bu tez daha sonra uluslararası görüşmeler yapılırken İsmet İnönü tarafından ortaya atılmış ve savunulmuştu. Bu tezin Kürtlerin aktif bir tarzda Kurtuluş Savaşı’na katılmasında etkili olduğu da söylenebilir.

Ancak Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra tavırlar değişti, verilen sözler unutuldu. Kurulacak Cumhuriyet’te asli unsur olarak görüleceği söylenen Kürtler yok sayıldı. Cumhuriyet sınırları içinde kalan kesim (Lozan’da azınlık kabul edilenler hariç) Türk sayıldı. Özellikle Kürtlere Türklük dayatıldı. Kürtlerin “Dağ Türkü” olduğu teorileri ortaya atıldı. Hatta bu teorilere mantıksal bir zemin hazırlamak için, yabancı bilim adamlarına sipariş üzerine kitaplar yazdırıldı. Çok yönlü ve boyutlu asimilasyon projeleri bir program

Yirmibirinci yüzyıl yaklaşırken, artık insan hakları, etnik sorunlar ile çevre kirlenmesi gibi sorunlar hiç bir ülkenin iç sorunu olarak kabul edilmemektedir. Siyasal özgürlükler dahil bir çok kısıtlama getiren anayasanın varlığına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti, bu kısıtlamaları kaldıracığını taahhüt niteliği taşıyan bir çok uluslararası sözleşme ve anlaşmalara imza atmıştır. Bu imzalar ile Türkiye'yi sorumluluk altında bırakan sözleşme ve anlaşmaların başında, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi, Helsinki Nihai Belgesi, Paris Şartı, Avrupa Konseyi ve AGİK gelmektedir. Bunların altına imza atmasına rağmen, Türkiye iç hukukunu uluslararası hukuka aykırı halde tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle; çağdaş demokratik bir anayasanın yapılması zemini oluşuncaya kadar, köhne, yasakçı ve anti demokratik olan aşağıdaki yasaların acilen kaldırılması gerekir. Aynı zamanda bu yasalar Kürt sorunun demokratik, barışçı ve sivil çözümünün önünde de engel olarak durmaktadırlar.

dahilinde ortaya konularak gerçekleştirilmeye çalışıldı. O günden bugüne kadar kurulan tüm hükümetlerin politikası bu doğrultudan sapmamıştır.

Kürt sorunundaki red, inkar ve şiddet politikası, doğal sonuç olarak anti demokratik bir ortamı beraberinde getirmiştir. İktidarların yöntemi yalan ve demagoji olmuştur. Yıllarca iç ve dış kamoyu kandırılmıştır. Yalan ve demagojinin yetmediği zamanlar ise baskı ve şiddet yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntemler, 1960, 1971 ve 1980 yıllarında olduğu gibi açık askeri darbeler şeklinde de gerçekleşmiştir.

Bu uygulamalar sistemli ve sürekli hale getirildiğinden normal demokratik bir düzene geçişi de engellemiştir. Bu nedenle o günden şimdiye kadar gösterilen tüm çabalara rağmen Türkiye çağdaş demokratik bir ülke olmamıştır. Demokrasi hep güdük kalmıştır. Bugün de ülkemizde çağdaş bir demokrasi yoktur. Bugün gelinen noktada Türkiye'de bir sistem tıkanması yaşanmaktadır. Geniş halk yığınları büyük bir sıkıntı çekmektedir. Devlet siyaset ve mafya iç içe geçmiştir. Kırk bir çeşit mafya hayatın her anında faaliyet göstermeye devam etmektedir. Ülkenin bir tarafında ısrarla sürdürülen kirli savaş devam etmektedir. Görülüyor ki bu savaşın temel nedeni Kürt sorununun çözümsüz bırakılmasıdır. Yada çözümdeki yanlış yöntemlerde ısrardır. Bu yalnızca ısrar ekonomide son 15 yılda 100 milyar doları yuttuğu gibi, vurgun- talan düzenine de zemin hazırlamıştır. Çeteler bu yüzden cirit atmaktadır.

Yine bugün MGK'nin ikinci büyük tehlike gördüğü irticanın

ya da Siyasi İslam'ın gelişip bugünlere gelmesinin temel nedeni, Türkiye'de bir avuç egemen kesime hizmet eden iktidarın geçmişte Kürt sorunu ve komünizme, son yıllarda özellikle Kürt sorununa karşı dini kullanmak isteyişleridir. Yani devlet irtica güçlerini bizzat kendisi beslemiş, korumuş ve destekleyerek bugünlere getirmiştir.

Bugünkü kaos ortamında bırakın siyasi özgürlükleri, temel insan hak ve özgürlüklerinin başında gelen ve vazgeçilemez olan yaşama hakkı bile güvence altında değildir. Bu kısa belirlemeler ışığında, konferansın konusu olan "Siyasal Özgürlüklerin Anayasal Düzlemde Kısıtlanması" konusuna gelirsek:

Yirmibirinci yüzyıl yaklaşırken, artık insan hakları, etnik sorunlar ile çevre kirlenmesi gibi sorunlar hiç bir ülkenin iç sorunu olarak kabul edilmemektedir. Siyasal özgürlükler dahil bir çok kısıtlama getiren anayasanın varlığına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti, bu kısıtlamaları kaldıracığını taahhüt niteliği taşıyan bir çok uluslararası sözleşme ve anlaşmalara imza atmıştır. Bu imzalar ile Türkiye'yi sorumluluk altında bırakan sözleşme ve anlaşmaların başında, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi, Helsinki Nihai Belgesi, Paris Şartı, Avrupa Konseyi ve AGİK gelmektedir. Bunların altına imza atmasına rağmen, Türkiye iç hukukunu uluslararası hukuka aykırı halde tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle; çağdaş demokratik bir anayasanın yapılması zemini oluşuncaya kadar, köhne, yasakçı ve anti demokratik olan aşağıdaki yasaların acilen kaldırılması gerekir. Aynı zamanda bu yasalar Kürt sorunun demokratik,

barışçı ve sivil çözümünün önünde de engel olarak durmaktadır.

1-) 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası :

Anayasanın başlangıç bölümü ile temel hakları düzenleyen hükümlerin, (2, 3, 14 ve 69. maddeleri) siyasi partilere ilişkin belirlenmeleri, Türkiye'nin de taraf olduğu yukarıdaki sözleşmelere aykırıdır.

2-) 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası :

Bu yasanın 78. maddesinin (a) bendi, 80. ve 81. maddelerinin (a) ve (b) bendleri ile 101. maddenin (a) bendi Kürtlerle ve diğer etnisitelerle ilgili her türlü faaliyeti yasaklamaktadır.

3-) 2908 Sayılı Dernekler Yasası:

Bu yasaya göre, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde ırk, din, mezhep, kültür veya dil farklılığına dayanarak azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek veya Türk dilinden veya Türk kültüründen ayrı dil ve kültürleri korumak ve yaymak amacıyla dernek kurulamaz.

4-) Vakıflar Yasası :

Benzeri yasaklarla doludur. 1992'de kurulan ancak 5 yıldızlı bir hukuk mücadelesinden sonra tescil olunan KÜRT-KAV'ın (Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı) faaliyetleri engellenmektedir. Kürtçe dil kursu açtığı için derslikleri, halen emniyet tarafından mühürlenmiş vaziyettedir.

5-) 1587 Sayılı Nüfus Kanunu:

Bu kanunun 16. maddesi ile

Soyadı Yönetmeliği'nin 5. maddesi Kürtlere ve diğer etnisitelere yönelik çeşitli yasaklamalar getirmektedir.

6-) 5442 Sayılı İller İdaresi Kanunu'nun 1 / D 2.

Maddesi ile 11 Madde:

Türkçe olmayan bütün yerleşim ve coğrafik isimler, bu kanuna dayandırılarak değiştirilmiştir.

7-) Anayasasının

42. Maddesi :

"Türkçeden başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurumlarında, Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz, öğretilmez" diyor. Burada Kürtçe'ye karşı tedbir amacı olduğu açıktır.

8-) 2823 Sayılı Yabancı Diller Eğitimi ve Öğrenimi Kanunu:

Bu kanunun 2 / a maddesi "Türk vatandaşlarına ana dilleri Türkçeden başka hiçbir dil okutulamaz, öğretilmez" diyor. Bu madde ile açıkça başka halkların dilleri ve varlığı da yasaklanmaktadır.

Yukarıdaki yasa maddelerinin yanı sıra "3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 8 / 1. Maddesi'nin düşünce ve örgütlenme özgürlüğü bazında getirdiği yasaklamalar başta olmak üzere, "5680 Sayılı Basın Yasası 31 / 1. Maddesi", "3287 Sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu", "3984 Sayılı Radyo-Televizyon Yasası", "2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası" ve "4 Şubat 1913 Tarihli Memurun Muhakematı Hakkında Yasa" ile de birçok faaliyet men edilebilmekte, idareler keyfi tutumlar takınabilmektedir.

İç mevzuatta yer alan ve

uluslararası demokratik normlara aykırı olan bu düzenlemeler Türkiye'de Kürt Sorununun demokratik çözümüne de engeldir.

Yine bu çerçevede anayasal bir kurum olan MGK'nın konumu, işlevi, yetkileri ile bu kurumun demokrasinin gelişmesi açısından irdelenmesi üzerinde durmak istiyorum.

Türkiye'de yasama, yürütme ve yargının işleyişi ve icraatı gözlem altına alındığında, çağdaş demokratik ülkelerin uygulamalarından farklı bir durum görmek mümkündür. Bu konuda MGK'nın tutumu en belirgin özelliktir. MGK, kararlar almakta ve bu kararların uygulanmasını istemekte ve hatta dayatmalarda dahi bulunmaktadır.

Türkiye'deki bu işleyişte, demokratik hukuk devletinin kuvvetler ayrılığı prensibinin ortada olmadığını görüyoruz. Nitekim yargının en yetkili ağız bile, Yargı Yılı açılışında yaptığı konuşmada, Türkiye'de bağımsız bir yargıdan bahsedilemeyeceğini bizzat söylemektedir.

MGK bugün icraat ve tasarrufları ile yasama, yürütme ve yargının üzerinde bir konumdadır. Bu bile Türkiye'nin bir hukuk devleti değil, bir yasa devleti olduğunu ortaya koymaktadır. Tabi bağlı olarak da ciddi bir demokrasi sorunu yaşandığını...

Çok boyutlu olan bu sorunların, en çok gündeme gelen ve öne çıkan yanları, Genelkurmay Başkanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu'dur.

Genelkurmay Başkanlığı, Anayasanın 117. maddesinin 4'ncü fıkrasına göre, görev ve yetkilerinden dolayı, Başbakana karşı sorumludur.

Parlementer rejimlerin özelliklerine bakıldığında böyle bir

durumun, demokratikleşme ve sivilleşmenin önünde bir engel olduğu görülür. Parlementer rejimin özelliği, idari yapılanma ve hiyerarşinin gerekleri ve savunma hizmetleri açısından, Genelkurmay Başkanlığı'nın, Başbakanlığa değil, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı ve ona karşı sorumlu olması gerekir. İleri demokrasi ile yönetilen ülkelerde işleyiş böyledir.

Anayasal bir kurum haline getirilen Milli Güvenlik Kurulu'nun etkinliği ve konumu, aslında demokratikleşme ve sivilleşme sorununun önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Nitekim bu kurumun aldığı kararları ve icraatları ile son zamanlarda yaşanan olaylar bunun açık kanıtıdır. Bu nedenle anayasal engellerin başında bu kurumu görmek gerekir.

1960 yılı öncesinde MGK yerine Milli Savunma Yüksek Kurulu vardı. Bu kurul anayasal değil, yasa ile oluşturulmuş bir kurumdur. Bu kurula asker olarak tek başına Genel Kurmay Başkanı katılırdı ve kurulun çerçevesi yalnızca milli savunma ile sınırlı idi.

Bu kurum 1961'de farklı bir konum kazandı. 129 sayılı yasa ile Milli Güvenlik Kurulu oluşturuldu. Bu tarihten sonra MGK, anayasal bir kurum haline getirildi ve milli savunma konsepti milli güvenliğe dönüştürüldü. Kurulda asker çoğunluğu sağlandı. Bu kuruma bağlı olarak MGK Genel Sekreterliği kuruldu. Bu yapı 1982 Anayasası'na da aynen yerleştirildi. Yetki ve donanımları bakımından, bu kurum asker üye ağırlıklı hale getirildi. MGK Genel Sekreterliği'nin kuruluş ve işleyiş biçimini incelediğimizde, bu kurulun

salt bir danışma veya tavsiye organı olmadığını, bu kurulun esasen yaptırım gücü olan ve ekonomik, sosyal, siyasal konulardan tutun; eğitim, kültür, nüfus planlaması, ulaşım vb. konulara kadar karar alan ve uygulanmasını emreden etken bir güç olduğu görülür. Ayrıca 09.01.1997 tarihli ve 22872 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği" ile de bu müdahaleler Başkanlık ve diğer bakanlık kurumlarına kadar uzatılmıştır.

Esas dikkate değer konu şudur. MGK, uygulamada kuvvetler ayrılığının üstüne çıkarak, ve hatta bu yetkilerini bile aşan daha etken bir rol oynamaktadır. Pratikteki örneklerle baktığımızda MGK, yalnızca dış güvenlik ya da iç güvenlikle ilgili sıkıyönetim, olağanüstü hal vb. gibi durumlarda değil, aynı zamanda dış politika, ekonomi, insan hakları, üniversiteler, akademik çalışmalar, basın-yayın, radyo-televizyon, kültür konularında da tavsiye kararları almakta ve bu kararlar ne hikmetse hükümetler tarafından eksiksiz uygulanmaktadır. Aksi bir uygulama şimdiye kadar görülmemiştir.

Bu işleyiş ve uygulamalar sürmektedir. Bu nedenle bugünkü parlementer rejim semboliktir, göstermeliktir diyoruz. Oysa istenilen bu değil. Parlementer rejimin bir noter konumundan çıkarılarak ülkenin ve halkın sorunlarının özgürce tartışıldığı bir konuma getirilmesi bir zorunluluktur. Bugün bile parlamento, gerektiğinde MGK'nin anayasal bir kurum olsa bile tavsiye kararlarını rededebilmelidir.

Demokrasinin kurum ve kuralları ile işlediği ülkelerde, Tür-

kiye'deki gibi bir uygulama söz konusu değildir. ABD'deki National Security Council (Milli Güvenlik Kurulu) bir anayasal kurum değildir. Fransa ve İtalya'da ise bu tür yetkilerle donatılmış kurumlar görmüyoruz.

Bu durumdan dolayı Milli Güvenlik Kurulu, anayasal bir kurum olmaktan çıkarılmalı, Anayasanın 118. maddesi tümden yürürlükten kaldırılmalıdır. Aynı zamanda 2945 sayılı MGK ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu ve hiçbir yasaya dayanmayan Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği de yürürlükten kaldırılmalıdır.

Seçme ve seçilme özgürlüğü, Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu ile diğer yasalardaki kısıtlayıcı hükümler

Bir ülkede demokratikleşmenin siyasal, toplumsal, hukuksal, kültürel, ekonomik vb. gibi çeşitli boyutları ve nedenleri vardır.

Hukuksal boyutu ile soruna baktığımızda, demokratikleşmede sorunlar ve çözümleri üç ana eksenle toplanabilir.

- 1- Siyaset boyut
- 2- İnsan hakları konusu
- 3- Hukuk devleti ve gereği olan yargısal denetimlerdir.

Bu eksenle konumuzla ilgili olan Siyasal Partiler Yasası (SPK) ile seçimler ve Seçim Yasası'nı değerlendirmek istiyorum.

Siyasal partiler; temsili demokraside ve işleyişinde merkezi bir role sahiptir. Partiler demokrasinin vazgeçilmez unsurları kabul edilerek, anayasal kurum olarak görülmektedirler. Türkiye'de bugünkü çerçe-

22.04.1983 tarih ve 2820 sayılı SPK'nda belirlenmiştir. Ancak bu çerçevedeki siyasi partilerin tanımı eksik ve kısmen de sıkıntı yaratmaktadır. Birkaç örnek vermek gerekirse: SPK'nun 3. maddesi siyasi partiler için "çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma amacı gütmek" hedefi tanımaması vardır.

Bu durum, başlıbaşına bir siyasi parti olmanın gereği değildir. Bu belirlemenin hukuk bilimi açısından hiç bir pozitif içeriği yoktur. Öte yandan partileri belirsiz ve muğlak bir hedef olan "çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma amacı gütmek"le tanımlamak, siyasal ve partisel çoğulculuk ilkesine de ters düşer. Partiler ve partiler dünyasında çoğulculuk ilkesi, siyasal görüşlerin serbestçe örgütlenip iktidar yarışına katılabilmeleri için vardır. Çünkü partiler ilerleme yaransı olabildikleri gibi, muhafazakar da olabilirler. Partisel yarışma budur. Çok partili denen sistem bunun için vardır. Bu nedenle, anılan belirleme yasadan çıkarılmalıdır. AB'nin en önemli kurumu olan Avrupa Parlamentosu'na baktığımızda çok partili yaşamın gereği olan çok sesliliği görebiliriz. AP'nin bileşimi tablodaki görüldüğü gibi tüm düşünceleri kapsamaktadır:

AP'da parlamenterlerin siyasi gruplara göre dağılımı:	
Parti adı	Milletvekili sayısı
1- Avrupa Sosyalist Partisi grubu	221
2- Avrupa Halk Partisi (muhafazakarlar)	173
3- Avrupa için Birlik Grubu	55
4- Avrupa Liberal Demokrat ve Reformcu grubu	22
5- Avrupa Birleşik Sol Konfederal grubu	25
6- Avrupa Radikal İttifak grubu	19
7- Uluslar Avrupası grubu	19
8- Bağımsızlar	31
Toplam	626

Yine bir diğer maddede de, (SPK md. 4) siyasi partiler "Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak çalışırlar" denmektedir.

Atatürk ilke ve inkılapları, hukuki içeriği belli olmayan, ilkelerin neler olduğu konusunda bir görüş birliği olmayan bir olgudur. Burada bir dayatma vardır. Örneğin "devletçilik" ve "devrimcilik" ilkeleri varken "liberal" ve "muhafazakar" partiler yasa dışına düşmüş olacaktırlar.

Hayatta yasanın bu hükmü, yasaklama ile sınırlı kalmıyor, partileri bu "ilke ve inkılaplarına bağlı olarak çalışma" yükümlülüğü altına sokmaktadır. Bu baskıcı bir anlayıştır. Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak çalışırlar ibaresi madde metninden çıkarılmalıdır.

Bir diğer örnek; "Üye olma ve üyelikten çekilme hakkı (SPK m.4)." Hüküm şöyledir:

"Kimse, aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz, aksi halde üyelik sıfatı bu siyasi partilerin hepsinde birden sona ermiş sayılır".

Üyeliğin sona ermesi ağır bir cezadır. En azından en son kaydın geçerli kabul görmesi gerekir.

SPK 81. maddesinde de "azınlık yaratılmasının önlenmesi" konusunda çeşitli belirleme-

ler vardır. Bunlara da değinmek-te yarar vardır.

Bu maddeye göre siyasi partiler;

a) Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler.

b) Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler ve bu yolda faaliyette bulunamazlar.

c) Tüzük ve programlarının yazımı ve yayınlamasında, kongrelerinde, açık veya kapalı salon toplantılarında, mitinglerinde, propagandalarında Türkçeden başka bir dil kullanamazlar; Türkçeden başka dillerle yazılmış pankartlar, levhalar, plaklar, ses ve görüntü bantları, broşür ve beyannameler kullanamaz veya dağıtamazlar; bu eylem ve işlemlerin başkaları tarafından da yapılmasına kayıtsız kalamazlar. Ancak tüzük ve programların kanunla yasaklanmış diller dışındaki yabancı bir dile çevrilmesi mümkündür.

Bu madde hükmü, mantığa ve kültüre saygı açısından oldukça hazin bir durumdur. Kenar başlığında "Azınlık yaratılmasının önlenmesi" deyişi, azınlıkların bir irade ile yaratıldığı anlamına gelmektedir. Başlık "azınlık yaratılmasının önlenmesi" iken, madde metni dil ve kültür farklılığına dayanan toplulukların varlığını kabul etmektedir. Madde bunları adının konmasını önlemek için düzenlenmiştir.

Bu madde fıkralarından çıkan anlam şudur. Bir partinin

Türkiye'de hemen her seçime değişik bir düzenleme ile gidilmiştir. Egemen kesim her defasında kendine uygun formüller uygulamaktadır. Şimdiki sistem % 10 barajlı d'Hondt sistemidir. Birçok ülkede uygulanan bu sistemde baraj % 2 ile 5 arasından tutuluyorken Türkiye bu oranı % 10 olarak kabul etmiştir. Burada bana göre mühalif düşüncelerin, özellikle de Kürtlerin kendilerini ifade eden temsilciler seçmelerini önlemek amacı güdülmüştür. Aslında seçim yasalarının temsilde, adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlemesi gerekir. Bu aynı zamanda anayasal bir gerekliliktir.

Türkiye'de Aleviler, Kürtler, Yahudiler, Rumlar bulunduğunu ileri sürmesi yasaktır. Başka kültürlerin korunması amacının güdülmesi bile cezalandırmaktadır. Hatta üçüncü fıkradaki öngörüye göre, devlet kanunla bir dili yasaklayabilmektedir. Nitekim Kürtçe 1983 yılında çıkarılan 2932 sayılı yasa ile yasaklanmıştı. Daha sonra bu yasa 1991'de her ne kadar kaldırıldı ise de, pratikte Kürtçe üzerinde baskı ve yasaklamalar devam etmektedir. 1971 yılında Türkiye İşçi Partisi bu nedenle kapatıldı. Son on yılda kapatılan 10 partinin çoğu bu maddenin ortaya sunduğu gerekçeler nedeniyle kapatıldı.

Seçimler ve Seçim Yasası:

Demokratik seçimin ilkeleri şunlardır:

- a) Genel oy ilkesi,
- b) Eşit oy ilkesi,
- c) Tek dereceli oy usulü
- d) Seçimlerin önceden belli dönemlerde yapılması ilkesi (dönemsellik)
- e) Gizli oy-açık sayım ilkesi
- f) Serbestçe ve eşit yarışabilme ilkesi
- g) Yargı yönetim ve denetimi ilkesi

Seçim sistemi

Türkiye'de hemen her seçime değişik bir düzenleme ile gidilmiştir. Egemen kesim her defasında kendine uygun formüller uygulamaktadır. Şimdiki sistem % 10 barajlı d'Hondt sistemidir.

Birçok ülkede uygulanan bu sistemde baraj % 2 ile 5 arasından tutuluyorken Türkiye bu oranı % 10 olarak kabul etmiştir. Burada bana göre mühalif düşüncelerin, özellikle de Kürtlerin kendilerini ifade eden temsilciler seçmelerini önlemek amacı güdülmüştür. Aslında seçim yasalarının temsilde, adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlemesi gerekir. Bu aynı zamanda anayasal bir gerekliliktir.

Bu nedenle yüksek baraj uygulaması tam bir haksızlıktır. 1995 seçimleri buna örnektir. Bizce göre barajın kalkması gerekir. Olacaksa bile % 2'den yüksek olmamalıdır.

Temsilde adaletin sağlandığı sistem olan Milli Bakiye sistemi geçmişte de uygulanmıştır. 1965 seçimlerinde bu sistemle seçim yapılmış yönetimde istikrarın bir unsuru kabul edilen tek parti iktidarı da ortaya çıkarmıştır. (AP İktidarı) Bizce bu sistem Türkiye koşullarına en uygun olan sistemdir. Azınlık tercihlerinin korunması ve sistemle uzlaştırılması esas olarak bu yolla mümkündür.

** Demokrasi ve Barış Partisi Genel Başkanı Refik Karakoç'un 10 Ocak 1999 günü EMEP (Emeğin Partisi) tarafından düzenlenen "Siyasal Özgürlüklerin Anayasal Düzlemde Kısıtlanmaması" konferansına sunduğu tebliğin tam metnidir.*

Biz bize bir Sohbet!..

Zor koşullarda ve tuzaklarla dolu bir zeminde yol almaya çalışan Kürt yurtsever hareketinin sınırlı olanaklarını asıl olarak sömürgeci rejimi teşhir etmeye, onun propagandasını etkisizleştirmeye yöneltmesi doğaldır. Ne var ki içe dönük sorunların, eksiklik ve zaafıların sürekli olarak tartışma alanı dışında tutulmasının, başka bir deyişle geri plana itilmesinin sakıncalarını da gözden uzak tutmamak gerekir.

B. Şılan

Mesut telefon açıp da Deng için yazı verip veremeyeceğimi sorduğunda herhangi bir hazırlığım yoktu. Biraz düşününce de konu seçmekte hayli zorlanmakta olduğumu farkettim. İnsan bazen bolluk içerisinde yokluk çekiyor, benimkisi de öyle bir şey oldu. Günler sonra aklıma kendimiz üzerine bir şeyler karalamak geldi. Tabii ortaya çıkan yazı, yurtsever hareketi değişik yönlerden irdeleyen ayrıntılı bir değerlendirme değil. Burada yapılmaya çalışılan şey, pratik içerisinde karşı karşıya kalınan kimi zaaf ve eksikliklerin, örnekler verilerek dile getirilmesidir. Umarım ki örgüt yöneticilerimiz başta olmak üzere yurtsever çevrelerin dikkatini çeker ve ele alınan konular üzerinde düşünmelerine yardımcı olur.

Nasıl bir dönemden geçiyoruz?

Kürt toplumunun bugün çok zor bir dönemi yaşamakta olduğu gerçeğini sanıyorum kimse gözardı edemez. Yine bu dö-

min kimi yönlerden Kürt politikası bakımından bir dönemeç olması ihtimali de yabana atılır gibi değil. Dünya nereye gidiyor, biz neredeyiz? Hem ideoloji ve politika, hem örgütsel yapı ve hem de pratik çalışmalarımızla çağı yakalayabilen, onun gereklerini yerine getirebilen bir ulusal kurtuluş hareketi miyiz? Hal-kımıza ne kadar yakınız, onu ne ölçüde temsil edebiliyoruz? Sorunları çözebilme güç ve yeteneğimiz nedir? Bütün bunların tartışılmaya muhtaç konular olduk-ları inancındayım.

Zor koşullarda ve tuzaklarla dolu bir zeminde yol almaya çalışan Kürt yurtsever hareketinin sınırlı olanaklarını asıl olarak sömürgeci rejimi teşhir etmeye, onun propagandasını etkisizleştirmeye yöneltmesi doğaldır. Yine kimi sorunların tartışılmasının zamanlama ile bağlantılı olduğu da bilinen bir şey. Bir doğruyu sadece dile getirmek yeterli değil, önemli olan bu işin uygun yer ve zamanda yapılmasıdır. Ne var ki içe dönük sorunların, ek-

Kürt halkı, dünyada en fazla haksızlığa uğrayan halklardan biri olmaya devam ediyor. Ülkesi parçalı, etrafı düşman devletlerle çevrildir. Kürt yurtsever hareketi dünyaya açılabilmek için çoğunlukla bu devletlerden biriyle ilişki kurmak zorunda kalıyor. Ülkenin kuzey parçası bakımından son 15 yıllık savaş, gerçek anlamda bir yıkım oldu ve olmaya devam ediyor. Bu dönemde binlerce köyümüz yakılıp yıkıldı. Yurdumuzda insansızlaştırılmış alanlar, dünyadaki devletlerin bir çoğunun topraklarından daha geniştir. Daha doğrusu biz, 20. yüzyılın en büyük etnik temizleme operasyonlarından biriyle yüzyüzeyiz.

siklik ve zaafların sürekli olarak tartışma alanı dışında tutulmasının, başka bir deyişle geri plana itilmesinin sakıncalarını da gözden uzak tutmamak gerekir.

Bunu belirtirken, Kürt yurtsever hareketinin iç sorunlarını tümüyle tartışma dışında tuttuğunu söylemek istemiyorum elbet. Bu alanda belli şeyler yapılıyor. Ne var ki bunları yeterli saymak mümkün değil. Sorunların tartışılması ertelendikçe, onları çözmenin yolları ve bu çözümlere ilişkin proje üretme işi

de sürekli olarak ertelenmektedir.

Hangi noktadayız?

Kürt halkı, dünyada en fazla haksızlığa uğrayan halklardan biri olmaya devam ediyor. Ülkesi parçalı, etrafı düşman devletlerle çevrildir. Kürt yurtsever hareketi dünyaya açılabilmek için çoğunlukla bu devletlerden biriyle ilişki kurmak zorunda kalıyor.

Ülkenin kuzey parçası bakımından son 15 yıllık savaş, gerçek anlamda bir yıkım oldu ve olmaya devam ediyor. Bu dönemde binlerce köyümüz yakılıp yıkıldı. Yurdumuzda insansızlaştırılmış alanlar, dünyadaki devletlerin bir çoğunun topraklarından daha geniştir. Daha doğrusu biz, 20. yüzyılın en büyük etnik temizleme operasyonlarından biriyle yüzyüzeyiz.

Sürgünlerle birlikte ele alındığında, yüzyılımızın en kapsamlı asimilasyon programlarından birinin de yine Türk sömürgecileri tarafından halkımıza karşı uygulanmakta olduğunu görürüz. Kürdistan'daki her okul bir devşirme, bir beyin yıkama merkezi durumundadır. Buralarda Kürt çocuklarının kendi dil ve kültürlerini unutmaları, kendi geçmişlerinden, ailelelerinden ve kimliklerinden utanır hale gelmeleri için elden gelen her şey yapılıyor. Kürt dili ile kültürel faaliyetlere izin yok. Kürtçe kurslar açmak bile mahkemelik suçlar arasında yeralıyor. Geçtiğimiz yıl "Cumhuriyet'in 75. Yılı Kutlamaları" adı altında düzenlenen "şenlikler" nedeniyle bir çok sanatçı devlet eliyle Kürdistan'a yollandı. Bunların programları Türkçeydi. Kürtçe konserler ise "Cumhuriyet'in şanına

uygun olarak her zamanki gibi yasaktı. İşin ilginç kimse bu noktaya değinme gereği bile duymadı. Hatta sözkonusu yasaklar o ölçüde etkili olmuş ve kabullenilmiş ki tersi bir davranışta bulunmayı ve en doğal haklarından birini kullanmayı Kürtler de akıllarına getirmedi. Yine bir süre önce düzenlenen festivale çağrılı biri Ermeni, biri de Kürt iki sanatçıya sahneye çıkma fırsatı tanınmadı ki, bunu da "Çağdaş ve demokratik Cumhuriyet" in nelere oynadığının bir kanıtı olarak görmek gerekir.

Sömürgeci rejim, bütün ahlaki ve ulusal değerlerimizi parçalamaya, halkımızı yozlaştırmaya çabalarını hızlandırarak sürdürüyor. Devlet, ülkemizde attığı her adımı kirli emellerini gerçekleştirmenin bir aracı olarak kullanmak istiyor. İnsanların evlerini ateşe vererek onları yurtlarından kovanlar, daha sonra kendilerine uzattıkları bir dilim ekmeği iyilik diye satmaya çalışıyorlar. Kurtlar kuzu postuna bürünüyor ve soykırım suçluları, halka iyilik yapan melekler rolü oynamaya çalışıyorlar. Bütün askeri birliklerin kapısına, caddelere bakacak şekilde "Tek devlet, tek bayrak, tek vatan, tek dil" sloganlarının yazılı olduğu, yani kemalizmin nazizmi solladığı bir Türkiye'de, bütün bunların olmasına değil, olmamasına şaşmak gerekirdi doğrusu.

Köy yakıp yıkmalar, işkence, katliam ve halkı birbirine düşürme çabaları da hızından bir şey yitirmiş değil. Köy koruculuğu ve Alevilere yönelik oyunlar, bunun en canlı iki örneğidir.

Demek oluyor ki, biz herhangi bir güce karşı varlık mücadelesi veriyor değiliz. Biz, son bin

yıllık insanlık tarihinin en kirli ve kanlı geleneğiyle; yakma-yıkma, yağmalama ve katiam geleneğinin en barbarıyla cebelleşiyoruz.

Peki bu kadar büyük saldırı ve tehditlerle yüzyüze bulunan biz Kürtler, durumun ciddiyetinin yeterince bilincinde miyiz? Bilincinde olsak bile tüm bu tehlikeleri bertaraf edecek, binbir çeşit oyunu bozabilecek kafa berraklığına ve örgütlülüğe sahip miyiz? Daha doğrusu için neresindeyiz, ne yapıyoruz, eksiklerimizi gidermek ve daha iyisine ulaşabilmek için neler yapmamız gerekiyor? Kanımca hem bireysel ve hem de örgütsel planda kendi kendimize ısrarla sormamız ve yanıtını aramamız gereken temel sorular bunlardır.

Yurtsever hareketin kimi zaaf ve eksiklikleri üzerine

Hiç kuşkusuz Kürt yurtsever hareketinin başta gelen zaafı, birlikten yoksun oluşudur. Kalıcı bir siyasal birlik bugüne kadar neden gerçekleşmedi? Bizim dışımızdaki koşullar mı engel oldu, yoksa kendi zaaflarımız mı? Eğer bize ait zaafılar engelse, kimin, ya da hangi örgütün bu işteki payı nedir? Bütün bunlar, elbet yeri geldiğinde tartışılması gereken konulardır. Ancak günümüz koşullarında öncelikli olan, geçmiş olaylarına kilitlenip kısır tartışmalarla zaman geçirmek de değil. Aslolan, mevcut zaafıların aşılması için gerçekçi pratik adımları atmaktır. Beri taraftan herhangi bir birlik, teorik olarak ne kadar sağlam temeller üzerine inşa edilirse edilsin, onun ete-ke-miğe bürünerek başarıya ulaşması, mücadele içersinde gerçekleşir. Bu ise dışardan göründüğü kadar kolay değil. Özellikle

le de bizim gibi hoşgörü ve toleransın, demokrasi kültürünün zayıf olduğu toplumların politikacıları bakımından daha da zordur. O nedenle de birliğe imza atan örgütlerin yeni bir anlayışı benimsemeleri, yeni davranış türlerini hazmetmeleri gerekiyor. Bu, başarının sigortasıdır. Unutmamak gerekir ki örgütler tek başlarına çalıştıklarında her şey "ben"le başlar, "ben"le biter. O koşullarda eylemleri organize etmek ve uyum içerisinde yürütmek güç olmaz. Oysa ortak çalışmalarda durum böyle değil. Orada artık "ben"in yerini "biz" alır. Başka bir deyişle "benim partim" ya da "grubum" ve "benim sloganlarım" yerini "bizim birliğimiz" ya da "cephemiz" ve "bizim sloganlarımıza" bırakır. Tek tek partiler, ne ölçüde örgütün üye ve sempatizanlarının örgütleriyseler, birlik ve cepheler de o ölçüde onların örgütleri olmalıdır.

Beri taraftan Kürt yurtsever hareketinin dağınıklığı sırf siyasal plandaki dağınıklıkla da sınırlı değil elbet. Aynı durum aynı ölçüde demokratik ve legal örgütler bakımından da geçerlidir. Normalde legal zeminlerde faaliyet gösteren demokratik kurum ve kuruluşlar arasında ilişkilerin daha yumuşak ve yapıcı, ortaklaşa çalışma koşullarının olgun olması düşünülebilirse de bizde durum maalesef öyle değil. Siyasal örgütler arasındaki katı ilişkiler, demokratik plana da aynen yansıyor.

Örgütsel plandaki dağınıklığın da etkisiyle Kürdistanlı yurtsever potansiyelin önemli bir kesimi bugün atıl durumdadır. Nereye gidersek gidelim, dağınıklık ve gergin ilişkilerden bıkan, hatıta umutsuzluğa kapılan ve o ne-

denle de köşesine çekilen çok sayıda moralsizliğe düşmüş "küs-kün" insanla karşılaşırız. Böylesi bir tavır doğru mudur, yanlış mıdır tartışması yapılabilir elbet, ama gerçeğimiz de budur. Ancak siyasal birliğin sağlanması, yurtsever güçlerin ortaklaşa mücadelesiyle, bu durumda olanların aktifleştirilebileceklerini unutmamak gerekir.

Beri taraftan, Kürt politik örgütlerinin genel olarak program hedefleri belli olmasına karşın, somutta, tek tek sorunların çözümüne ilişkin yakın ve uzun vadeli programları, projeleri yok ya da yok denecek ölçüde az. Yurtsever güçlerin bu yönden adeta pusulasız olduklarını söylemek abartma mı olur, bilemiyorum. Oysa politik mücadelede, her şeyi önceden görmek ve programlamak mümkün olmasa bile çeşitli konularda somut hedefler saptamak, bunlarla ilgili programlar yapmak başarının olmazsa olmaz koşuludur. Kağıt üzerinde yazılı şeyler ancak bu sayede hayata geçebilir, örgütlerin kitle bağları bu şekilde güçlenebilir.

Yeri gelmişken bu durumu daha iyi bir şekilde açıklığa kavuşturabilmek için somut bazı örnekler vermek yararlı olur kanısındayım:

Türk devletinin Kürdistan'da bir etnik temizleme politikası güttüğü ve milyonlarca insanımızı da bu yüzden topraklarından sürdüğü bir gerçektir. Peki yerlerinden yurtlarından sürülerek Türkiye'nin batı kentlerine göçetmiş bu insanlarla diyalogumuz yeterli mi acaba? Bunların bugün ya da geleceğe dönük düşünceleri hakkında bilgiye sahip miyiz? Gittikleri yerlerde, özellikle de Türkiye metropollerinde

iş, konut, sağlık, çocuklara okul gibi alanlarda karşılaştıkları sorunların çözümü için üzerimize düşeni yapabiliyor muyuz? Bu durumdaki insanlarımızın hem Türkiye’de ve hem de uluslararası planda hangi hukuksal haklara sahip olduklarını biliyor muyuz? Bu haklarını kullanabilmeleri için gerekli yol ve yöntemleri kendilerine gösterebilecek durumda mıyız? Buna ilişkin oluşumlarımız mevcut mu? Kendi topraklarına geri dönmek isteyen pek çok insan var; bu işi teşvik etmek, örgütlemek ve pratikte gerekli adımları atma yönünden hazırlıklarımız mevcut mu vs.?

Kürdistan’da bugüne kadar birçok baraj yapıldı, yenileri de yapılıyor. Devlete ve sistem başına bakılırsa bunlar kalkınmaya hizmet edecekler. Peki gerçek öyle mi? Her baraj düzinelerle köyün ve tarihi zenginliklerin su altında kalması, güzelim vadilerin kolay kolay bir daha eski haline gelemeyecek şekilde tahrip olması, iklimin ve bitki örtüsünün değişmesi, insan ilişkilerinin alt-üst oluşu demektir. Yurtsever hareket olarak halkımıza ve dünyaya bu konuda gerekli bilgileri bugüne kadar verebildik mi, şu an verebiliyor muyuz? Bergamalıların siyanürlü altın çıkarma işine karşı yaptıkları tarzda demokratik bir kitle muhalefeti Heskif (Hasan Keyf), Amed Surları vs. için örgütlenemez mi? Ülkemizdeki büyük doğa katliamını hiç değilse Green Peace gibi örgütlere antalabildik mi? Özellikle de ülke toprakları üzerinde yaşayan Kürtler, ilerici ve demokratik çevrelerle ortaklaşa bir GAP koferansı düzenleyerek resmi söylemlerin dışında gerçekleri kamuoyuna iletmezler miydi?

Bütün bunların geniş kapsamlı işler olduğu, önemli olanakları gerektirdiği söylenebilir. Bu doğrudur da. Ama potansiyel güç olarak Kürt yurtsever hareketi de büyük bir güçtür. Kaldı ki bir halkın sorunlarını çözmeyi, onu özgürlüğe kavuşturmayı önüne koymuş bir hareket bunların tümünü gerçekleştiremezse bile, ona ilişkin dişe dokunur bir programının, belli hedeflerinin bulunması gerekir. Kendi halkımızın sorunlarını çözme işini başkasına havale etmeyeceksek, bu iş böyledir. Siyaset sadece tespitler yapma ve bunları söyleme işi değil. O, aynı zamanda hangi koşullarda olursa olsun halkın günlük yaşamı içerisine girme, onu etkileme ve değiştirme mücadelesidir.

1980 yılından buyana sürgünde yaşıyorum. Bu kadar uzun süre ülkeden uzakta bulunan biri olarak ülkede faaliyet gösteren Kürt kurum ve kuruluşlarının durumu hakkında fazla şey söylemek istemem. Fakat yurtdışında, özellikle de Avrupa’da bulunanlar üzerine hayli şeyler söyleyebileceğim inancındayım. Kabul etmek gerekir ki bu kıtada bulunan Kürt kitlesi hayli aktiftir ve örgütlenme alanında epey mesafe almışlar. Ama dağınıklık ve programsızlık buralarda da aşılabilmiş değil. Kürt örgütleri arasında ne birlik var ne de koordinasyon. Rahat koşullara rağmen Kürt kurum ve kuruluşları bir araya gelip sorunlarını tartışmıyor, ortak politika belirleyemiyor, ortaklaşa projeler üretmiyorlar. Örgüt tabanlarının ya da onlar dışındaki yurtsever kesimlerin politik kararların oluşturulması sürecine katkıları hemen hemen hiç yok. Kürt politikası, sonuçta siyasi örgüt yöneticileri-

Türk devletinin Kürdistan’da bir etnik temizleme politikası güttüğü ve milyonlarca insanımızı da bu yüzden topraklarından sürdüğü bir gerçektir. Peki yerlerinden yurtlarından sürülerek Türkiye’nin batı kentlerine göçetmiş bu insanlarla diyalogumuz yeterli mi acaba? Bunların bugün ya da geleceğe dönük düşünceleri hakkında bilgiye sahip miyiz? Gittikleri yerlerde, özellikle de Türkiye metropollerinde iş, konut, sağlık, çocuklara okul gibi alanlarda karşılaştıkları sorunların çözümü için üzerimize düşeni yapabiliyor muyuz? Bu durumdaki insanlarımızın hem Türkiye’de ve hem de uluslararası planda hangi hukuksal haklara sahip olduklarını biliyor muyuz? Bu haklarını kullanabilmeleri için gerekli yol ve yöntemleri kendilerine gösterebilecek durumda mıyız? Buna ilişkin oluşumlarımız mevcut mu? Kendi topraklarına geri dönmek isteyen pek çok insan var; bu işi teşvik etmek, örgütlemek ve pratikte gerekli adımları atma yönünden hazırlıklarımız mevcut mu vs.?

nin, bazen de bir tek kişinin tekelinde kalıyor; yıllarca uğruna mücadele edilen bir ilkenin terk edilmesi, gerekli değerlendirme süzgeçlerinden geçirilmeden bir ya da birkaç kişinin dudakları arasından çıkacak iki kelime ile mümkün olabiliyor.

Örgütlerimiz, genellikle 15-20 yıl öncesinin klasik yöntemleriyle çalışıyor, yenilenmeyi beceremiyorlar. Hatta buna fazla kafa yordukları da yok. Oysa koşullar değişiyor, insanların yaşam tarzları, bilinçleri değişiyor. 25-30 yıl önce Kürdistan'dan gelmiş olan ilk kuşak artık yaşlı sayılmaktadır. Onların yerini bir yandan savaş koşullarının dayatmasıyla gelen yeni mülteciler, bir yandan da bu ülkelerde doğup büyüyen gençler alıyor. Açık ki bu üç grup insanın dünya görüşü, özlemleri birbirinden farklıdır. Tümüne aynı program ve sloganlarla yaklaşılması, sonuç alıcı olmaz. Kimileri için Kürdistan ve oradaki sorunlar ön planda iken, kimileri, bulundukları ülkelerde ki sorunlarını öne alırlar. Kürt hareketi bu durumu değerlendirebiliyor ve ona uygun adımlar atabiliyor mu? Örneğin, buna ilişkin toplantılar, konferanslar organize edebiliyor, kararlar alabiliyor mu? Sanıyorum durumu yakından gözleyen hiç kimse buna evet yanıtını veremez. Bu yöndeki yol ve yöntemler somut gerçeklere uygun tarzda saptanamayınca da, önemli bir kitle mücadelesine saflarına çekilemiyor.

Yeri gelmişken, özellikle de Avrupa ülkelerinin kültür ortamında büyümüş neslin durumu na dikkat çekmek istiyorum. Kanımca Kürt hareketi bu nesli kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıyadır. Neden? Bunu bir tek

nedene bağlı olarak açıklamak mümkün değil ama en önemli nedelerden biri onların içerisinde bulundukları koşulları gözetten bir politikaya sahip olamamaktır. Kürdistan'daki gençliğe hitap tarzımızla, oranın sloganları ve çalışma yöntemleriyle Avrupa ülkelerindeki gençliği kazanamayız. Bunun için yol ve yöntemlerimizi gözden geçirmemiz gerekiyor.

Mesleki örgütlenme alanındaki eksiklikler parmak basılması gereken bir diğer konudur. Yazar, gazeteci, müzisyen, ressam, öğretmen, doktor avukat ve esnaf gibi meslek mensuplarının örgütleri ya hiç yok ya da bunlar ihtiyaca cevap verebilecek durumda değiller. Geçmişte bu konuda atılan kimi adımlardan istenilen sonuç elde edilemedi. O halde bu alanda sağlıklı bir sonuca ulaşmak istiyorsak, her şeyden önce yanlışlardan ders çıkarmak gerekir. En başta yapılması gereken şey de bu tür örgütlere, görevleri arasına girmeyen misyonlar yüklememektir. Bunlar, herhangi bir politik hareketin bir nevi alt birimleri değil, çeşitli konularda farklı düşünen insanların oluşturdukları yurtsever nitelikte meslek kuruluşlarıdır.

Beri taraftan bu alandaki eksiklik ve zaafı sadece yukarıda değinilen anlayışa bağlamak da gerçekçi olmaz. Bu anlayışa eleştireci yaklaşan kesimlerin seyirci gibi durmaları, mevcut örgütlerin yanlışlardan kurtulmaları için çaba harcamamaları, eğer olmuyorsa sağlıklı alternatifler yaratma yoluna gitmemeleri de aynı ölçüde yanlış bir tutumdur.

Kürt hareketinin çabalarında çağı yakalamaya çalışmayı esas alan bir anlayış ve profesyonellik hareket etmesi, parmak ba-

sılması gereken temel noktalardan biridir. Aslında Avrupa ve öteki gelişmiş kapitalist ülkelerde geniş bir Kürt kitlesinin bulunması bu yönden büyük avantajdır.

Radyonun, televizyonun ve internetin önümüze çıkardığı fırsatları şöyle bir düşünelim! Öyle bir çağdayız ki bir aşamadan sonra artık ne mesafe uzaklığı, ne sınırlar ve ne de yasaklar bir işe yarayabiliyor. Diyelim ki radyo ve televizyon yayınlarıyla gerici bir rejimi kitleler içerisinde teşhir edebiliriz. Faksı, otomatik telefonu ya da interneti kullanarak dünyanın her tarafıyla ilişki kurabilir, istediğimiz bilgi ve belgeyi alabilir ya da verebiliriz. Bu iş bir yandan bireyseldir. İlgi duyan kişiler, olanakları ölçüsünde bu alana girer ve kendi gereksinme ve istemlerine göre çalışma yaparlar. Ne var ki asıl olan, bunun örgütlü ve programlı bir çaba olarak ele alınmasıdır ki bu görev de en başta Kürt örgütlerine, kurum ve kuruluşlarına düşmektedir. Kime, hangi araçlarla, nasıl bir insan gücüyle, ne gibi mesajlar iletmek istiyoruz? Bunu tartışmak, programlamak, hazırlıklarını yapıp hayata geçirmek gerekir.

Kuşkusuz dağınıklıktan bahsederek ve onun aşılmasını savunurken her türlü çalışmanın tek bir merkeze bağlanmasını kastedmiyoruz. Tersine bu alanda farklı inisiyatif ve grupların bulunması, onların kendilerine uygun çalışma programlarına sahip olmaları yararlıdır da. İnsanlar bu alanlarda inisiyatif kullanabilmeli, bulundukları her alanda üzerlerine düşenleri yerine getirebilmelidirler.

Ne var ki uluslararası planda çalışma yapan değişik inisiyatif

ve grupların hiç değilse ana hedeflerde uzlaşmaları, aralarında koordinasyon sağlanması, ortaklaşa eylemler gerçekleştirilmesi (belli konularda imza kampanyaları ve konferanslar vs. düzenlemek) de önemlidir. Böyle bir yöntem, hedefleri berraklaştırır, önceliklerin saptanmasını ve araçların seçimini kolaylaştırır. Bir örnek: 2000 yılına bir yıldan daha az zaman kaldı. Kürt hareketinin, her bakımdan önemli olan bu yılı karşılamak için herhangi bir hazırlığı var mı? Tabii ki hayır.

Kürt örgütlerinin hem genel ve hem de mahalli planda, bulundukları kentin, eyaletin ya da ülkenin ilerici-demokrat ve humaniter çevreleriyle ilişkilerinin hayli düzensiz oluşu da dikkat çekicidir. Yurtsever hareketin kendi içersinde birliği gerçekleşmedikçe de bu konudaki anarşik durumu aşmak oldukça zor olacak. Her kesimin kendi başına hareket ettiği, kendi ilişkisini sürdürdüğü bir ortamda başka türlü zaten nasıl mümkün olabilirsin ki? Oysa dağınıklığın sona ermesi durumunda, ilişkilerin tümü değilse bile önemlice bir bölümü merkezileşebilir ve daha derli-toplu, daha sonuç alıcı adımların atılması olanak dahiline girer.

Kürt hareketinin olayları günü gününe izleme ve anında müdahale etme konusunda da büyük eksiklikleri var.

Kürt dostu kişi ve kuruluşlara karşı, Türk devletinin, kendi güdümündeki basın ve kuruluşlar kanalıyla sık sık karalama ve yıldırma kampanyaları örgütlediği biliniyor. O kişi ve kuruluşlara sahip çıkmak, onları aktif şekilde desteklemek önemli iken, bazan örgütlerimizin kılla-

rını kıpırdatmadıklarını görüyoruz. Örneğin, geçtiğimiz yıl Alman Otomobil Kurumu (ADAC) yayınladığı haritada Kürdistan ve Ermenistan'a yer vermişti. Buna karşılık Sabah başta olmak üzere bazı gazeteler bir protesto kampanyası açtılar. Söz konusu kampanya aylarca devam etmesine rağmen Kürtler karşı çaba olarak hemen hemen hiç bir şey yapmadılar. Yine Time dergisinin 20. yüzyılın adamı seçiminde Türkiye ilkökul çocuklarını bile işin içine katan bir kampanya sürdürürken Kürtler sessizliklerini bozmadılar. Cumhuriyet'in 75. yıl kutlamaları ile ilgili olarak da aynı durumu yaşadık. Kürtler ne içerde, ne de dışarda T.C.'nin ve onun kurucusunun gerçek niteliklerini gözönüne serecek bir çalışma yapmadılar. Hiç değilse bilimsel nitelikte bir toplantı bile gerçekleştirilemedi; Kürt dergi ve gazeteleri, ilerici, demokrat ve yurtsever çevrelerin görüşlerini okuyucuya sunamadılar. Oysa yüzyılımızın bu en uzun ömürlü ırkçı ve şoven rejimini teşhir etmek için uygun bir ortam doğmuştu.

Kürt hareketinin dil ve kültürümüzü, ırkçı-şöven çevrelerin asimilasyoncu saldırılarına karşı korumak, onu geliştirmek için belli bir çabası var ama bu oldukça yetersizdir. Kürtçeyi günlük yaşamda konuşmak, kültürel ya da öteki türden toplantılarımızı kendi dilimizle yapmayı kural haline getirmek, çocuklarımıza Kürtçeyi öğretmek, aleyhteki tüm koşullara rağmen dilimizle okuma-yazmayı öğrenmek hem bireyler olarak görevimiz, hem de yurtsever örgütlerin temel program hedefleri arasında yer alması gereken ilkeler olmalıdır. Demokratik ve kültür ku-

rumlarımıza bu konuda önemli görevler düştüğü açıktır. Hatta eğer mevcut örgütlerin yapısı ve kapasitesi buna uygun düşmüyorsa, yeni örgütler oluşturma yoluna gitmekten kaçınmamak gerekir.

Günlük yaşamda insanlarla konuşurken, Kürt dili ile her alanda daha fazla eser verilmesi istemleri sık sık gündeme geliyor. Bu yöndeki taleplerin haklılığına katılmamak elde değil. Gönül ister ki insanlarımız bu konuda daha da duyarlı olsunlar, eleştiri ve istemlerini daha yüksek sesle dile getirsinler. Ancak bunu yaparken, ortaya çıkan eserlerin kitleye ulaşması; onun okunması ya da dinlenmesinin önemini de gözardı etmemek gerekir. Kürt dili ile yazılmış eserler alınıp okunmuyor, müzik kasetleri dinlenmiyorsa, onları ortaya çıkarmanın fazla bir anlam taşımayacağı açıktır. O yüzden de dil ve kültürümüze sahip çıkmayı, onları yaşatıp geliştirmeyi, göstermelik bir çaba olmaktan kurtarmalı, bir varlık-yokluk olayı olarak görmeliyiz. Bu işin şakaya gelir yanının olmadığını herkes tarafından bilinmesi ve özümsemesi gerekir.

Ne yazık ki pratikte durum hiç de öyle gözüküyor. Ciddi ölçülere varan bir boşvercilik göze çarpıyor. Kendi aralarında Kürtçe konuşan ama çocuklarına dillerini öğretmeyen, "Kürtçe bir işe yaramıyor, onu öğrenip ne yapacak, doğru-dürüst Türkçe öğrensin," diyen ane ve babaların oranı düşünilemeyecek ölçüde yüksektir. Kürtlere ait dükkân ve kahvehanelere gidince, karşımıza neredeyse sürekli arabesk müzik çıkıyor. Newrozlarda bile Kürt müziğini adım adım geri plana iten bir tutum sergileniyor.

Kuşku yok ki bu tür davranışlar, baskı ve yasakların, asimilasyoncu propagandanın yarattığı bir bilinç erezyonunun sonucudur. Türkiye koşullarında insanlarımızın Türkçeyi öğrenmeye eğilim göstermelerini anlamak mümkün. Aslında istemenin de ötesinde, onlar buna mecbur bırakılmış durumdadır. Çünkü kendi dillerini evlerinin dışında hiç bir yerde kullanma şansına sahip değiller. Ne var ki bunu yaparken Kürtçeyi terketmek neden gerekli olsun? İnsan kendi anadiline sahip çıkarak, onu konuşarak yabancı bir dili öğrenemez mi? Bu alandaki duyarsızlık bir ağacın gövdesine yerleşen kurt gibidir. Kurt nasıl ki bir kez gövdeye yerleştikten sonra gün be gün onu kemirip sonunda öldürüyorsa, dil ve kültür alanındaki ihmaller ve geri adımlar da günün birinde o dilin ve kültürün ölümüne yolaçabilir. O bakımdan da Kürt yurtsever hareketinin hem ülkede ve hem de ülke dışında dil ve kültürümüzü korumaya ve geliştirmeye dönük kampanyalar düzenlemesi, öteki türden çabaları arttırması, yamsalsal derecede önemlidir.

Yeri gelmişken kimi Kürt politikacıları tarafından zaman zaman dilin önemli olmadığına ilişkin söylenenlerin ciddi bir yanlışlık olduğunu da belirtmek gerekir. Dil önemli olmasaydı, T.C. kurulduğu günden itibaren Kürt dilini yoketmeyi bütün işlerinin başına koyma gereğini hissetmezdi.

Bu arada Kürt dili ve kültürü ile ilgili çalışmalar yapan, bu alanlarda ürün verenlere destek olan, onları teşvik eden kurum ve kuruluşlar oluşturma yönünde yeni adımların atılması gerekiyor. Bir yazar düşünün ki hem

yazıyor, hem dizgi ve tashih işini yapıyor, hem para bulup bastırıyor, hem de dağıtım ve satışıyla bizzat ilgileniyor. Böyle bir çalışma tarzıyla ne ölçüde başarıya ulaşabilir?

Şu da var ki asimilasyonun etkileri sadece yukarıda değindiğimiz çerçeve ile sınırlı değil. Öyle de görmemek gerekir. Hastalık çok daha geniş kapsamlıdır. Diyelim ki böyle giderse, gelecek nesiller Gağan, Xızır Orucu ve Bayramı, Hewtemal (Hotal), Qere, Çarşemê Marti vb. nice kültürel ve dini gelenek ve töreyi kitaplarda bile okuyamayacaklar. Eşine az rastlanır zenginlikteki Kürt sözlü edebiyatı geleneği hızla can çekişmeye doğru yol alıyor. Kırsal alanların insansızlaştırılması ile radyo ve televizyonun etkisi vb. nedenlerle Kürt dengbêj türkülleri, masalları oyunları yakında hepten tarih olurlarsa şaşmamak gerekir. Dügün, kirvelik ve benzeri kültürel etkinlikler bakımından durum farklı sayılmaz. Yıllardır Kürt yurtsever örgütlerinin saflarında yeralan ya da bu çevrelerle yakın diyalogu olanlardan bile düğünlerinde Kürt müziğine ve folkloruna neredeyse hiç yer vermeyenler var.

Bir yandan turizm boykotu çağrıları yapılıyor, insanlara "Türkiye'ye gitmeyin, savaşa destek olmayın" diyoruz, bir yandan da başka yer kalmamış gibi Türkiye'de tatil yapmaya can atıyoruz. Sofralarımızı, giysi dolaplarımızı bayraklı Türk malları "süslüyor." Öcalan'ın İtalya'ya gitmesinden sonra, insanlarımız linç edilir ve İtalyan mallarına karşı devlet güdümlü boykot sürerken, Kürtlerin Türk peyniri, Türk sucuğu, Türk çayından vazgeçmemeleri ilginç

bir psikolojik durumu yansıtıyor olmalı.

Sonuç

Ülkemizin kuzey parçasında örgütlü yurtsever hareketin bir çok yönden yeni değerlendirmelere ihtiyacı var. Bunun, hem kendi içine hem de dışa dönük olarak yapılması gerekiyor. Yurtsever mücadele doğru ya da yanlış, belli ideoloji ve politikalarla, belli ilişkilerle bugünkü noktaya geldi. Ama aynı politikalarda ısrar ederek bundan daha ileriye gidebileceği kanısında değilim.

Başarının olmazsa olmaz koşulu, yurtsever güçler arasındaki ilişkilerin değişmesidir. Bu ilişkilerde şiddetin kesin olarak reddedilmesi, eleştiri özgürlüğüne ve hak eşitliğine saygı, eleştirilerin dostane olmasına özen, karşılıklı tolerans, hoşgörü ve güven, hakim kılınması gereken ilkelerdir. Kürt hareketinde birbirinden farklı program ve ilkelere sahip bulunan örgütlerin varlığı bir kazanımdır. Ama bunlar arasında yurtsever birliğin oluşması da o ölçüde acil bir gereklilik olarak karşımıza çıkıyor. Hem de, sıradan bir birlik de değil, siyasal bir cephe olmalıdır bu. Günümüz koşullarında, halkımızın özgürlük mücadelesi en iyi şekilde ancak böyle bir siyasal yapılanma ile ve buna paralel düşen yepyeni bir anlayışla sürdürülebilir. O nedenle de tek tek bireylerden örgüt yönetimlerine kadar tüm yurtsever kesimlerin şapkayı önlerine koyarak derinlemesine düşünmeleri ve adımlarını ona göre atmaları gerekiyor. 2000 yılını böyle bir tablo ile karşılamayı istemek halkımızın hakkıdır. Buna karşı çıkmaya ya da gereklerini yapmamaya herhangi birimizin hakkı var mı?

Mücadele biçimleri ve barışçıl, demokratik mücadele yöntemi

Mücadeleyi, bir amacı gerçekleştirmek için harcanan bilinçli emek, bir engeli ortadan kaldırmayı ya da yeni bir duruma geçmeyi amaçlayan etkinlik olarak tanımlarsak, mücadelenin aynı zamanda insanlığın serüveni olduğunu da anlarız. İnsan bir yandan doğa ile diğer yandan türdeşleri ile mücadele içinde şekillenir.

Aydın Güneşli

Mücadeleyi, bir amacı gerçekleştirmek için harcanan bilinçli emek, bir engeli ortadan kaldırmayı ya da yeni bir duruma geçmeyi amaçlayan etkinlik olarak tanımlarsak, mücadelenin aynı zamanda insanlığın serüveni olduğunu da anlarız. İnsan bir yandan doğa ile diğer yandan türdeşleri ile mücadele içinde şekillenir.

Bütün canlılar içinde kendi türüne en çok yabancılaşan ve kitle imha araçları geliştiren yalnızca insandır. Yemek, içmek, barınmak ve kendini korumak gibi tamamen doğal nedenlerle taşı, ağacı yontan, silah haline getiren insan, bugün dev ordular yaratmakta, nükleer, kimyasal, biyolojik kitle imha silahları üretmekte ve kullanmaktadır. İnsanlığı bu noktaya getiren nedir?

Toplumda artan iç çelişkiler, üretim araçlarındaki, üretici güçlerdeki, üretim ilişkilerindeki gelişmeler ve buna paralel olarak toplum içinde meydana gelen servet farklılaşması, özel mülkiyetin ve sınıfların oluşması, bugün geline aşamanın çıkış noktasıdır.

Yapılan araştırmalar, insanlığın ilk dönemlerde silahlara ve kalelere sahip olmadığını ortaya koyar. İnsanlığın ilk dönemini günışığına çıkaran kazılarda, silahlara rastlanmamıştır. İnsanlığın ilk günlerinden sonra toplum içinde ve topluluklar arasında servet farklılaşması ortaya çıkmış, zenginler yoksul komşularından korunmak için evlerini duvar ve çitlerle çevirmeye başlamışlar. İşte toplumun zengin ve yoksul olarak bölünmesi, gide-

rek sınıfların ortaya çıkıp belirginleşmesi, sınıfların doğal olarak farklı çıkarları, mücadelenin ve savaşların temelidir.

İlk çağlarda, komünal bir yaşam sürdüren insanlar kadın, erkek, genç, yaşlı, herkes ortak üretiyor, ortak tüketiyor; dolayısıyla savaşı da içiçe yaşıyorlardı. Yani bu insanlar bir yandan birlikte avlanıyor, zaman zaman diğer komşu toplulukların mallarını talan etmek için on-

larla savaşıyor veya başkalarından gelen ve kendi mallarını yağmalamayı amaçlayan saldırılara karşı birlikte savunmaya geçiyorlardı. Ancak, zamanla toplumda gelişen üretim ilişkilerine denk bir örgütlenme mekanizması doğdu; devlet...

Egemen sınıfın baskı aracı olarak tanımladığımız bu örgütlenmeye, yani devlete paralel olarak mücadele politik, siyasi bir içerik kazandı. Çünkü devlet, yaygın örgütlenmesi ile toplumu yöneten mekanizmadır, iktidar aracıdır.

Toplumda var olan, farklı çıkarları bulunan sınıflar, tabakalar bu yapıyı ele geçirmek, yıkmak veya kendi çıkarları çerçevesinde şekillendirmek için yoğun, çeşitli ve sonu gelmez bir mücadele içerisine girdiler. Savaşlar, isyanlar, ayaklanmalar, devrimler, reformlar politik amaçları gerçekleştirmenin araçları haline geldiler.

Devlet mekanizması geliştikçe, ordu ve diğer şiddet araçları

kurumlaştı. Askerler profesyonelleşti, Fransız Burjuva Devrimi'ne kadar ihtiyaç duyuldukça toparlanan ordu, zorunlu askerliğin getirilmesiyle düzenli ordulara dönüştü. 19 yy'dan bu yana geçen sürede, bir silah endüstrisi doğdu. Yay, barut, çok atımlı silah, top, hava ve deniz silahları ile evrimleşen savaş sanayii, kimyasal, biyolojik ve nükleer silahların bulunması ile artık in-

Bu mücadele alanlarını kabaca üçe ayırabiliriz:

- İdeolojik mücadele alanı,
- Ekonomik mücadele alanı,
- Politik (siyasal) mücadele alanı.

Bu konuları tek tek ele almadan şu konuya tekrar vurgu yapmakta yarar vardır: Her alan sonsuz zenginlikte biçimler sunar. Bu mücadele yöntemleri her tarihsel süreçte, her ayrı coğraf-

yada farklılıklar gösterir. Ancak bunlar arasında pekçok ortak ve karakteristik özelliklerin olduğu da su götürmez bir gerçektir. Şimdi kısaca bu mücadele alanlarını inceleyelim.

İdeolojik Mücadele

Önce ideolojiyi tanımlayalım: İdeoloji, bir sınıfın veya grubun toplumsal istemlerinin ortaya konması, ihtiyaçlarının programlaştırılması, sistematize edilmesi, dünyanın ve toplumun derli-toplu bir şekilde kavranmasıdır. İdeoloji bir sınıfın-grubun geçmişinin ve bugü-

nünün açıklanması, geleceğinin de tasarlanmasıdır. Özcesi, ahlak, felsefi, dini düşüncelerin bütünüdür.

Kuşkusuz her ideoloji, toplumsal bir kesimin çıkarlarını temsil eder.

Toplumun farklı sınıf ve tabakalarının farklı çıkarları, birbiri ile çoğu kez çelişen ideolojiler yaratır. Bu çelişik durum, ideolojik çatışmaların ve mücadelenin zeminini yaratır. İdeolojik mücadelenin çok çeşitli araç-

.....
Devlet mekanizması geliştikçe, ordu ve diğer şiddet araçları kurumlaştı.

Askerler profesyonelleşti, Fransız Burjuva Devrimi'ne kadar ihtiyaç duyuldukça toparlanan ordu, zorunlu askerliğin getirilmesiyle düzenli ordulara dönüştü.

19 yy'dan bu yana geçen sürede, bir silah endüstrisi doğdu. Yay, barut, çok atımlı silah, top, hava ve deniz silahları ile evrimleşen savaş sanayii, kimyasal, biyolojik ve nükleer silahların bulunması ile artık insanlığın geleceğini tehdit eder duruma geldi.
.....

sanlığın geleceğini tehdit eder duruma geldi.

İnsanlığı bu noktaya getiren sınıf mücadelesi, yalnızca orduların veya savaş sanayii ürünlerinin çarpışması ile sınırlı değildir. Sınıf mücadelesi çok daha karmaşık ve derin sürdürülmektedir. Zira savaş, politik mücadelenin silahlarla, değişik imha araçlarıyla sürdürülmesi olarak tarif edilir.

Sınıflararası mücadele hayatın her alanına damgasını vurur.

ları vardır. "Her çağ kendi imkanlarını yaratır." Egemen olan sınıf, egemenliğini doğal ve zorunlu bir hak olarak gösterir, toplumu bunu kabullenmeye ve iteate zorlar, kendi sınıfsal değerlerini mutlak doğrular olarak sunar. İlk köleciler devletlerin başındakiler kendilerini tanrı olarak ilan ederlerdi, egemenliklerini ilahi meşruiyete dayandırıyorlardı, ihtiyaç duydukları her şeyi ilahi yasalar olarak sunarlardı. Firavunlar, Hamurabiler, Sezarlar ve benzerleri, egemen olanların sundukları tanrı ve yarı tanrılarıydı. Yine feodal toplumda egemenlik, krallıklar ve dini kurumlar (kilise-cami-dergah-tekke-sinagog-çeşitli tapınaklar vb.) aracılığıyla birlikte sürdürüldü. Toplumdaki sınıfsal ayrışmanın doğal ve ilahi olduğu, özel mülkiyetin kutsal olduğu, insanoğlunun bu dünyayı öğrenemeyeceği, bu dünya ile uğraşmaması gerektiği, öteki dünyada mutlu olabileceği, bu dünyada itaatkar, çalışkan olması gerektiği, başkaldırıların cehennemlik olacağı vb. sürekli olarak vaaz edildi.

Günümüz dünyasında egemen olan sınıf (kapitalistler) ise öz itibarıyla aynı (özel mülkiyetin kutsanması, sömürünün gizlenmesi veya doğal olduğunun kabullendirilmesi), biçim olarak daha zengin ve gelişmiş yöntemlerle egemenliklerini sürdürmek çabası içindedir.

Geçmişten bu yana egemenlik altında tutulan sınıflar da kendi ideolojileriyle mücadelelerini sürdürdüler; sayısız, başkaldırı, iktidarların el değiştirmesi, isyanlar, savaşlar, halk hareketleri bir birini izledi.

"Adem bel bilerken, Havva yün eğirirken mülk sahibi neredeydi?" sorusu en son 1881'de

Avrupa'yı kasıp kavuran anti-feodal mücadelenin sloganı oldu.

İdeolojik mücadelenin "her çağın kendine özgü" olmak üzere sonsuz çeşitlilikte araçları olduğunun altını çizmek yanlış olmaz. Din, felsefe, söylemler, radyo, gazeteler, televizyonlar, kitap, sanat, tiyatro, müzik, resim, moda vb...

Ekonomik Mücadele

Toplumsal kesimler yaşamalarını sürdürebilmek için ihtiyaç duydukları ekonomik kaynakları üretir ve bölüşürler. Kuşkusuz sınıflı toplumlarda bölüşüm adil değildir. Egemenler toplumsal zenginliklerden kendi paylarına düşen kesimi arttırmak ve korumak için her türlü aracı kullanırken, ezilenler de kendi kurtuluşlarının ancak iktidar olmalarından geçtiğini bilseler bile, günlük mücadelelerini yürütürler, mevcut düzen içinde bile yaşam standartlarını yükseltmek için yoğun mücadele verirler ve onun kurumlarını yaratırlar; meslek örgütleri, sendikalar, tüketim ve dayanışma kooperatifleri, dernekler gibi.

Hem ideolojik hem de ekonomik mücadele iktidar mücadelesinin birer parçalarıdır ve aralarında diyalektiksel bir bağ vardır. Lenin; "Grev yapmayan, çünkü doğru dürüst örgütlenmemiş, güçlü sendikaları olmayan bir işçi sınıfından sosyal devrim beklemek hayalcilik olur" der. Gene güçlü mesleki, sosyal, kültürel kurumları olmayan bir halktan siyasal iktidarı ele geçireceğini ummak abestir. Kaldı ki ezilen sınıflar günlük ekonomik ve demokratik mücadeleleriyle deney sahibi olurlar, sınıf olmanın bilincine varırlar ve iktidar için ihtiyaç duydukları araçları

yaratırlar.

Politik (siyasal) Mücadele

Siyaset, Arapça kökenli "Se-yis" kelimesinden gelir (at eğitimi, at bakıcılığı, at süren). Buradan hareketle siyaseti toplumu yönetme sanatı olarak tanımlayabiliriz. Eski Mısır'da taş kabartmalarda Firavunların en yüksek yöneticileri bir ellerinde kamçı, ki gücü, iktidarı baskıyı anlatır, diğer ellerinde dizgin tutar biçiminde tasvir edilmişlerdir.

Aristo, siyaseti, "insan mutluluğunu gerçekleştirme sanatı", insanı ise "siyasal hayvan" olarak tanımlar.

Bismarck, "olanakları en iyi değerlendirme sanatı" olarak açıklar.

Littre, "siyaset, devleti yönetme sanatıdır" der.

Devlet, egemen olan baskı aracı, "yaptırımın en etkin ve örgütlü durumu" ise, siyaset de siyasi mücadelede devleti yeniden kurmak veya yok etmek için, yönetime katılmak için veya devleti kontrol etmek için sürdürülen çabadır.

Kıscacası siyasal veya politik mücadele, aynı zamanda iktidar mücadelesidir.

Şimdi, şu soruyu soralım. İktidar mücadelesinde hangi araçlar ve yöntemler var?

Elbetteki bu soruyu öncelemek gerekir:

a) İktidarda kim var?

b) İktidara kim talip?

İktidarda olan sınıf ile iktidara talip olanlar aynı sınıfa mensup iseler bu durumda mücadele görece daha yumuşak geçer. Fakat iktidar mücadelesi farklı ve aralarındaki çelişkileri uzlaştırmaz çelişkilerden oluşan kesimler arasında geçiyorsa, elbetteki çok

daha çetin olacaktır. Yani eğer iktidar sorunu sistemin özünü, başka bir deyişle düzenin kendisini hedeflemiyorsa, görece daha yumuşak seyreder. (Burada kastımız belirli bir egemenlik alanındaki sınıf mücadelesidir. Kuşku yok ki farklı egemenlik alanındaki "egemenlerin" birbiriyle sürdürdükleri egemenlik alanlarını genişletme mücadelesi de çok çetin ve kanlı geçmektedir.) Buradan şu sonuca ulaşabiliriz. Bir mücadelenin izleyeceği seyri belirleyen en önemli özelliklerden biri, aradaki çelişkinin durumudur.

Her toplumsal mücadele veya eylem, biçim ve içerik olarak iki öğeden oluşur; içerik, eylemin hedeflediği değişiklik ve taleplerden; biçim ise eylemin yaşama geçiş biçiminden oluşur.

Peki bir toplumsal eylemin biçimi neye bağlıdır?

- Ülkenin ekonomik durumu;
- Toplumsal ve siyasal koşulların eylem anındaki durumu;
- Sınıf çelişkilerinin şiddet derecesi;
- Uzlaşmaz karşıt sınıfların o anki güç durumları;
- Eski rejimin ekonomik ve siyasal iktidar düzeyi;
- Devrimci sınıfların bilinç ve örgütlülük düzeyi;
- Uluslararası koşullar (veya dış koşullar).

Toplumsal eylemlerin çok karmaşık toplumsal çelişkilerin ürünü olduğunun altını çizmekte yarar var. Bu nedenle toplumsal eylemler de alabildiğine çeşitli ve karmaşıktır, ideolojik, ekonomik ve politik mücadelede, zaman zaman bir biçim ağırlık kazansa bile çoğu kez pek çok mücadele biçimine birlikte başvurulur. Çünkü gerek sınıf mücadele-

si gerekse onun bir biçimi olan ulusal mücadele vb. yalnız hayatın bir alanında değil, her alanda hissedilir. Farklı zamanlarda, farklı platformlarda, farklı mücadele biçimleri öne çıkar. Bu konuda genel geçer bir formül ileri sürmek akılcı değil. Mücadelede kullanılacak biçimi belirlerken, yukarıda sayılan koşulları göz önünde tutmalıyız, yere, zamana somut koşullara göre mücadele biçimlerine ayrı ayrı ya da birlikte başvurulabilir.

Mücadelede aslanan kitlelerdir. "Devrimler kitlelerin eseridir." Kitleler ancak kendi durumlarına, mücadele seviyelerine uygun düşen mücadele biçimleriyle seferber edilebilir. Elbetteki bu çok karmaşık bir süreçtir. Lenin; "Tek başına öncü güçlerle zafer elde edilemez. Bütün sınıf, geniş kitleler, öncüyü doğrudan desteklemeden veya hiç değilse ona karşı hayırhah bir tarafsızlık tavrı almadan öncüyü tek başına belirleyici olarak mücadeleye sürmek, sadece budalalık değil cinayettir. Ama gerçekten bütün sınıfın, sermaye tarafından ezilen geniş emekçi yığınlarının gerçekten böyle bir noktaya varmaları için sadece propaganda, sadece ajitasyon yetmez. Bunun için kitlelerin kendi siyasal tecrübeleri gereklidir" der.

Örgüt ve mücadele biçimini kitlelerin hareketi belirler. Kitleler birçok yenilgi ve başarılarla dolu saldırı ve geri çekilmenin koşullarını, bizzat yaşayarak, değişik mücadele biçimleri altında sınıfsal veya ulusal mücadelelere katılarak edinecekleri siyasal tecrübelerle kendilerine uygun örgütleri ve mücadele yöntemlerini yaratırlar.

Bu konu; yani mücadelenin biçimi, aracı, temel ve tali müca-

Toplumsal eylemlerin çok karmaşık toplumsal çelişkilerin ürünü olduğunun altını çizmekte yarar var. Bu nedenle toplumsal eylemler de alabildiğine çeşitli ve karmaşıktır, ideolojik, ekonomik ve politik mücadelede, zaman zaman bir biçim ağırlık kazansa bile çoğu kez pek çok mücadele biçimine birlikte başvurulur. Çünkü gerek sınıf mücadelesi gerekse onun bir biçimi olan ulusal mücadele vb. yalnız hayatın bir alanında değil her alanda hissedilir. Farklı zamanlarda, farklı platformlarda, farklı mücadele biçimleri öne çıkar. Bu konuda genel geçer bir formül ileri sürmek akılcı değil. Mücadelede kullanılacak biçimi belirlerken, yukarıda sayılan koşulları göz önünde tutmalıyız, yere, zamana somut koşullara göre mücadele biçimlerine ayrı ayrı ya da birlikte başvurulabilir.

dele biçimleri, öne çıkarılması gereken ve koşullara en uygun olan araçlar vs. hep tartışma konusu olmuştur. Marksizm adına yapılan bu tartışmalar, günümüzde de sığağı sığağına devam etmektedir. Özellikle bazı sol gruplar, mücadelenin bir biçimini abartmakta ve adeta herşeyin temeli haline getirmektedirler; bu anlayışlara göre, "temel mücadele biçimi silahlı mücadeledir. Her şey ona tabi olmalıdır." Ya da tam tersi bir anlayışla "silahlı mücadele hiçbir şeydir, temel mücadele biçimi parlamenter veya diplomatik-ekonomik mücadeledir" diyenler de var. Bunlara legal veya illegal mücadele biçimlerinin abartılması anlayışlarını da ekleyebiliriz.

Oysa altı çizilmesi gereken en önemli konu, temel mücadele biçiminin politik mücadele olduğudur. Legal, yarılegal, illegal, silahlı, barışçı, diplomatik, ekonomik, parlamenter vb. bütün mücadele araçları politik mücadelenin birer araçlarıdır; hiçbirisi diğerinden daha az önemli değildir.

Paris Komünü sırasında öne çıkan sokak çatışmaları ve barikat savaşlarıydı. 1917 Rusya'sında; önce kitle hareketleri ekonomik ve siyasal grevler, siyasal genel grevler, siyasal gösteriler, müfreze (gerilla) savaşları, malikane işgalleri, askeri isyanlar, parlamento zeminindeki mücadeleler vs. daha sonra barikat, sokak çatışmaları ve en nihayet genel ayaklanma ile iktidar işçilerin eline geçti. Marksistler bu uzun ve çetin mücadele dönemlerinde pek çok yanlışla da mücadele ettiler. Bugün önümüzde muazzam bir deney var.

Lenin'in, kitlesel mücadeleyi bir tarafa iten, bireyin veya kü-

çük grupların iradesini ön plana çıkarıp nesnel gerçeğin yerine koyan "sol" anlayışlarla giriştiği polemik oldukça öğreticidir. "Devrimcilerin, ayaklanmaya başlamış olan kitleleri yönetecek güç ve araçlardan yoksun oldukları bir sırada, birbirlerinden habersiz birey ya da grupların bakanları öldürmeye girişmesi gibi terörist hareketlere kaymak demek, sadece kitle içindeki çalışmalardan kopmak değil, aynı zamanda bu çalışmayı bölmek demektir" diyen Lenin devam ediyor: "Oysa tek başına savaş, Balmaşovlerin yürüttüğü türden tek kişinin savaşçı olarak kaldığı takdirde, kısa ömürlü bir sansasyon yaratır, ama dolaylı olarak da bir sonraki seferin kayıtsızlık ve pasiflik içinde beklenmesine yol açar". Yine, "Bir yandan yeterince aydınlanmamış ve örgütlenmemiş kitlenin devrimci gücü boşa gidiyor, öte yanda ise, yığınlarla elele çalışıp yürümenin olanaksızlığına inanan 'atak bireylerin' attığı kurşunlar da boşa gidiyor, tüten dumanlar aleyhine de sonuçlanıyor" der.

Parlamenter alandaki mücadeleleri abartarak tek veya temel mücadele biçimi olarak algılayan yanlış ve sağ anlayışı bir tarafa bırakalım; ancak bu alandaki mücadeleyi küçümseyen sol anlayış da bir o kadar hatalı. Yine Lenin "... güçler dengesinin kitlesel bir devrimci mücadeleyi imkansız kıldığı" koşullarda mücadeleye hazırlanabilmek için "Domuz Ahır" olarak nitelediği Rus Parlamentosu'nda (DUMA) çalışmak zorunda kaldıklarını ve bu tavrın doğruluğunun tarihi olarak da kanıtlandığını vurgular. Lenin "Biz Marksistler, herhangi bir mücadele biçiminin gerekli olduğuna ve zamanı gel-

diğine karar verirken, bunu kitlesel güçler ve sınıfsal ilişkiler temelinde dayanmış olmakla hep övünmüştür. Bir ayaklanmanın her zaman gerekli olmadığını, her zaman uygun düşmeyeceğini, ayaklanma için gerekli ön koşullar kitle içinde somutlaşmadıkça, böyle bir hareketin kumar demek olacağını söylemişizdir. Bireylerin en yığıtce karşı koyma hareketlerini, devrim açısından zamansız ve zararlı bularak suçlamışızdır. 1907'de de, acı deneylere dayanarak 3. Duma'ya katılmamıza karşı koyanların tutumunu da zamansız ve gereksiz bularak reddetmişizdir" diyerek Marksist mücadele anlayışının altını çizer.

Lenin 1908-1914 arasında Bolşeviklerin izledikleri karmaşık mücadeleyi "1905'te bolşeviklerin 'Parlamentoyu' boykot etmesi, devrimci proleterya çok değerli siyasal deney kazandırdı ve legal ile illegal, parlamenter ile parlamenter olmayan mücadele biçimlerini birleştirmenin, kimi zaman parlamenter biçimleri reddetmenin yararlı hatta gerekli olduğunu gösterdi. Ne var ki bu deneyi, körü körüne, aynen taklit ederek ve eleştirci açıdan ele almadan, başka koşullara ve başka durumlara uygulamak yanlış olur. Bolşeviklerin 1906'da Duma'yı boykot etmeleri, önemsiz ve kolayca onarılabilecek bir yanlış olmakla birlikte yine de yanlıştı. Duma'nın 1907, 1908 ve daha sonraki yıllarda boykot edilmesi, son derece büyük ve düzeltilmesi zor bir yanlıştı, çünkü bir yandan devrimci dalganın hızla büyümesi ve bir ayaklanmaya dönüşmesi beklenmiyor. Öte yandan ise burjuva monarşisinin canlandırılmasına yönelik tarihsel durum

legal ve illegal çalışmaların birleştirilmesini gerektiriyordu. Bugün artık tamamen kapanmış olan bu tarihsel devire, kendisinden sonraki dönemlerle bağlantısı artık iyice belirginleşmiş olan bu döneme göz attığımız zaman açıkça görülmektedir ki, Bolşevikler, legal ve illegal mücadele biçimlerini birleştirmesinin zorunlu olduğu en gerici parlamentoya ve gerici yasalarca kısıtlanmış başka kuruluşlara (sağlık, yardım kurumları vb.) katılmanın zorunlu olduğu yolunda dirençli mücadele vermemiş olsalardı, 1908-1914 arasında proletaryanın devrimci partisinin çekirdeğini (bırakın güçlendirip geliştirmeyi) ayakta bile tutamazlardı" diyerek özetler.

Yeri gelmişken özellikle atılmış yıllardan sonra ülkemizde de çokça tartışılan bir mücadele biçimine, gerilla taktiğine de bir göz atalım.

Bilindiği gibi gerilla taktiği savaş eyleminin bir parçasıdır. Zayıf bir gücün kendinden güçlü bir kuvvete karşı başvurduğu bir savaş türüdür. Lenin'in "gerilla savaşı kitle hareketinin gerçek bir ayaklanma haline ulaştığı bir zamanda ve iç savaştaki büyük kavgalar arasındaki süre oldukça uzadığında ortaya çıkan kaçınılmaz bir çarpışma biçimi" olarak işaret ettiği gerilla mücadelesini, bugün vaaz edildiğinin aksine temel mücadele biçimi olarak değil, yardımcı bir taktik olarak ele alıyordu, Lenin. Yine Lenin, 1906'daki gerilla savaşını şöyle özetliyordu: "Birincisi bir 'intikam aracı' değil askeri hareketlerdir. İkincisi maceracılıkla ilgisi yoktur, düelloocuların ya da fesatçıların işledikleri cinayetlere benzemezler. Üçüncüsü, temel sorunu işçiler oluşturur. Dördün-

cüsü, kitlelerin zihniyeti ile söz götürmez apaçık ve doğrudan ilişkilere sahiptir. Beşincisi, doğrudan doğruya kitlelerin askeri şereflerini hazırlar. Altıncısı; ayaklanmaya güvensizliğin sonucu ortaya çıkmaz var olan ayaklanmanın zorunlu tamamlanmasıdır." Bu konuda tekrar Lenin'e sözü bırakalım. Çünkü bugün bile tartışılan pek çok konuya, Lenin yaklaşımlarıyla ışık tutmaktadır: "Gözüpek bireysel darbelerin önemini inkar edecek değiliz, ama günümüzde önce insanın bu yönde güçlü bir eğilim gösterdiği zaman da, terör düşüncesiyle kendinden geçmeye karşı, terörü esas ve temel mücadele aracı olarak görmeye karşı, kararlı bir uyarı da bulunmak görevimizdir. Terör hiçbir zaman düzenli bir askeri hareket olamaz; olsa olsa belirleyici bir saldırıyla kullanılan yöntemlerden biri olarak hizmet edebilir." (Örgütlenme Üzerine s: 47). "İşçi Partisi hiçbir zaman gerilla savaşını tek, hatta başlıca yöntemi olarak göremez" (Marksizm ve Gerilla Savaşı s:47)

Buraya kadar anlatılanları şöyle özetleyebiliriz: Mücadele de asıl olan politik mücadeledir, yani iktidar mücadelesidir, siyasal mücadeledir. Bu mücadeleyi belirleyen tarihsel ulusal, sosyal, sınıfsal vb. pek çok şey vardır. Somut koşulların somut tahlili mücadelenin hangisinin öne çıkarılacağını belirler. Özetle; politik mücadelede bir mücadele yönteminden değil ancak bir mücadele sisteminden bahsetmek daha doğru olur.

Barışçıl Demokratik Mücadele

Bu mücadele yönteminden, yani "barışçıl mücadeleden" ka-

sıt şiddeti içermemesi değildir. Zira iktidar mücadelesi de tıpkı iktidarın kendisi gibi zorun örgütlenmesidir. "Zor, her toplumun ebesidir." Ancak özellikle kimi solcuların iddia ettikleri gibi "zor" yalnızca silahta ifadesini bulmaz, silahlı mücadele zorun bir şeklidir, ancak tümü değildir.

Hindistan'da İngiliz sömürgeciliğini alteden sivil itaatsizliktir. Rusya'da Çar rejimini yıkan siyasal genel grevler ve ayaklanmadır. İran'da despot Şah rejimini çökerten kitleseleylemler, yine Doğu Avrupa sosyalist rejimlerini peşpeşe çözen kitlesele protestolardır. Şili'de Allende iktidarı, parlamenter mücadelenin bir sonucudur. Güney Afrika'da ise kitleseleylemler ve Mandela hareketi, politik mücadelenin bir biçimi olarak önemlidir.

Elbetteki amacımız barışçıl demokratik mücadelenin, yani silahsız bir mücadele yönteminin abartılması değildir. Amacımız sanılanın aksine her şeyin silahla halledileceği yönündeki kalıpcı anlayışın yanlışlığını sergilemektir. Pek çok ülke, devrimlerini yarattıkları silahlı güçlerinin yardımıyla yapabildiler. Pek çok ülkede mücadelede ağırlıklı yön silahlı yöntemler oldu, ancak yine pek çok ülkede de silahlı olmayan yöntemler başarılı oldu. Kuşkusuz burada belirleyici olan irade değil somut koşullardır.

Bir örnek: Gana'da, ulusal devrimin öncülüğünü Birleşmiş Altın Sahili Konveksiyonu Partisi yapıyordu. Partinin kurucusu Dantuan'dı. Bir İngiliz sömürgeci olan Gana'da eylemler 1940'da başladı. Bu ulusçu eylemlerin özelliği yasal olmalarıydı.

Bu mücadele yönteminden, yani "barışçıl mücadeleden" kasıt şiddeti içermemesi değildir. Zira iktidar mücadelesi de tıpkı iktidarın kendisi gibi zorun örgütlenmesidir. "Zor, her toplumun ebesidir." Ancak özellikle kimi solcuların iddia ettikleri gibi "zor" yalnızca silahta ifadesini bulmaz, silahlı mücadele zorun bir şeklidir, ancak tümü değildir. Hindistan'da İngiliz sömürgeciliğini alteden sivil itaatsizliktir. Rusya'da Çar rejimini yıkan siyasal genel grevler ve ayaklanmadır. İran'da despot Şah rejimini çökerten kitlesel eylemler, yine Doğu Avrupa sosyalist rejimlerini peşpeşe çözen kitlesel protestolardır. Şili'de Allende iktidarı, parlamenter mücadelenin bir sonucudur. Güney Afrika'da ise kitlesel eylemler ve Mandela hareketi, politik mücadelenin bir biçimi olarak önemlidir.

Daha sonra partiye katılan ve genel sekreterlik görevini üstlenen Dr. Kwame Nkrumah ile parti kitlesel gösteriler örgütledi, gösteriler günlerce sürdü, pek çok insan yaşamını yitirdi. Sömürge yönetimi sıkıyönetim ilan etti, liderler sürgüne gönderildi, gelişen kitle hareketleri karşısında İngilizler küçük tavizler vermeye başladılar. Ülke yönetimi-nde daha çok Ganalı yer aldı. Yeni yasal düzenlemelere gidildi. Nkrumah sürgünden döndükten sonra pasif direnme yöntemlerini uygulamaya soktu. Buna göre bağımsızlık elde edilinceye kadar hiç kimse İngilizlerle hiçbir işbirliğine girmeyecekti. Eylem başarılı ve sarsıcı oldu. Yeni İngiliz valisi Nkrumah'la görüştü, ancak görüşme anlaşmazlıkla sonuçlandı. Parti genel grev ilan etti. İngilizler Nkrumah'ı tutuklayıp iki yıl hapis cezasına çarptırdılar. Nkrumah hapiste iken halkın gözündeki daha da büyüdü. O içerdeyken Gana'da, ilk seçimler yapıldı. Nkrumah'ın partisi 38 milletvekilliğinin 34'ünü aldı. Hapiste seçimlere katılan Nkrumah, Akra'daki 23 bin 121 oyun 22 bin 780'ini aldı. Vali yetkisini kullanarak onu serbest bıraktı. O'nu çıkışta yüzbinlerce kişi coşkuyla karşıladı. Meclis toplandı. Nkrumah başkanlığa getirildi ve beş yıl sonra da Gana bağımsızlığına kavuştu.

Bir başka örnek Hindistan; bu ülke Avrupa kadar büyük ve zengin bir ülke, pek çok dinsel, mezhepsel bölünmenin yanı sıra binlerce küçük prensliğin parçalandığı, Moğolların, Fransızların, İngilizlerin egemenliğine girmiş bir ülke. Uzun ve zengin tarihinden kısa bir bölümünü aktarmak yararlı olur.

1885'te emekliye ayrılmış bir

İngiliz memurun girişimiyle Kalküta'da Hint Ulusal Kongresi toplandı. Amacı Hint halkının gerçek eğilimlerini sömürge yöneticilerine aktarmaktı. Sömürgeciler Kongre'yi hoşgörüyü karşıladılar. Ancak, önerilen reformları yapmaya yanaşmadılar. Böylece Kongre siyasal mücadeleye atıldı. Daha sonra Mahatma Gandhi Hindistan'a gelerek Kongre'nin en etkin kişisi oldu. O ve Nehru, İngilizlere karşı pasif direnişi başlattılar. Bunlar, büyük kitle gösterileriyle desteklenen sivil itaatsizliklerdi. İngilizler sert önlemler aldılar. Amritsar'da General Dyer halka ateş açtırdı. 379 kişi öldü, 1200 kişi yaralandı. Ancak bu katiamla, İngilizler Hindistan'ı manen kaybettiler. 1920'de toplanan Kongre, egemenlik kararı aldı. Zaman zaman şiddet eylemleri oldu. Gandhi eylemleri durdurdu, ancak tutuklandı, 6 yıl hapse mahkum edildi. 1924'de bırakıldı. 1935'e kadar ikinci bir pasif direniş başlattı. İngilizler pes etti. Kurulan yerel meclisler demokratik usullerle seçildi ve Kongre'nin egemenliğine girdi. 1947'de İngilizler Hindistan'dan çekildi.

Her iki örnekten de anlaşılacağı gibi büyük sömürgeci güçlere karşı iyi örgütlenmiş kitlesel barışçıl mücadeleler, silah kullanılmamasına (en azından çok az baş vurulmasına rağmen) zafer mümkün olabilmıştır. İnsanlık tarihi benzer pekçok örneğe tanıktır.

Her toplumsal eylemin biçim ve içerik olarak iki öğeden oluştuğunu hatırlarsak, buraya kadar anlatılmak istenen: yürütülen mücadelenin biçiminin silahla, savaş araçlarıyla, terörle vb. yöntemlerle değil, barışçıl yöntemlerle sürdürülmesidir.

Demokratik mücadeleden ise kastedilen; Geri toplumsal ilişkilerden kurtulmaktır. Bir diğer deyişle toplumu küçük küçük çitlerle bölen ve uluslaşmayı engelleyen feodal yapının tasfiye edilmesi, siyasal özgürlüklerin kazanılması, feodal ve dinsel gericiğin ortadan kaldırılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasıdır. Bu mücadele aynı zamanda militarizme, ırkçılığa, faşizme, polis rejimi gibi baskıcı rejimlere karşı sürdürülen mücadeleyi de kapsar. Keza barış için yürütülen çabalar da bu mücadelenin hedefleri arasındadır.

Demokrasi mücadelesinin öncülüğünü bugünkü burjuvazi yapmıştır. O sınıfsal çıkarları gereği fodalizmle, dinsel egemenlikle mücadele ederek siyasal özgürlüklerin maddi temelini oluşturdu, soyluluğun, kilisenin egemenliğini yıktı. Feodallerin ve kilisenin toplumun bütün alanlarında var olan ayrıcalıklarını ortadan kaldırdı. Yasa önünde eşitliği sağladı. Burjuvazi iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra gericiyle, eskiyle uzlaştı. Artık demokratik gelişmeyi frenleyen bir sınıfa dönüştü. (Örneğin Amerika devrimi bu konuda tipiktir. İngiliz sömürgeciliğinin tasfiyesi ile iktidara gelen burjuvazi uzun bir dönem köleciliği ortadan kaldırmadı... İngiliz burjuvazisinin genel-eşit oy için yürütülen mücadeleyi bastırmada gösterdiği direnç, pekçok ülkede burjuva iktidarlarının seçme ve seçilme hakkını kısıtlaması, ulusal sorunların çözümünde iki yüzlü politikaları, gerici, feodallerle geliştirdikleri ittifaklar, zaman zaman faşizmle toplumun büyük bir kesiminin siyasal özgürlüklerini rafa kaldırması, pekçok ülkede gerici rejimleri

desteklemeleri vs.) Bu gün ulaşılan demokratik gelişmenin temelinde, emekçi sınıfların burjuvazinin egemenliğini sınırlandırma mücadelesi vardır. Geçmişte burjuva öncülüğünde gerçekleştirilen ve feodalizmin tasfiyesi, kapitalizmin egemenliğinin sağlanması ile sınırlı olan demokratikleşme, bugün siyasal gericiğe sarılan burjuva egemenliğine, kapitalizmin çözemediği ve ancak emekçilerin mücadelesiyle, burjuva egemenlik alanlarının daraltılması, giderek ortadan kaldırılması ile çözülebilecek pek çok kurumun, yapının ortadan kaldırılması ile mümkün olacaktır.

Demokrasi Süreci Hakkında Birkaç Söz

Bilindiği gibi, demokrasi kavramı siyasal bir kategoridir. İlkel toplumdaki zorunluluk demokrasisi sınıfların ortaya çıkması ile sınıfsal bir karakter kazandı ve her egemenlik sürecine deng bir demokrasi kavramı oluştu. Kölecilik ve feodal toplumlar da egemenlerin kendi demokrasilerini kurdukları biliniyor. Burjuva devrimleri ile insanın temel hak ve özgürlükleri çerçevesinde yurttaş kavramı genişledi. Burjuva demokrasisi dediğimiz kurumsal normlar oluştu. Burada da kalınmayarak emekçilerin mücadelesiyle yeni haklar ve özgürlükler kazanıldı ve bu süreç devam etmektedir.

Bu süreçleri sırasıyla, zorunluluk demokrasisi, kölecilik demokrasisi, feodal demokrasi ve burjuva demokrasisi olarak özetleyebiliriz. Onu izleyecek sosyalist demokrasi ve nihayet sınıfsız toplumdaki alışkanlık demokrasisi süreci ise insanlığın devam eden özgürleşme serüvenidir.

İlkçağlarda iktidar kralın elindedir ve mutlaklıktır. Krallar tanrının temsilcisi rahipler aracılığıyla görevlerini yaparlardı. Yani kral rahiplere karşı sorumluydu. Ancak şehir devletlerinin aralarındaki savaşlarda mülk edinerek toprak soyluluğunu oluşturan askerler, rahiplerin yerine geçtiler ve kralları kendi temsilcileri olarak seçtiler. Kralın yanında soyluların ve din adamlarının da bulunduğu meclisler oluştu. Bu meclisler bugünkü meclislerin nüvesi oldular. Ancak bu meclislerin danışma özellikleri vardı. İlkçağda İsparta'da Ephor, Atina'da Salon reformları döneminde halk mahkemeleri, Roma'da Plep tribünleri soylulardan oluşan ve halktan uzak meclisleri denetlemek görevini yapmışlardır. Orta çağda damgasını vuran feodal bölünmüşlük, kilisenin etkinliği gibi bir ortamda da kralın yetkilerini kısıtlayan ve kral ile feodaller arası ilişkileri belirleyen sözleşmeler yapılmış bu çerçevede feodal meclisler oluşmuştur. Bu meclisler doğal olarak soylulardan oluşmaktaydı. İlk kez bu dönemde kralların yetkileri yasalarla sınırlanıyordu. Feodallerin krala karşı kendi yetki alanlarını genişletme çabaları çatışmalarla sonuçlanıyordu. Sonraları gelişen yeni kent soylularla krallar birleşerek kapitalizmin önünü tıkayan feodallerle mücadele etmişlerdir ve meclise kral-toprak soylular ve kent soylular olarak girmişlerdir. Zamanla krallarla, feodallerle ve onların ideolojisi olan dinle açık çatışmaya giren burjuvazi yanına işçi ve köylüler de alarak cumhuriyetler ilan etmiştir. Ancak, işçi ve köylülerin mücadelesiyle, bugün iktidarın paylaşılması, her gün işçi ve

Özgür ve sınıfsız bir toplumun hedeflenmesi, bugün içinde yaşadığımız kapitalist toplumda siyasal demokrasi için mücadele etmeyi, insanların, emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadelesini küçümsemeyi gerektirmez. Gelecekteki toplumun aktif, katılımcı ve üretken kitlelerini hazırlamak bakımından da demokrasi mücadelesinin çok büyük önemi vardır. Her alanda iyi örgütlenmemiş bir halktan siyasal iktidarı ele geçirmesini beklemek akıldışıdır. Güncel demokrasi mücadelesi siyasal iktidarı kazanmanın basamaklarıdır.

köylüler aleyhine daha çok sınırlandırılması, bu anlamda demokrasi mücadelesinin devam ettiğini bize gösteriyor.

Bugün altını çizmemiz gereken olgu, bu günkü demokrasi, parlamenter sistemin genişlemesi sonucu gerçekleşmiştir.

Kral 1. John'ın (yurtsuz John) 1215 tarihinde egemenliğini kısıtlamayı soylular adına kabul ettiği (Büyük Özgürlük Fermanı ile Magna Carta Libertatum) günden bu yana tam 781 yıl geçti ve insanlığın özgürlük arayışı devam ediyor. Demokrasi kelimesindeki "krasi" yani yönetim sözcüğü ortadan kalkıncaya kadar da devam edecektir.

Özgür ve sınıfsız bir toplumun hedeflenmesi, bugün içinde yaşadığımız kapitalist toplumda siyasal demokrasi için mücadele etmeyi, insanların, emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadelesini küçümsemeyi gerektirmez. Gelecekteki toplumun aktif, katılımcı ve üretken kitlelerini hazırlamak bakımından da demokrasi mücadelesinin çok büyük önemi vardır. Her alanda iyi örgütlenmemiş bir halktan siyasal iktidarı ele geçirmesini beklemek akıldışıdır. Güncel demokrasi mücadelesi siyasal iktidarı kazanmanın basamaklarıdır.

Ülkemiz yarı feodal ve klasik sömürge koşullarını yaşamaktadır. Geçmişte Osmanlı ve İran (Sefavi) gibi iki büyük imparatorluk arasında paylaşılan ülkemiz, Osmanlı Devleti'nin son bulması sürecinde de imparatorluk topraklarını paylaşan İngiltere ve Fransa egemenlik alanları arasında tekrar bölündü. Bugün ülkemiz İngiltere ve Fransa'nın çekilmesi ardından oluşan Irak,

Suriye, İran ve Türkiye arasında paylaşılmış durumdadır. Bu karmaşık ve parçalı durumdaki ülkemizde yürütülecek mücadelede doğal olarak çok karmaşık olacaktır. Bu anlamda önümüzdeki devrim aşaması da ulusal demokratik devrim aşamasıdır.

Ulusal yanı; sömürgeciliğin tasfiyesi, parçalanmışlığın sona erdirilmesi iken, demokratik yanı ise feodalizmin ve diğer gerici kurumların tasfiyesidir. Sosyalizmin inşası bugünden verilen bir mücadele ile ancak ulusal-demokratik devrimden sonra gerçekleşebilecektir. Doğal olarak ülkemizde yürütülecek mücadelelerin çok yönlü, çok karmaşık olması, pekçok mücadele araçlarının tek tek veya birarada kullanılması da gerektirir. Ülkemizde mücadele bu şekilde başarıya ulaşacağı açıktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından bu yana halkımız ulusal ve toplumsal alanda sürekli bir mücadele içerisinde. Silahlı, silahsız, legal-illegal mücadele araçlarını kullanarak, zaferler ve yenilgilerden geçerek bizlere zengin bir mücadele deneyimi bırakmışlardır. Ülkemizi bölüşen emperyalist metropollerde uluslararası kuruluşlar nezdinde yürütülen diplomatik faaliyetler, ülke içinde ve sömürgeci merkezlerde yürütülen teşkilatlanmalar, basın-yayın faaliyetlerinden silahlı halk ayaklanmalarına, gerilla faaliyetlerine kadar çok çeşitli mücadele araçları kullanılan halkımızın bu deneyleri bugün yürütülen mücadelenin yararlandığı kaynaklardır. Diğer ulusların yürüttüğü ulusal ve toplumsal mücadele deneyleriyle harmanlanan tarihimiz bizlere bugün de ışık tutmaktadır.

İttihad'tan Cumhuriyet'e “aşiret” ve “laiklik” politikaları

İttihad ve Terakki Partisi Lideri **Talat Paşa**, Sadrazam (Başbakan) olduğu ilk günlerde, Parti Meclisi'ni toplayarak; Anadolu ve Kürdistan'daki ulusal ve inançsal azınlıklar üzerinde araştırma raporları hazırlanarak, buna göre politikalar üretilmesi direktifini veriyor.

Mehmet Bayrak

İttihad ve Terakki Partisi Lideri **Talat Paşa**, Sadrazam (Başbakan) olduğu ilk günlerde, Parti Meclisi'ni toplayarak; Anadolu ve Kürdistan'daki ulusal ve inançsal azınlıklar üzerinde araştırma raporları hazırlanarak, buna göre politikalar üretilmesi direktifini veriyor.

Bunun üzerine, İttihad ve Terakki Partisi Genel Merkez Hocası (danışmanı) **Ziya Gökalp**, yeni politikalarını şöyle açıklıyor:

“Biz, siyasi bir inkılâp (devrim) yaptık. Yani meşruti bir yönetim oluşturmakla kalıp değiştirdik. Oysa en büyük devrim, toplumsal devrimdir. Sosyal yapımızda, kültür alanında yapabileceğimiz devrimler, en büyüğü ve en verimli olanı olacaktır. Bu da, ancak Türk toplumunun morfo-

lojik ve sosyolojik yapısını tanımlamakla olur. Bunların hakkında Anadolu'nun çeşitli dinsel inançları, tarikatlar, sekt'ler ve Türkmen aşiretleri gelir. Bu kurumları incelemek üzere bilim gücü tam olan arkadaşları, bu kutuyu açmaları için gönderelim.” (Bkz. Enver Behnan Şapol-yo: **Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi**'nden aktarılarak, N. Birdoğan: **İttihad ve Terakki'nin Alevilik-Bektaşilik Araştırması**, Baha Said Bey: Berfin Yay. İst. 1994)

Bunun üzerine, Parti Genel Merkezi, Kürtler'i incelemek üzere daha çok **Habil Adem** olarak bilinen **Naci İsmail (Pelister)**'i, **Kızılbaş ve Bektaşiler**'i incelemek üzere **Baha Said**'i, **Ahiler**'i incelemek üzere **Bursalı Mehmed Tahir (Olgun)**'u ve

Hasan Fehmi (Turfal)'ı, *Ermeniler'i* incelemek üzere **Esat Uras**'ı görevlendiriyor.

Bunlarda özellikle **Habil Adem**'in çalışmaları büyük bir gizlilik içinde, daha çok Alman bilimadamlarının adıyla yürütülüyor. Kendisi de; 1929 yılında *"Doğu Anadolu Şarkı ve Oyunları"* adıyla bir kitap yayımlayan **Prof. Mahmut Ragıp Gazimihal**'e yaptığı açıklamada; ileri sürülen tezlerin ciddiye alınması için böyle bir yolun izlendiğini söylüyor. **Abidin Nesimi** gibi kendisini tanıyan zamanın solcu aydınları bile, bu kitapların gerçekte Batı dillerinden çevrildiğini sanmaktadırlar. Sözgelimi şöyle diyor Abidin Nesimi:

"Osmanlı Devleti'nin Emniyeti, özellikle Türkmen ve Kürt halklarının o dönemdeki durumların saptamak üzere Batı'dan, Almanya'dan uzmanlar getirmişti. Ayrıca Habil Adem'e birçok kitapların da Türkçeye çevrilmesini vermişti." (Bkz. A. Nesimi: *Yılların İçinden*; Gözlem yay. İst. 1977, s. 111)

Oysa, İttihadçıların bu "Kürt" uzmanı, birçok Batılı takma isim kullanan Arnavut kökenli **Naci İsmail (Pelister)**'den başkası değildi.

Bu aşamada, *Aşair ve Muhacirin Umum Müdürlüğü'nde yeni Aşiretler ve Göçmenler Genel Müdürlüğü'nde* görev yapanlardan biri de, sonradan sürgün hayatı yaşayacak olan **Zekeriye Sertel**'dir. Genel Müdür, sonradan Cumhuriyet döneminde birçok önemli görevler yapan **Şükrü Kaya**'dır: *"Şükrü Kaya, bana aşiretler hakkında önce bilimsel bir çalışma yapmak gerektiğini söyledi. Memlekette aşiretlerin sayısı ne idi? Gelenekleri, adetleri nasıldı? Ön-*

ce, bunları bilmek ve ona göre işe girişmek gerekti. Bu kuruluşta kaldığım iki yıl içerisinde, biri aşiretler, biri tarikatlar konusunda iki etraflı dosya hazırladım. Aşiretlerin çoğu Alevi idi. bu bakımdan Aleviliği ve tarikatları öğrenmek gerekti. Böylece iki koldan araştırmalar yaptım." Bkz. Z. Sertel: *Hatırladıklarım*'dan aktarılarak. N. Birdoğan, age.)

İşte **Ziya Gökalp**'nın yönlendirmesi ve İttihad yönetiminin görevlendirmesiyle harekete geçerek bir *"Alevilik Bektaşilik Araştırması"* hazırlayan **Baba Said**; *"Milli Mücadele"* yıllarında bizzat Mustafa Kemal tarafından halk desteğini sağlamak üzere *İrşat Heyeti*'nde görevlendiriliyor; Cumhuriyet'in ilanından sonraysa 1925'te Tayyare Müfettişliğine atanıyor. Baba Said, bu kez Cumhuriyet yönetimi adına *"Anadolu'yu karış karış dolaşılıyor, Türk kabilelerinin ve özellikle Doğu illerindeki dağlık bölgelerde yaşayan ahalinin ve aşiretlerin soy, mezhep ve geleneklerini inceleyen"* bir çalışma yapıyor (Bkz. İsmail Görkem: *Türk Folklor Araştırmaları Tarihinde Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti ve Baba Said Bey'in Yeri*'nden aktararak, age. s. 11)

Öyle görünüyor ki, Ziya Gökalp, İttihadçıların döneminde başlattıkları *Aşiretlerin iskanı ve asimilasyonu* sürecine Kemalist yönetim döneminde kendisi de bizzat katılarak, son görevini yerine getirmek istemiştir. Nitekim damadı **Ali Nüzhet Göksel**, bir yazısında konuyla ilgili şu bilgileri vermektedir:

"Şark vilayetlerindeki aşiretlerin iskanı meselesini, Rıza Nur benimsedi. Ve ilmi şekilde resmen işe başlamak üzere Ziya

Gökalp'tan bir tetkik eseri istedi. Gökalp da Diyarbakır ve havalisinden başlayarak, aşiretler arasında bulunan ve Türklüklerini muhafaza edenlerle iktisadi sebepler yüzünden Kürtleşen Türklerin, dillerini, tarihlerini, ırk ve adetlerini göz önüne alarak bunları Türkleştirmek hususunda bazı etnografik tetkiklerle işe başlaması metodlarını yüz sayfalık bir deftere yazıp, Rıza Nur'a gönderdi.

"Bu tetkik (inceleme), Vekiller Heyeti'nce (Bakanlar Kurulu'nca) çok beğenildi. Atatürk takdir etti. Gökalp'a üçyüz lira gönderdiler ve ayrıca bütün vilayetlerde bir tetkik seyahatine (inceleme gezisine) çıkması için arzularını sordular. Gökalp, o zaman hastaydı. Elinde çalışacak seçkin gençler yoktu. Bu seyahatı, sulh (barış) zamanına bıraktılar. Gökalp öldü." (Bkz. *Doğu Dergisi*, sayı: 12)

Ashnda, Ziya Gökalp'ın bu önerisinin yeni bir şey olmadığı, daha İttihad ve Terakki yönetimi döneminde Devlet eliyle bu tür yayınlar yapıldığı bilinmektedir. Nitekim *"Kürt Uzmanı"* Arnavut kökenli **Naci İsmail (Pelister)**'e yabancı bilim adamları adıyla *Kürdler* (ist. 1918) konusunda kitap hazırlatan Türkçü İttihad ve Terakki Yönetimi'nin; *Aşiretler* konusunda da aynı kişiye raporlar ve kitaplar hazırlattığı biliniyor. Örneğin bu kişi, 1334/1918'de *"Dr. Fraylıç ve Mühendis Ravlıg"* adlarıyla Türkmen Aşiretleri adlı bir kitap yayımlıyor. Aynı kişinin *"Kürd Aşiretlerinin Usul-ü İskanları, Arab Aşiretlerinin Usul-ü İskanları, İran Türkmenleri"* ve *"Türkistan Türkmenleri"* konulu, bugün ulaşamadığımız kitapları da yazdığı biliniyor.

Demem o ki, Ziya Gökalp'in önerdiği bu proje yeni bir proje değil; tersine İttihad ve Terakki Yönetimi'nin başlattığı bir plan. İşin ilginç yanı, bu rapor ve kitapların tamamının, doğrudan devlet tarafından yayımlanmış olması. "**Habil Adem (H.A.)**" takma adını da kullanan, ancak çalışmalarını başta Almanlar olmak üzere Batılı bilimadamlarının adıyla yayımlayan **Naci İsmail (Pelister)**, bu kez Ankara Hükümeti'ne yanaşarak 1923'de yayımladığı "**Ankara ve Avrupa Siyaseti**" adlı kitabında, eski eserlerinin tamamının eski Hükümet hesabına yazıldığını şöylece açıklıyor:

"Bu âsârın kâffesi (bu eserlerin hütiünü) hükümet hesabına yazılmış olup, bir kısmı mülga Emniyet-i Umumiye (şimdi dağıtılmış Emniyet Genel Müdürlüğü), bir kısmı Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi (Aşiretler ve Göçmenler Genel Müdürlüğü) ve bir kısmı da Nüfus ve İdare-i Umur Vilâyât Müdüriyetlerimizin (Nüfus ve İl Genel İdare Müdürlüklerinin) mühim-meleridir (uğraşarındandır, etkinliklerindendir)." (Bkz. M. Şahin-Y. Akyol: "**Habil Adem ya da Nam-ı Diğer Naci İsmail (Pelister) Hakkında**", Toplum-sal Tarih Dergisi, sayı: 12/1994, s. 22)

İttihadçıların yönetimi ele almalarıyla birlikte Almanya'dan getirilen **Naci İsmail (Habil Adem)**, önce Osmanlı Milli Emniyet Teşkilatı'nda, ardından da 1913 yılında İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi'nde yani "Aşiretler ve Göçmenler Genel Müdürlüğü"nde uzman olarak görevlendiriliyor. Bu aşamada, yukarıda

andığımız çalışmalara ek olarak "**Beynelmilel Usulü't-Temsil/İskan-ı Muhacirin**" (İst. 1918) gibi göçmenlerin yerleştirilmesine ve uluslararası asimilasyon yöntemlerine ilişkin çalışmalar da yapıyor. Aynı kişinin, devlet adına elattığı konulardan biri de *Alevilik, Bektaşilik* gibi Anadolu'daki ve Kürdistan'daki muhalif öğretiler. Bu konularda da, "*Anadolu'da Gayr-i Sünni Cemaatler*", "*Bektaşî Tarikanı*" ve "*Anadolu'da Türk Dinleri*" türünden çalışmalar yaptığı biliniyor.

Bu nedenle, **Ziya Gökalp** gibi gayr-i Türk kökenli "*Türkçü*"ler, bir bakıma Cumhuriyet döneminde, İttihadçıların başlatıp yarım bıraktığı bir planı hayata geçirmeye çalışıyorlar...

Ziya Gökalp, gönüllü olarak, para karşılığı tamamen güdümlü bir çabanın içine girerek, çalışmasını üç ayda tamamlıyor. Tümü 99 sayfa tutan ve iki rapordan oluşan bu inceleme, toplam dört nüsha olarak hazırlanıyor. (Diyarbakırlı Kürt aydınlarından Ahmed Cemil (Asena)'nın da "*Aşiretler*" adıyla henüz yayımlanmamış 239 sayfalık bir çalışmasının Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde bulunduğu biliniyor. Bunun, Ziya Gökalp'in çalışmasından önce mi, sonra mı olduğunu bilmiyorum. Bkz. Ş. Bey-sanoğlu: Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları'ndan aktarılarak, Malmisanij: Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti ve Gazetesi; Apec yay. 1998, s. 88. İttihad yönetiminin ve Ziya Gökalp'in Aşiretlere ilişkin önerisi, daha sonra Kürdistan'da hüküm süren Umumi Müfettişlikler'ce de benimsenmiş ve Kürt aşiretlerinin dökümlerinin çıkarılması çalışmaları yürütülmüştür.)

Ziya Gökalp'in, sadece dört nüsha olarak hazırlanan "*Kürt Aşiretleri Hakkında İçtimai (Sosyolojik) Tetkikler*" çalışmasının dağıtımı da ilginçtir:

- Bir nüsha, doğrudan Atatürk'e gönderiliyor. Ve daha sonra Atatürk tarafından, 1925 yılından sonra *Şark İlleri Asayiş Müşavirliği*'ne ve *Türk Ocakları Genel Koordinatörlüğü*'ne atanan Hasan Reşit Tankut'a, yararlanması için veriliyor.

- İkinci nüsha, Hükümet adına bu çalışmaya aracılık eden **Dr. Rıza Nur**'a veriliyor. Bu nüsha, şimdi Sinop'taki Rıza Nur Kütüphanesi'ndedir.

- Üçüncü nüsha, Ziya Gökalp'in varisleri tarafından Türk Tarih Kurumu'na satılıyor.

- Dördüncü nüshanın verildiği kişi de ilginç bir kişiliktir. Evet, dördüncü nüsha önce İttihadçılar, sonra Kemalistler adına *Bektaşilik ve Alevi Aşiretleri* üzerine çalışmalar yapan Çerkez kökenli İttihadçı **Baba Said**'e veriliyor. Bu nüsha, daha sonra Urfa eski milletvekillerinden ve *Kürt Grameri* yazarlarından **Kemal Badıllı**'ya, ondan da **Şevket Beysanoğlu**'na geçiyor.

Baba Said'in kimliğine gelince. Baba Said, Dağıstanlı bir Çerkez'dir. 1882'de Biga'da doğuyor. Yüzbaşı rütbesinde iken ordudan ayrılarak **İttihad ve Terakki Cemiyeti**'nin militan kadrosu içinde yer alıyor. "*Karakol Cemiyeti*" adlı gizli direniş örgütünün kurucularındandır. 1939 yılında ölen bu eski İttihadçı, Rusça dahil beş dil biliyordu. (Bkz. Sefer E. Berzeg: *Türkiye Kurtuluş Savaşı'nda Çerkes Göçmenleri*'nden aktarılarak, agy).

Bilindiği gibi, Ziya Gökalp'in çalışmasının dördüncü

nüşhasının verildiği **Baba Said Bey**, İttihadçıların ve Kemalist Cumhuriyetçilerin *Alevi-Bektaşî Politikası*'nın temellerini atan İttihadçı ideologlardan biridir. Bu kişi, İttihad-Terakki iktidarı döneminde 1914-1915 yılları arasında Devlet adına bir "*Alevilik-Bektaşîlik Araştırması*" hazırlıyor (Bkz. Nejat Birdoğan: *İttihad-Terakki'nin Alevilik Bektaşîlik Araştırması* (Baba Said Bey), Berfin yay. İst. 1994).

Baba Said'in, **İttihad ve Terakki Partisi Genel Merkez Hocası (Danışmanı) Ziya Gökalp**'ın önerisi üzerine hazırladığı bu rapor, gizli politikalar halinde değerlendirilirken; Cumhuriyet döneminde 1926-27 yıllarında bilince çıkarılarak *Türk Yurdu* adlı Türkçü dergide yayımlanıyordu. Bu da, her iki dönemdeki politikaların devamlılığının bir başka göstergesiydi...

Bu İttihadçı bilirkşi, ülke dışından getirileceklerle ve ülke içinde göçürtüleceklerle göre ikili bir plan yapıyor. Başlıklar halinde plan şöyle:

Şube: 1- Vatan dışındaki göçmenler

1- Sömürgelerde yalnızca tek bir topluluk oluşturmak,

2- Sömürgelerdeki halkları asimile ederek, birleşik bir ulusal topluluk oluşturmak,

3- Sömürgelerdeki halkı yok ederek yerleşmek,

Şube: 2- Vatan içindeki göçmenler

4- Ülke içindeki halkı ülke içinde başka bir yere yerleştirmek

5- Ülke dışından ülkeye göçmen getirmek,

6- Ekonomik kazanç için gelen ve kendikendilerine yerleşen göçmenlere karşı uygun bir yönetim izlemek.

İttihad yönetiminin aşiretlerin asimilasyonuna ilişkin planı da 1925'ten başlayarak Kemalistlerce adım adım uygulamaya konur. 1925'te uygulamaya konan *Şark İslahat Planı*'nda bu konuda hükümler bulunduğu gibi, 1927'de "*Bazı Kişilerin Doğru İllerinden Batıya Nakline Dair Kanun*", 1934'te "*2510 Sayılı Mecburi İskân Kanunu*" ve 1935'te "*Tunceli Kanunu*" çıkarılır. 1936'da ise, Ankara'da, İçişleri Bakanı'nın başkanlığında Genel Müfettişlikler Toplantısı düzenleniyordu. Toplantıya genel müfettişlerin yanı sıra, Genelkurmay temsilcisi ve diğer yetkililer katılıyordu.

1934'te *Şark İlleri Genel Müfettişi* olup, Kürt sorunu ile ilgili bir rapor hazırlayan **Avni Doğan**, sözkonusu toplantıda ele alınan konuları şöyle özetliyor: "*Toplantıda görüşülen çeşitli meseleler içinde Şark vilayetlerinde ıslahat yapılması, ırk ve din meselelerinin halli, Türk kültürünün yaygınlaştırılması ve anasırın (etnik toplulukların) temsili (asimilasyonu) belli başlı bir yer tutmuştur.*" (Bkz. M. Bayrak: *Kürdoloji Belgeleri*, s. 263)

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarından biri olduğu söylenen ve başta *Aleviler* olmak üzere heterodoks düşünce mensuplarını bir yanılısamayla "*tek yanlı bir aşka*" ikna eden *Laiklik* ilkesi de, esasen yukarıdaki amaç için kullanılageldi.

Üç yıl önce **Ronahi** gazetesinde çıkan "*Atatürkçülük çağımıza yanıt verebilir mi?*" konulu bir yazımda; TC'nin niteliklerinden "*Laiklik*" için şunları söyle-

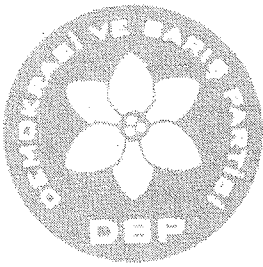
miştım:

"*Laiklik uygulamasının, bandedaki 'laisizm'le hiç bir ilişkisi bulunmuyor. Kemalist yönetimin yaptığı şey; Padişah ailesinin kişiliğinde temsil edilen ve Evkaf ve Şer' iye Nezaretince yürütülen din işlerini kendi güdümüne almak ve bir çeşit Türkçü Devlet Müslümanlığı yaratmaktır. Yoksa başta Alevi toplumu olmak üzere, diğer inanç ve kültür toplulukları yoksanmış ve bunlar hiç bir zaman özgül ve özgür gelişimlerini sağlayamamışlardır. Bugünkü uygulama ise, bir adı Türk-İslam sentezi olan Alaturka faşizmden başka bir şey değildir.*"

Bu yazıdan yaklaşık iki yıl sonra, Kur'anın çağdaş tefsiri dolayısıyla *Hürriyet* gazetesinde çıkan bir araştırma-haber, söylediklerimizi tümüyle belgeler ve doğrular nitelikteydi. **Metin Yüksel** imzalı araştırma-haberinde, Atatürk'ün 1926 yılında **Diyanet İşleri Riyaseti** aracılığıyla **Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır**'a hazırlattığı ilk *Kur'an Tefsiri*'nde, Devlet eliyle nasıl bir Türkçü-Müslümanlık ve toplumsal yapılanma gerçekleştirilmek istendiği çarpıcı ifadelerle ortaya knuyor. İşte, Atatürk'ün Diyanet'e verdiği talimat: "*Atatürk, başta Alevilik olmak üzere ehl-i sünnet (Sünnilik) dışındaki görüşlere ve Hanefilik dışındaki diğer Sünni mezheplerin görüşlerine tefsirde yer vermesini istemiyordu. (...) Atatürk, hüküm içeren ayetlerin de Türk-İslam geleneği gözönünde bulundurularak yorumlanmasını arzu ediyordu.*" (Bkz. *Hürriyet*, 19 Kasım 1997)

İşte, size kutsanan cumhuriyet ve laiklik. Fazla yoruma bilmem gerek var mı?

DBP 2. Olağan Büyük Kongresi Sonuç Bildirgesi

Demokrasi ve Barış Partisi 2. Olağan Büyük Kongresi, 6 Aralık 1998 günü toplanmış; parti ve ülke gündemindeki konuları ve parti sorunlarını görüşerek aşağıdaki hususları kamuoyunun bilgisine sunmayı kararlaştırmıştır:

Kongremiz, ülkede bugün yaşanmakta olan siyasi, ekonomik krizin yanı sıra kültürel yozlaşmanın temelinde Kürt sorununun çözülemediği olmasını görür.

İşçi sınıfına, emekçi yığınla-

ra, ilerici demokrat sol güçlere karşı sürdürülen baskının temel nedenlerinden birinin de Kürt sorunu olduğunu tespit eder.

Egemen azınlık, emekçi yığınlardan ve Kürtlerden yükselen özgürlük, barış ve demokrasi taraflarına her defasında şiddeti, anti-demokratik uygulamaları dayatarak cevap verdi. Bu tutum, ülkede değişim ve yenilenmenin önünü tıkadığı gibi, toplumu çatışmalı ve karanlık bir belirsizliğin içine itmiştir. Ülkemiz, yalnızca silahların konuştuğu, barıştan, özgürlükten yana insanların suçlu ilan edilerek ezildiği, muhalif partilerin susturulduğu bir cehenneme çevrilmiştir.

Bugün ülkemizde, namuslu ve barışsever insanların ifade ve örgütlenme özgürlükleri bir yana, yaşam garantileri bile yoktur. Cezaevleri ülkenin aydınlık geleceğini temsil eden insanlarla doludur ve yenileri sıradadır.

Rejim, demokratik kanalları açarak sorunlara çözüm yolu aramak yerine, şovenizmi ve hamaseti pompalayarak toplumu yönetmeye çalışıyor. Başta Kürtler olmak üzere, toplumun barışçı ve yurtsever kesimlerine yöneltilen bu şoven saldırı, suçlama ve kışkırtma kampanyası, toplumu derinden sarsarak tepkilere ve iç boğazlaşmalara sürükler. Bu, yalnız Kürtlerin değil, Türk halkının da zararınadır. Kongremiz, rejimin, etnik, mezhepsel ve dinsel ayrılıklarını temel alan kışkırtma kampanyalarına karşı partililerimizi, ilerici, demokratik sol güçleri ve geniş emekçi yığınlarını duyarlı olma-ya davet eder.

Ülkede, demokrasi dışı uygulamaları yönetim tarzı haline getiren egemen kesim, toplumsal barışı ve toplumun geleceğini di-

namitlerken, ülke dışında da batılı ülkeler ve komşularıyla sürdürmeli ve kavgalı bir yol izlemektedir.

Kongremiz, bunun ülke yararına olmadığını, bu gözü kara politikaların ülkeyi ve toplumu uygarlık yarışında geride bırakacağını belirtir, yönetenleri uluslararası hukuka ve evrensel değerlere uygun davranmaya çağırır.

Bugün dünyamızda birçok sorun yaşanmakla birlikte, insanlığın gelişmesi ve uluslararası ilişkiler; barışçı ve demokratik değerleri kabullenme, geliştirme yönündedir.

Türkiye'yi yönetenler ise akıntıya kürek çekmekte ve evrensel değerlere sırtlarını dönerek, toplumu yönetmeye çalışmaktadırlar. Toplum olarak yaşadığımız sıkıntıların nedenlerinden birisi de budur. Bu tabloyu değiştirme görev ve sorumluluğunda olan siyasi partiler; siyaseti, kara para ticareti ve hazineyi yağmalamak olarak anlıyorlar. Ortaya serilen çete, mafya, polis ve siyasetçi ilişkisi, bu rezilliği ve düzen yanlılarının sefaletini çarpıcı bir şekilde ortaya seriyor. Bu tutumlarıyla, adları ve kadroları farklı da olsa, düzen partilerinin tümü; politikaları ve sorunlara yaklaşımları itibari ile bir ve tek parti gibidir. Bu nedenle, çete ve mafya örgütlerinin üzerine gidilememekte, tıkanan ve işlevsiz hale gelen adalet sistemi işletilenmemektedir. Yıllardır toplumu bunaltan ve gelişmesini önleyen darbe anayasasına dokunulamamaktadır.

Kongremiz, darbe anayasasının değiştirilmesi ve Türkiye gerçeğine uygun demokratik bir anayasanın hazırlanması için çaba göstermeyi, topluma verilmiş

Rejim, demokratik kanalları açarak sorunlara çözüm yolu aramak yerine, şovenizmi ve hamaseti pompalayarak toplumu yönetmeye çalışıyor. Başta Kürtler olmak üzere, toplumun barışçı ve yurtsever kesimlerine yöneltilen bu şoven saldırı, suçlama ve kışkırtma kampanyası, toplumu derinden sarsarak tepkilere ve iç boğazlaşmalara sürükler. Bu, yalnız Kürtlerin değil, Türk halkının da zararınadır. Kongremiz, rejimin, etnik, mezhepsel ve dinsel ayrılıklarını temel alan kışkırtma kampanyalarına karşı partililerimizi, ilerici, demokratik sol güçleri ve geniş emekçi yığınlarını duyarlı olmaya davet eder. Ülkede, demokrasi dışı uygulamaları yönetim tarzı haline getiren egemen kesim, toplumsal barışı ve toplumun geleceğini dinamitlerken, ülke dışında da batılı ülkeler ve komşularıyla sürdürmeli ve kavgalı bir yol izlemektedir.

bir söz olarak görür ve görev sayar.

Kongremiz, Kürt sorununun adil, barışçı ve demokratik bir çözüme kavuşturulmasını barış ve demokrasinin bir gereği olarak görüyor. Bu bağlamda, Avrupa Parlamentosu'nun Kürt sorununa barışçı çözüm yolunu açmak için almış olduğu "Uluslararası Konferans Toplanması" çağrısını bu çerçevede değerlendirir, destekler ve hükümetin bu barışçı çağrılara olumlu yanıt vermesini ister.

Kongremiz Anti-terör Yasası başta olmak üzere, ceza yasasındaki diğer baskıcı ve anti demokratik hükümlerin bir an önce kaldırılarak, ifade ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki engellerin kaldırılmasını ve ayrımsız bir genel affın çıkarılmasını ister. Ayrıca, Türkiye, imza koyduğu ancak bugüne kadar uygun davranmadığı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Helsinki Sonuç Belgesi ve Paris Sözleşmesi gibi uluslararası belge ve sözleşmelere uyma taahhüdünü yerine getirmelidir.

Ülkemizdeki eğitim sistemi, tek ulus, tek mezhep esasına dayalıdır. Bu, toplumsal gerçekliğe aykırı, daraltıcı ve engelleyici bir durumdur. Bu, ırkçı ve şoven tutum terk edilerek, herkesin ana diliyle eğitim görme hakkını partimiz, sonuna kadar savunur ve eğitim sisteminin demokratik bir öze kavuşturulması için mücadele eder.

Kongremiz, sistemin kadınlara ve gençlere yönelttiği kimliksizleştirme ve toplumsal sorunlara yabancılaştırıcı politikaları kınar. Bedenen ve ruhen gelişmiş, bilimsel eğitim süreçle-

rinden geçmiş, her işte ve aşamada toplumsal roller ve görevler üstlenmesi gereken gençlerin ve kadınların geleceğimiz için en büyük güvence olduğunu kabul eder. Bu amaçla; ırkçı şoven politikaların uygulama aracı olarak devreye sokulan yatılı bölge okullarının, demokratik eğitim süreçlerine uygun bir yapıya kavuşturulmasını, eğitimde fırsat eşitliğini ve demokratik öğrenim hakkını zedeleyen YÖK'ün kaldırılmasını, eğitimin parasız hale getirilmesini ve her bireyin yeteneğine uygun yüksek öğrenim sağlayacak önlemlerin alınmasını ister.

Büyük kurultayımız, cinsiyete dayalı görev dağılımını, kadınlara yöneltilen şiddeti, engelleyici ve aşağılayıcı siyasi, sosyal, kültürel tüm ilişkileri ve uygulamaları rededer. Kadınların sömürü ve baskıya, eşitsiz toplumsal ilişkilere karşı geliştirdiği her türden mücadeleyi destekler. Bugünkü eşitsiz ilişkiler içinde, başta çalışan kadınlar olmak üzere, kadınların kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarının çözümü için örgütlenmelerini ister ve teşvik eder. Hayatın bütün alanlarında kadınların da eşit konumda yer ve görev almalarını savunur ve bunu başarmaya çalışır.

Ayrıca, kongremiz toplumun bilgilenme ve doğru haber alma hakkının sansürsüz bir ortamda hayat bulacağına inanır ve bunun özgür basınla başarılabileceğini savunur. Bu alanda rejimin Kürt basını başta olmak üzere, sol ve ilerici basına ve kendisine muhalefet eden diğer basın organlarına karşı yürüttüğü baskı ve sansür politikalarına karşı çıkar.

Bu çerçevede yürütülmekte olan vurgun, talan politikasıyla yüze vuran çete, mafya, siyaset ilişkisi ile hükümetin, basına ve Kürtlere yönelttiği saldırı arasındaki bağlantıya toplumun dikkatini çeker.

Kongremiz sayın Cumhurbaşkanı'nca gündemleştirilmek istenen iki türlü seçim tartışmasını, halk iradesini ve özellikle de Kürt muhalefetini hedef alan bir girişim olarak görür. Keza mevcut anti-demokratik seçim sistemi ve Siyasi Partiler Yasası değişmedikçe, muhalif kesimlere güven ve serbestlik içinde seçim sürecine katılabilme şartları yaratılmadıkça, erken ya da zamanında gidilecek bir seçimin ülkeye yararı yoktur.

Kongremiz, hükümeti ve Parlamento başta olmak üzere ülkedeki tüm etkili çevreleri sağduyuya ve akılcı davranmaya davet eder, barışın ve demokrasi-nin önündeki engellerin kaldırılmasını ister. Ancak bugüne kadar yürütülen politikalara bakıldığında, rejimin böyle bir tutuma yönelmeyeceği ve böyle bir niyet taşımadığı görülüyor. Dola-yısıyla değişim ve dönüşümün kapılarını açıp, demokrasi ve barışı getirmenin tek yolu, Türkiye'deki barış ve demokrasi güçlerinin el birliği ile ortaya koyabileceği Barış ve Demokrasi Platformu'nu hayata geçirmektir. Kongremiz bunun gerçekleştirilmesini parti organlarının önüne bir görev olarak koyar.

Yaşasın halkların kardeşliği,
Yaşasın barış, demokrasi ve
özgürlük mücadelemiz,
Yaşasın DBP!

6 Aralık 1998

DBP 2. Olağan Büyük Kongresi'nde kabul edilen 1 nolu karar

Bariş ve demokrasi güçlerinin birliğine ilişkin karar

Türkiye'de bariş ve demokrasiden yana olan güçlerin bir dağınıklık içinde bulunduğu, bu dağınık haliyle bariş ve demokrasi güçlerinin mevcut sistemi değiştirmesinin mümkün olmadığı gerçeğinden yola çıkan partimiz, kuruluşundan bu yana bariş ve demokrasi güçlerinin birliğini savunmakta, egemen sistem karşısında onların güçlerini bir platformda birleştirmek için etkin bir çalışma içinde bulun-

maktadır.

Geçen zaman, partimizin Bariş ve Demokrasi Platformu yönündeki görüşlerine daha da haklılık kazandırmıştır.

Susurluk olayı ve kasetler savaşının da bir kez daha gösterdiği gibi, sistem çeteleşmiş, halktan ve hukuktan uzaklaşarak, meşruluğu tartışılır bir hale gelmiştir.

Bu koşullarda köklü bir değişim yakıcı bir ihtiyaç halini

almıştır. Türkiye, hem iç koşullar hem de dış koşullar bakımından bir bariş ve demokrasi atılımını gerçekleştirmek durumundadır.

Bu nedenlerle kongremiz, yeni seçilecek parti yönetiminin, önümüzdeki dönemde de 'Bariş ve Demokrasi Güçleri'nin birliği yönünde daha etkin ve programlı bir çalışma içinde olmasını öngörmekte ve bunu zorunlu saymaktadır.

DBP 2. Olağan Büyük Kongresi'nde kabul edilen 2 nolu karar

AP'nin Uluslararası Kürt Konferansı çağrısının desteklenmesine ilişkin karar

Türkiye'yi yöneten güçler, sorunların tesbit ve çözümüünde izledikleri şiddete dayalı politikalar yüzünden, ülkeyi uçurumun eşiğine getirmişlerdir. Ekonomi çökmüş, siyasi istikrar bozulmuş, adalet sistemi yozlaşarak, güven verici olmaktan çıkmıştır. Siyaset kirletilmiş, siyasetçiler mafya ve çete örgütlerinin emrine girmiştir. Kürtleri ve demokratik sol güçleri sindirmek amacıyla el altında tutulup kollanan ve desteklenen şeriatçı güçler, rejim üzerinde tehdit oluşturacak kadar güçlenip büyümüş; ülke, dinsel bağnazlıkla darbe ikilemi arasında sıkışıp kalmıştır.

Kongremiz, bütün bu olumsuz gelişmelerin temelinde Kürt sorununu ve onun demokratik, barışçıl bir siyasal çözüme kavuşturulmamış olmasını görür; demokrasi yok-

luğu ve savaş halinin, sorunu içinden çıkılmaz ve çözümsüz bir hale getirmekten başka bir işe yaramadığını tesbit eder.

Ayrıca Kürtlere yönelik şoven saldırı, suçlama ve kışkırtma kampanyasının toplumu derinden sarsacak tepkilere ve çatışmalara yol açabileceğini belirtir; hükümet ve parlamento başta olmak üzere; medya, basın ve ilgili diğer kişi ve kurumları sorumlu, sağduyulu ve akılcı davranmaya çağırır.

Kongremiz, ülkemiz başta olmak üzere, bölge ülkeleri ve Avrupa'da ciddi gelişmelerin yaşandığı bir dönemde toplanıyor. Avrupa Parlamentosu, Kürt sorununun barışçı çözümü için "Uluslararası Konferans Toplantısı" yönünde bir karar almıştır. Bu oldukça ciddi bir gelişmedir ve Türkiye-

nin önüne yanlış politikalardan dönmek için altın değerinde yeni fırsatlar ve olanaklar sunmaktadır. Uluslararası işbirliği ve dayanışmanın içinde mevcut sorunların çözüm şansı şimdi her zamankinden daha fazladır.

Kongremiz, Kürt sorununun diyalog yoluyla, barışçı yol ve yöntemlerle, eşitlik temelinde ve Türkiye'nin bütünlüğünü ve sınırlarını koruyarak çözümünden yanadır. Bu nedenle AP'nin "Uluslararası Konferans Toplantısı" çağrısını barış yönünde atılmış ciddi bir adım olarak değerlendirir, destekler ve devamını bekler.

Türk hükümetini bu çağrıya uymaya, red-inkar ve baskı politikalarından vazgeçmeye, iyi niyetli ve barışçı çözüm seçeneklerini kabul etmeye çağırır.

DBP 2. Olağan Büyük Kongresi'nde kabul edilen 3 nolu karar

Kadınlara ilişkin karar

Üretimin ve yaşamın vazgeçilmez unsuru olan kadınlar; bu etkin rollerine karşın toplumsal yaşamın birçok alanında, ekonomik ve sosyal yaşamda, aile içinde, özellikle de savaş koşullarında en çok baskı ve hakarete uğramakta, ikinci sınıf insan muamelesi görmek ve horlanmaktadır. Kadınlar, ürettikleri yaşamın programlanmasında ve denetiminde ye-

terli etkinlikten, söz ve karar sahibi olmaktan uzaktırlar.

Her türlü haksızlığa, eşitsizliğe ve zulme karşı çıkan partimiz (DBP), kadınların uğradığı her türden ayrımcı uygulamalara, haksız ve zorba dayatmalara karşı çıkmayı ve mücadele etmeyi varlık nedeni saymaktadır.

Öte yandan toplumun bir bütün olarak özgürleşmesi gibi

kadınların da gerçek özgürlüğe ulaşmalarını uzun erimli bir mücadele sorunu olarak gören DBP, parti saflarında kadın üye ve taraftar sayısını arttırmayı, kadın üyelerimizi alttan üste doğru parti organlarına daha çok taşımayı, kadınların partinin her türlü kademesine nicel ve nitel katılımlarını sağlamayı, zaferin vazgeçilmez koşulu görür.

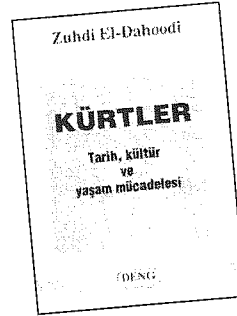
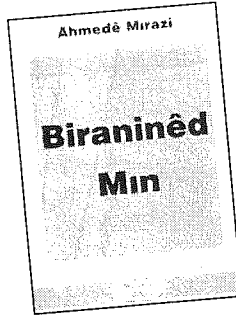
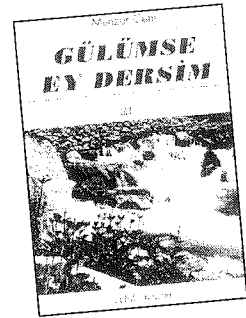
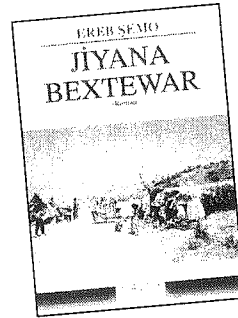
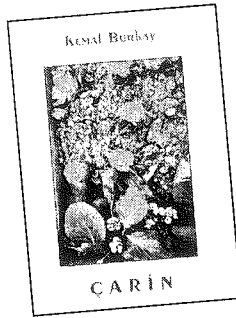
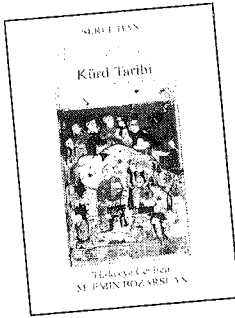
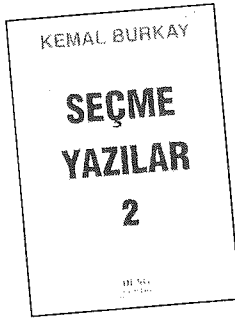
DENG YAYINLARI

Türkçe İzahlı Kürtçe Gramer/5. Baskı.....	Kamuran Ali Bedirxan.....	1.000.000
Dersên Zmanê Kurdi/5. Baskı.....	Baran.....	1.100.000
Kürdoloji Biliminin 200 Yıllık Geçmişi.....	Rohat.....	1.000.000
Dawiya Dehaq/Tiyatro(Tükendi).....	Kemal Burkay.....	400.000
Diwana Yekan-Diwana Duduyan-Sewra Azadi.....	Cigerxwin.....	2.000.000
Ferheng (Sözlük) Kürtçe-Türkçe (Tükendi).....	D.İzoli.....	4.000.000
Geçmişten Bugüne Kürtler ve Kürdistan/3. Baskı		
Coğrafya-Tarih-Edebiyat -Cilt-1 (Toplatıldı).....	Kemal Burkay.....	2.000.000
Kürtler-1-2 Cilt-(Sosyolojik ve Trhi. İnc.).....	Bazil Nikitin.....	1.800.000
Ferheng (Sözlük) Zazaca-Türkçe.....	Malmisanij.....	1.800.000
Yakılan Şiirin Türküsü.....	Kemal Burkay.....	1.000.000
Azadi û Jiyan-Özgürlük ve Yaşam.....	Kemal Burkay.....	1.500.000
Diwana Sisêyan-Diwana Çaran (Toplatıldı).....	Cigerxwin.....	2.000.000
Em Bîrvîsîn.....		900.000
Em Bîxwîn - 1		900.000
Em Bîxwîn - 2		900.000
Jiyana Bextewar.....	Ereb Şemo.....	1.000.000
Şivanê Kurd.....	Ereb Şemo.....	1.000.000
Kürt Sorunu Barış ve Demokrasi (Toplatıldı).....	Ali Dicleli.....	1.000.000
Kürtler	Zohoodi-El Dahoodi.....	1.000.000
Berf Fedi Dike (Şiir).....	Kemal Burkay.....	1.000.000
Gula Çile.....	Ferhad Can.....	1.000.000
Seçme Yazılar -1 (Toplatıldı).....	Kemal Burkay.....	1.800.000
Seçme Yazılar -2	Kemal Burkay.....	1.800.000
Gülümse Ey Dersim -Cilt 1- (Toplatıldı).....	Munzur Çem.....	1.800.000
Gülümse Ey Dersim -Cilt 2-	Munzur Çem.....	1.800.000
Mem û Zîn (Toplatıldı/Tükendi).....	Ehmedê Xani.....	4.000.000
PSK 3. ve 4. Kongre Belgeleri (Toplatıldı).....		750.000
Gençlik Sorunu (Broşür Dizisi)-(Toplatıldı).....	Celal Özgür.....	700.000
Kadın Sorunu (Broşür Dizisi) - (Toplatıldı).....	Kemal Burkay.....	700.000
Sendikal Hareket(Brş. Dzs.) (Toplatıldı).....	İbrahim Metin.....	700.000
Din ve Siyaset (Broşür Dizisi) (Toplatıldı).....	Kemal Burkay.....	750.000
Alevilik... (Brş. Dz.) (Toplatıldı).....	Munzur Çem.....	750.000
Kırd, Kırmanc (Brş. Dzs.) (Toplatıldı).....	Malmisanij.....	750.000
Evdalê Zeynîkê.....	Ahmet Aras.....	1.700.000
Çarin (Rubailer)(Toplatıldı).....	Kemal Burkay.....	1.700.000
Hükümlü Yazılar.....	İbrahim Aksoy.....	1.700.000
Biraninêd Min.....	Ahmedê Mirazi.....	1.500.000
İdyomên Kurdi.....	Ahmet Cengiz Çamlıbel.....	1.500.000
Ayak Topunun Sultanlığı(Türkçe-Kürtçe).....	Cemali.....	1.800.000
Divana Pêncan-Divana Şeşan.....	Cigerxwin.....	2.000.000
Can Taşır Dicle (Şiir).....	Kemal Burkay.....	1.000.000
Şerefname (Kürd Tarihi).....	Şeref Han.....	4.000.000

DENG YAYINLARI

Tarlabaşı Cad. No: 232 Daire: 4 Beyoğlu /İSTANBUL
Tel: 0 (212) 235 38 62 - 0 (212) 235 61 63 Fax: 0 (212) 235 53 82

DENG YAYINLARI

**YAYINEVLERİNE %40 İNDİRİMLİ;
CEZAEVLERİNDEKİ TUTUKLULARA %50 İNDİRİMLİ;
OKURLARIN TOPLU İSTEKLERİNDE %20 İNDİRİMLİ.**

İsteme Adresleri

Yurtiçi: Deng Yayınevi
Tarlabaşı Cad. No:232/4
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0.212.235 38 62
Faks: 0.212.235 53 82

Yurtdışı: Ziya Laçın
Postfach 131831 42045
Wuppertal/ Almanya
Tel: 0.202.370 25 05
Faks: 0.202.370 25 60